PIV 1399

BIBLIOTECA METROPOLITANĂ
BUCUREŞTI
Inventar Nr. 28786

Biblioteca Bucureştilor

1
Ianuarie
2004

REVISTA ASOCIAŢIEI BIBLIOTECARILOR ŞI DOCUMENTARIŞTILOR DIN BUCUREŞTI • BIBLIOTECA METROPOLITANĂ • DIRECTOR FLORIN ROTARU

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

ȘTEFAN CEL MARE ȘI SFÂNT

– 500 –

"Fost-au... Ştefan vodă om nu mare de stat, mînios şi de grab a vărsa sînge nevinovat; de multe ori la ospețe omora fără județ. Amintrelea era om întreg la fire, neleneş şi lucrul său îl ştia a-l acoperi, şi unde nu gîndeai, acolo îl aflai. La lucru de războae meşter, unde era nevoe, însuşi se vîra, ca văzîndu-l ai săi, să nu îndărăpteze, şi pentru aceia rar război de nu biruia, şi unde-l biruia alții, nu pierdea nădejdea, că ştiindu-se căzut jos, se ridica deasupra biruitorilor".

Grigore Ureche

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Sumar

Ştefan cel Mare şi Sfânt – 500 2

Bucureştii de altădată

Anton Pann – 150
Ana Maria ORĂŞANU – Din vremea lui Anton Pann 4
Mariana JAKLOVSZKY – În căutarea cititorului 4

Pagini din "Gazeta Municipală"
Ana Maria ORĂŞANU – Cum erau odinioară Bucureştii (XIII) 6
Ioachim BOTEZ – Mahalaua Lucaci 7
– Piaţa Teatrului 9

Patrimoniu 11

Istoria cărţii

Georgeta FILITTI – La vie à Bucarest 12

Autografe contemporane

Petre GOT 14

Orizonturi spirituale
Gheorghe DRĂGULIN – Sfântul Benedict de Nursia († 547) şi
Cuviosul Dionisie Străromânul (Exiguul, † 555) 16

Meridian biblioteconomic

Angela OPREA – Seminarul Bibliografic Naţional 20
V.V. ELTSOVA, A.I. GONCEAROVA – Bibliotecile de spital din Federaţia Rusă 21
David WILMA – Biblioteca Publică din Seattle 22
Claudie GUERIN – Bibliotecile ca mediu ospitalier şi
reţeaua de lectură publică în Franţa 24

Corespondenţă din Franţa
La mormintele ostaşilor români – *Cornel ALECSE, Jean-Yves CONRAD* 26
Românii din Paris – *Jean-Yves CONRAD* 28
– *Georgeta FILITTI* – Roumanie, capitale... Paris 29
– Cioran 32
Ecouri la apariţia *Ţiganiadei* în limba franceză 33

Puncte de vedere
Ilinca ANGHELESCU – Globalizarea şi patrimoniul lingvistic internaţional 34

Catalog 36

Agenda culturală

Tîrgul Internaţional de Carte GAUDEAMUS 2003 38
Litera Nordului 38
Calendar 39

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Mănăstirea Voroneț

Ștefan cel Mare și Sfânt – 500 –

N. IORGA

Apoi Ștefan își așternu de moarte și trecu la cele veșnice în ziua de 2 Iulie din acel an 1504, început, spune cronica, prin prevestirea unei grozave ierni, după care veniră «ploi mari și vărsări de ape și potoape».

Pe lespedea frumoasă dela Putna, șie însuși de mult gătită, urmașii nu găsiră vremea să umple locurile goale pentru anul, luna și ziua sfârșitului.

Fusese înainte de toate un ziditor de țară. Găsise anarhie, cu patimi care răsăreau în fiecare moment și pe care nicio vărsare de sânge, fie și a celui mai scump, nu le putea potoli, și lăsa o boierime împăcată cu sine și ascultătoare de Domn, în care cu bunăcuviință tinerii veneau să ieie pe urmă locul bătrânilor cari se duceau. Boierimea în care nu mai era vechiul spirit maramureșan de oameni nestăpâniți, gata de orice încăierare și ușuratec trecând dela o ascultare la alta, privind, din tată în fiu, țara, nu numai ca o moșie, ci și ca o pradă. Se crease acum o altă lume, care nu-și mai amintea nesiguranțele, capriciile, desele răsturnări, fărădelegile nepedepsite și omorurile în serie dela început. Alexandru-cel-Bun părea înviat, cu aceeași sigură statornicie și înțelepciune, dar cu un braț mult mai greu, pentru oricine-i sta în cale.

N'a venit anume ca să facă războaie. Ele i s'au impus. Numai gata de luptă putea să se facă respectat, și biruința aproape sigură era singura chezășie față de vecinii lacomi, gata să se arunce la cel dintâi semn de slăbiciune. Dela început și-a făcut o oaste și, după cele mai grele încercări, a înnoit-o.

A fost bun creștin prin faptă în fața câte unui contemporan ca Vlad Călugărul, care era astfel prin credință numai. S'a umplut și împodobit Moldova de bisericile pomenirilor de înaintași și amintirilor de propriile biruințe: la mănăstiri, ca Putna, Voronețul, Neamțul, în forma cea nouă, cu mult cea mai largă, adăugându-se ctitoriile boierilor, și în orașe unde din când în când răsărea Domnul împărțitor de dreptate, deși hrisoavele se scriau mai mult, după aceea, la Suceava.

Dar nu era de ajuns să fie cineva un bun creștin pentru a fi, când el jignea țara, la adăpostul acestui greu buzdugan.

Simțul neamului l-a avut în suflet și mai ales ființa lui întreagă a trăit în el. Dar față de Românii din jos el a avut întâi numai legătură personală cu Vlad-Vodă, pentru ca îndată grija-i de căpetenie în această parte, după luarea Chiliei, să fie a gospodarului care nu sufere ca în fața casei sale să fie cine poate să-l întreacă după aceleași câștiguri.

Dar, adesea biruitor asupra unor Domni «băsărăbești» sau «munteni», cari-l primejduiau prin ei înșiși sau prin legăturile cu Turcii, n'a crezut că-și mai poate adăugi încă o țară. Aceasta pentrucă în socotelile pe care i se sprijinea cugetarea, aceea era altă moșie, și alții aveau asupra ei dreptul.

Față de contemporanii săi din creștinătate, a fost nesfârșit superior, deși nu s'a făcut înfățișat cu laurii Cesarilor pe frunte ca jumătate-Românul Corvin Matiaș. Avea mult mai multă pricepere decât acesta și nu se lăsa ispitit de măririle care rătăcesc, nici îmbătat de laudele care se îngrămădesc asupra celor puternici. Casimir al Poloniei trebuia să-l desguste pentru greutatea cu care trecea la faptă, pentru ușurința cu care se lăsa încântat de formele goale, iar pe urmașii lui i-a privit mai mult ca pe niște copii nebunateci cari nu știau prețui comoara bătrânețelor unui astfel de vecin.

De Ivan Muscalul, care râvnea norocul, sprijinit pe atâta înțelepciune, al Moldoveanului, nu s'a putut apropia; acela era mai aproape de un Han al Crimeii sau al Volgei decât de un cuviincios Domn român.

Turcii i se iviseră în față cu gloria cuceririi recente a cetății împărătești de un tânăr viteaz ca dânsul, care nu desprețuia pe creștini și a căutat legături cu dânșii. Și-a dat samă că, întrând în milenara tradiție a Bizanțului, Mohammed al II-lea nu înțelegea a se așeza ca stăpânitor de-a-dreptul pe malul stâng al Dunării, unde-i trebuia numai forma, formalitatea închinării și plata tributului. Același tribut la nevoie îl arunca și el în gura lupului.

Dar nu s'ar fi coborît, ca Domnii dela Munteni, până la actul călătoriei la Împăratul cel nou.

Acesta rămânea pentru el «păgânul» ca și ceilalți «Împărați» ai hoardelor tătărești din Răsărit, de ale căror năvăliri prădalnice a știut să se păzească, altfel decât Polonia veșnic năvălită –, arsă și însângerată.

Nu moștenise o luptă pentru cruce și niciun sentiment de scârbă față de Necredincioși. Răpede însă, fără să aibă ca îndemn ura, el a simțit lupta pentru cruce ca o datorie, și datoria aceasta, în vremile când stătea mai bine cu ambițiosul Mohammed, cu molâul Baiezid, n'a părăsit-o niciodată, ca linie hotărîtoare, îndată ce ținta politică se ridica mai sus de nevoile momentului.

Trăia într'o vreme aprigă, în care sângele omenesc se vărsa larg. Nici el n'a fost zgârcit cu acela al dușmanilor, ba chiar de vreo două ori cu al boierilor săi. Dar încrederea lui era sigură și, dela o vreme, ajutorul părintesc cald.

Dacă prin cavalerism se înțelege bravura dela Nicopole sau sfidarea sorții dela Varna, el n'a fost, într'o epocă de cavalerism, un cavaler, dar, dacă un cavaler a fost Ioan Hunyadi, nimeni nu i-a fost mai asemenea dintre urmași decât Domnul Moldovei, prin buna pregătire, prin curajul de a înfrunta riscul, prin desprețul față de moarte, dar fără nimic din periculoasa pasiune a aventurii.

Era mai ales un suflet înfrățit cu al mulțimilor neamului său, în care hotărau marile idei călăuzitoare, care ni-au fost sprijinul de-a-lungul veacurilor: moșie, moștenire, dreptate și drept, pentru care era gata să se ia oricând.

Această însușire de dreaptă cumpănă i-a cruțat nenorocirile care s'au abătut asupra atâtor cavaleri cari au deservit astfel causa căreia îi consacraseră vieața lor.

Marea virtute a rassei sale găsise în el cea mai deplină întrupare. Aceasta îl face mai rege decât regii și decât împărații vremii sale mai împărat.

Pentru partea cavalerească a ființii sale, pentru care mai ales se prețuiau atunci oamenii, a primit laude mari și dela Papi și dela scriitori deprinși a imita frasele marilor Romani, cari însă aveau și fapte de aceeași valoare, dar pentru partea cealaltă, pentru jertfirea a ceea ce personal i-ar fi adus și o mai mare glorie, numai să nu i se vatăme țara, pentru aceasta bătrânul răzeș supt căciulă de ostaș n'a căpătat decât recunoștința nemuritoare a neamului său, care, neputându-l sfinți în biserică, l-a înălțat cu mult peste ființa omenească în necontenita, spornica poezie a legendei.

(*Sfaturi pe întunerec*. Conferințe la radio, II, 1936 – 1938, Fundația pentru Literatură și Artă "Regele Carol II", 1940)

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Ştefan cel Mare şi Sfânt – 500 –

Constantin C. GIURESCU,
Dinu C. GIURESCU

Domnia lui Ştefan cel Mare, de aproape o jumătate de veac, este cel mai frumos timp din istoria Moldovei. Niciodată ţara n-a fost mai întinsă, mai bogată şi mai respectată; niciodată faima domnului ei n-a străbătut atît de departe, deopotrivă în apusul creştin ca şi în răsăritul mahometan, provocînd admiraţia prietenilor şi respectul duşmanilor; niciodată nu s-au ridicat atîtea lăcaşuri, civile şi bisericeşti, şi într-o formă atît de desăvîrşită. Întocmai cum grecii cei vechi au avut epoca lui Pericle – acel maximum de strălucire politică şi artistică – noi am avut epoca lui Ştefan cel Mare. Depăşind hotarele Moldovei, ea a fost şi rămîne reprezentativă pentru întreg poporul nostru care şi-a găsit în acest glorios şi gospodar voievod cea mai înaltă întrupare a sa.

Evident, n-a fost numai lumină în cei patruzeci şi şapte de ani de domnie. Începutul a cerut unele concesiuni, a impus unele renunţări. Pînă să-şi asigure tronul cel atît de rîvnit de atîţia, Ştefan a trebuit să accepte unele situaţii care nu se potriveau demnităţii şi mîndriei sale. Şi chiar mai tîrziu, n-au lipsit ceasuri de amărăciune şi de durere. Făcînd însă suma, privind rezultatele, nu se poate să nu rămîi adînc impresionat de frumuseţea şi puterea acestei strălucite domnii.

La începutul lui aprilie 1475, intra în Moldova, pe valea Siretului, Ştefan, feciorul lui Bogdan, cel ucis la Răuseni. Avea cu el o oaste de vreo 6.000 de oameni, parte munteni, daţi de Vlad Ţepeş, parte moldoveni din ţara de jos, de unde, după tradiţie – şi n-avem nici un temei s-o punem la îndoială – era de fel însuşi neamul lui Ştefan. Petru Aron, ucigaşul lui Bogdan, n-avu timp să se pregătească; de altfel, o parte dintre boieri îl şi urîseră şi erau bucuroşi de domnie nouă. Cu oastea pe care o putu strînge în pripă, încercă el deci în zadar să oprească înaintarea tînărului care venea să ia moştenirea părintelui său şi să-i răzbune moartea; în lupta de la Dolţeşti (totuna cu Dolheşti), pe Siret, din jos de gura Şomuzului mocirlos, la 12 aprilie, armata lui Ştefan învinse, iar Petru Aron fu silit să ia calea pribegiei, în Polonia. O a doua luptă, la Orbic, cum arată unele izvoare, *nu însă şi cele mai vechi*, se pare că n-a mai avut loc. Pe cîmpia ce se chiamă *Direptate*, pe Siret, aproape de locul biruinţei, ţara aclamă pe biruitor ca domn al Moldovei. Suceava primi cu bucurie pe fiul lui Bogdan. [...]

(*Istoria Românilor*, 2, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1976)

Mănăstirea Putna

Scrisoarea circulară a lui Ştefan către cîrmuitorii Europei

Prea luminaţilor, prea puternicilor şi aleşilor domni a toată creştinătatea, cărora această scrisoare a noastră va fi arătată sau de care ea va fi auzită. Noi Ştefan voievod, din mila lui Dumnezeu, domn al Ţării Moldovei, mă închin cu prietenie vouă tuturora cărora vă scriu şi vă doresc tot binele şi vă spun domniilor voastre că necredinciosul împărat al turcilor a fost de multă vreme şi este încă pierzătorul întregii creştinătăţi, şi în fiece zi se gîndeşte cum ar putea să supuie şi să nimicească toată creştinătatea. De aceea facem cunoscut domniilor voastre că pe la Boboteaza trecută, mai sus numitul turc a trimis în ţara noastră şi împotriva noastră o mare oştire în număr de 120.000 de oameni, al cărei căpitan de frunte era Soliman paşa beglerbegul: împreună cu acesta se aflau toţi curtenii sus numitului turc şi toate popoarele din Romania şi domnul Ţării Munteneşti cu toată puterea lui şi Assan beg şi Ali beg şi Schender beg şi Grana beg şi Oşu beg şi Valtival beg şi Serefaga beg, domnul din Sofia, şi Cusenra beg şi Piri beg, fiul lui Isac paşa, cu toată puterea lui de ieniceri. Aceşti mai sus numiţi erau toţi căpitanii cei mari, cu oştile lor. Auzind şi văzînd noi acestea, am luat sabia în mînă şi cu ajutorul Domnului Dumnezeului nostru atotputernic, am mers împotriva duşmanilor creştinătăţii, i-am biruit şi i-am călcat în picioare, şi pe toţi i-am trecut sub ascuţişul săbiei noastre; pentru care lucru lăudat să fie Domnul Dumnezeul nostru. Auzind despre aceasta, păgînul împărat al turcilor îşi puse în gînd să-şi răzbune şi să vie, în luna lui mai, cu capul său şi cu toată puterea sa împotriva noastră şi să supue ţara noastră, care e poarta creştinătăţii şi pe care Dumnezeu a ferit-o pînă acum. Dar dacă această poartă, care e ţara noastră, va fi pierdută – Dumnezeu să ne ferească de aşa ceva – atunci toată creştinătatea va fi în mare primejdie. De aceea, ne rugăm de domniile voastre să ne trimeteţi pe căpitanii voştri împotriva duşmanilor creştinătăţii, pînă mai este vreme, fiindcă turcul are acum mulţi potrivnici şi din toate părţile are de lucru cu oameni ce-i stau împotrivă cu sabia în mînă. Iar noi, din partea noastră, făgăduim, pe credinţa noastră creştinească şi cu jurămîntul domniei noastre, că vom sta în picioare şi ne vom lupta pînă la moarte pentru legea creştinească, noi cu capul nostru. Aşa trebuie să faceţi şi voi, pe mare şi pe uscat, după ce, cu ajutorul lui Dumnezeu cel atotputernic, noi i-am tăiat mîna dreaptă. Deci fiţi gata fără întîrziere. Dată în Suceava, în ziua de sfîntul Pavel, luna ianuarie în 25, anul Domnului 1475. Ştefan voievod, domnul ţării Moldovei.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Bucureştii de altădată

Anton Pann – 150

Tudor ARGHEZI

Anton Pann şi Creangă se găsesc pe aceeaşi linie, şi împrejurări sociale şi artistice, la distanţe de sute de ani şi de poşti, aproape identică cu François Rabelais, autorul vestiţilor Gargantua *şi* Pantagruel. *La Rabelais şi Creangă suculenţa condeiului, delicioasă, consistă mai ales în stil, în limbă, de aceea tălmăcirea amândorura îi decolorează şi-i face searbezi, dovadă traducerile vechiului text rabelaisian în franţuzeasca modernă, cât şi a românului nostru din bojdeucă. Facultatea de invenţie a lui Anton Pann, într-o formă pe care el însuşi o recunoştea, scriind în lăbărţarea grabei, inferioară intenţiilor lui, e, relativ, copleşitoare: el scrie, aleargă, se frământă, se sperie hărţuit între pasiuni rebele şi nobile preocupări, terorizat de Zamfira lui, de nevestele altora, care toate au avut pe semne de ce să-l iubească la nebunie, fugind de la una la alta de frica unui bărbat, negustor de porci sau a unui boier înşelat, dintr-un dulap sau pe fereastră, săracul, până la bătrâneţe. Şi, ca Jean Jacques Rousseau, mai avea şi copii, mai mult sau mai puţin legitimi. Dar, ca Balzac, a murit decepţionat că nu şi-a găsit răgazul să-şi revizuiască manuscrisele literare.*

După un portret desinat cu fidelitate de penița altui scriitor, Barbu Delavrancea, Anton Pann era un bărbat tare frumos. Profilul lui fin, ochiul lunguieţ şi visător, buza întredeschisă ca pentru o perpetuă sărutare, îi trădează inima amoroasă. Părul îi era lung, călugăresc. [...]

Din vremea lui Anton Pann

Ana Maria ORĂŞANU

În fiecare an, calendarul aniversărilor prilejuieşte publicului larg reîntâlnirea cu personalităţi, evenimente şi creaţii aparţinând patrimoniului naţional. Redescoperirea lor sub aspectul valorii istorice, culturale sau artistice.

De-a lungul anului 2004, Biblioteca Metropolitană Bucureşti şi-a propus să-l readucă în atenţia publică pe Anton Pann, de la a cărui moarte se vor comemora, pe 2 noiembrie, 150 de ani. Nu întâmplător. Cel cunoscut mai ales ca autorul lucrărilor *Povestea vorbii* şi *Năzdrăvăniile lui Nastratin Hogea* se dezvăluie drept o personalitate cu largi valenţe creatoare. Un autodidact subtil, un personaj fermecător al epocii şi al unei anumite ambianţe bucureştene specifice primei jumătăţi a secolului al XIX-lea.

Viaţa lui Anton Pann, opera şi eroii săi alcătuiesc un tot pitoresc. Un orizont plin de culoare ilustrând Capitala de altădată. Lumea celor mulţi, lumea străzii, a pieţelor, a birturilor şi a micilor cartiere de breslaşi, acele mahalale strânse în jurul unei modeste biserici pe care şi-au clădit-o.

Memoria comunitară devine în aceste condiţii coordonată semnificativă pentru înţelegerea lui Anton Pann, a cărui vreme are o identitate de netăgăduit.

Contextul european şi românesc, situaţia politică şi administrativă, viaţa culturală, personalităţile, creaţiile şi mentalităţile ne ajută să-l înţelegem şi să-l situăm la locul cuvenit pe acest balcanic stabilit la Bucureşti în 1812, an cu rezonanţe istorice, când se încheia războiul ruso-turc (1806 – 1812) care pricinuise şi familiei tânărului Antonie Petrov pierderi dureroase.

La Bucureşti şi-a trăit viaţa, cu scurte răstimpuri de pribegie la Râmnicu Vâlcea şi Braşov, între drumuri lungi şi obositoare spre a-şi împlini menirea de autor şi editor, de om al muzicii, al slovei şi al tiparului.

La Bucureşti a murit, la 2 noiembrie 1854, şi a rămas aici întru veşnicie, lângă locuinţa abia dobândită, în vecinătatea bisericii Lucaci.

Ne propunem ca de-a lungul anului 2004 să restituim tabloul complex al vremii şi vieţii lui Anton Pann, în special al Bucureştilor, care şi azi îi păstrează memoria.

În căutarea cititorului

Mariana JAKLOVSZKY

Cazul Anton Pann, unic în istoria literaturii, "descoperit" mereu în fiecare generaţie, revendicat şi renegat, între admiraţie şi minimalizare. Erudiţia sa folclorică sau paremiologică a fost primul element al seducţiei, că este vorba de "plăcerea intelectului", "savuros prin bufonărie erudită" (G. Călinescu) ori "cu naivitate, fără poleieli, fără atenţie la convenţiile care înlocuiesc adeseori talentul, dar de cele mai multe ori cu politeţe şi totdeauna cu mare fineţe şi cumineţenie" (T. Vianu).

Din entuziasm se întregeşte portretul lui Marin Sorescu: "Purta plete lungi ca Eminescu. Potcap ca Ion Creangă. Avea mustaţă. Ştia greceşte, slavoneşte, bulgăreşte, turceşte, tocise pragurile învăţaţilor şi modest, se considera că ştie carte, până la glezne pentru că: omul învaţă cât trăieşte şi moare tot neînvăţat. Se purta copilăreşte şi era bătrân ca vremea. Bătrân ca lumea".

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Pann a apărut într-o epocă predestinată, vremuri de mari prefaceri, de spaime sociale care păreau fără logică, între liniștea patriarhală produsă de proverbe și mișcarea nouă a epocii iuțită de Tudor Vladimirescu.

Lucrările lui Anton Pann, indiferent de specific, par a fi continuarea însemnărilor de pe cartea veche; el discută permanent cu cartea, cu cititorii ei, se confesează de la întocmirea cărții până la vinderea ei, de la fiecare eveniment trăit, de la momentul lingvistic la chinuitoarele și prăfoasele deplasări între orașe, de la zbuciumul tipografic la veselia firii sale ori la evenimentele esențiale: iubire, nuntă, deces, supărări zilnice, oamenii iubiți și cei chinuitori. Fiecare moment al vieții sale are sens, cum demonstrează Anton Pann într-un mss. aflat la Mănăstirea dintr-un Lemn de la Râmnicu Vâlcea din iunie 1836, dedicat ierodiaconului Chesarie, protocantor la mănăstirea Hurezu, unde până și domnitorul, ca într-o carte românească veche, este pomenit: "De când Alexandru Ghica prinț român s-a-ncoronat,/ Prin școli limba românească s-a-nălțat, s-a-întronat/ În biserici nu voieşte s-asculte greceşti cântări,/ Cere, Doamne miluieşte, să audă tot zicând/ Şi aşa *se deşteptară românii din somnul greu*/ Începură toți în limbă-şi să roage pă Dumnezeu".

Încă din primele cărți, Anton Pann se arată un tipograf și un editor atent la drepturile sale. Aşa în *Versurile muziceşti*, Bucureşti, 1830, scrie: "Câte nu vor avea această peceție sunt fără de voia mea", sau în *Noul Doxastar*, Bucureşti, 1841: "Câte nu vor avea această supt însemnare sunt fără voia mea", protejându-şi cărțile.

Cărțile lui Anton Pann au un aspect modest, sunt simple, cu puține podoabe și nici edițiile ulterioare închinate poetului nu-s foarte spectaculoase. Un scriitor expresiv care nu oprește privirea prin ilustrații, deşi textul este foarte darnic.

Toate aceste cărți modeste ale începutului literaturii noastre sunt în majoritatea lor ediții prime, scrise mai ales în alfabet de tranziție, la care s-a renunțat la mijlocul secolului al XIX-lea.

Majoritatea sunt în românește, sau sunt traduceri numite frumos: "românite" sau cuprind "numele cinstiților prenumeranți", abonați ai cărților lui Anton Pann, care sunt arhimandriți și protosingheli, preoți, călugărițe, lipscani, psalți, librieri, diverşi alți comercianți. Lumea aceasta a "prenumeranților", deşi mai ales preoțească, primeşte ca proprietari sau ca cititori în timp iscăliturile boierilor români, care dovedeau astfel că, deşi pe moment nu fuseseră interesați, în momentul informării lor prin alte căi, aceste cărți ajunseseră la ei: Manu, Cesianu, Sturza, Calimahi, Asachi, Alecsandri etc. sunt "prenumeranții" târzii ai scriitorului.

O listă de "prenumeranți" este publicată de D. Munteanu-Râmnic, alta de M. Gaster, care denunța nume ilustre, cu titluri: marele paharnic Constantin Olănescu, pitarul Ioniță Bitcoveanul, vistierul Toma Cernăvodeanul și nemărturisitul cititor de hristoitii I. Eliade Rădulescu.

Multe din cărțile lui au avut neapărat o ediție a doua și, regulă a cărților vechi, ele nu erau niciodată identice cu prima, ci regizate altfel, însemnând aproape o altă carte, mai ales că timpul creştea și se schimbau odată cu vremea.

Catagrafia din 1831, când s-au publicat *Poeziile deosebite*, vorbeşte despre structura oraşului, încât vedem în ce loc se mişca poetul. Prin urmare, nu suntem indiferenți, când o carte modestă, scrisă într-un alfabet dispărut, mereu o nouă apariție, cu noi "prenumeranți", ne cade în mână, aducându-ne parfumul epocii; mai ales dacă e cu o vorbă de o mare savoare, prinsă în cuvântul adresat "către iubitorii de muze", ca în *Bazul teoretic și practic al muzicii bisericeşti sau gramatica melodică*, 1845. Acest cuvânt, pentru care chiar și un neinstruit se poate simți binecuvântat, îl foloseşte Pann când spune că "muzica este o plânsocuvântare", prin care omul îşi

Epitaful lui Anton Pann – Biserica Lucaci

exprimă patima sufletului și a trupului.

În 1846 Anton Pann tipăreşte *Irmologhion sau Catavasier*, cu un "prenumerant" în persoana mitropolitului Neofit care "i-a prilejuit destule ameţeli și pierdere de odihnă și somn". De exemplu, la *Heruvico-Chinonicar* din 1847, a 2-a ediție a tomului 1 are, față de ediția 1 a tomului, o scară a cuprinsului.

Scrisoarea către părintele Veniamin, ajutorul direcției la clădirea mănăstirii Bistrița, care a fost sponsor, dezvăluie călătoria lui Anton Pann pentru adunarea de abonați: "Mi-ați întors în bucurie întristarea ce mă cuprinsese pentru puținii abonați ce îi făcusem în umbletele mele într-o lună de zile".

În tomul al 2-lea al *Heruvico-Chinonicar*-ului din 1847, obținut tot prin donația lui Veniamin, carte lucrată după Petre Efesiu, care a adus și a predat în Bucureşti pentru prima dată meşteşugul muzicii bisericeşti, apare o notație interesantă de bibliofil: "Prețul unui exemplar pe hârtie ordinară este șapte sfanți, iar pe hârtie Olanda, zece sfanți". La sfârşit, pe prima filă, nenumerotată, se află numele cinstiților abonați, iar pe foaia 2 un cuvânt în versuri "Cântăreții", cu dorință de instruire pentru cântăreți și ridiculizare a celor neinstruiți: "De ce să se aboneze și carte belea să-şi ia?/ Cine o să stea să învețe câte se cuprind în ea?/ Învățătura nu este s-o ia aşa ca un hap,/ Ci pe lângă plată cere și cam bătaie de cap".

Dar Anton Pann a avut încă un sponsor, pe părintele Nichifor, arhimandritul Episcopiei Râmnicului, care avea și meritul de a fi întreținut la învățătură "copii cu un glas mai bun". Suntem în 1847, când tipăreşte *Rânduiala sfintei și dumnezeieştii Liturghii*, în a sa tipografie de muzică bisericească, în care într-o scrisoare-dedicație se vorbeşte de focul cel mare care mistuise și tipărituri ale lui Anton Pann "lăsate la mai multe prăvălii". La Râmnic, într-un foc similar, pătimise și arhimandritul Nichifor.

Păresimierul din 1847 are la pagina 90 "prenumeranții", iar la pagina 12 o prescurtare din bazul muzicii bisericeşti din *Anastasimatar*, care anunță în prefața de la pagina a 2-a, nenumerotată, că sprijinul moral și material al autorului ar fi fost și Dionisie Romanov, inspectorul sfintei Mitropolii, care ar fi înlesnit cumpărarea de cărți pentru păturile de jos, dar face publicitate și pentru alte cărți "câte trebuiesc unui iubitor de cântări bisericeşti".

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Pagini din "Gazeta Municipală"

Gazeta Municipală

Cum erau odinioară Bucureştii
(XIII)

Ana Maria ORĂŞANU

În 1945, ziarul lui M. Dragomirescu ajunsese în al 14-lea an de apariţie şi, ca săptămânal independent de informare şi critică edilitară, îşi respecta cu stricteţe tematica. Atât cât se putea, căci schimbarea radicală a destinului naţional petrecută după august 1944 se resimţea deja în toate domeniile activităţilor publice. În viaţa de zi cu zi a românilor, a bucureştenilor, în posibilităţile de realizare a "Gazetei Municipale". Proprietar şi editor, semnatar permanent al editorialului, Dragomirescu afirma în articolul *Anul al patrusprezecelea* (nr. 651): "Anul al XIII-lea (1944) a fost cel mai greu din toată existenţa zbuciumată a publicaţiei noastre, în comparaţie cu acele vremuri fericite când ne-am început activitatea. (...) Avem mare încredere în viitorul Capitalei şi nădejdea că toate acele idealuri pentru care am luptat, vor fi realizate. Că populaţia de la periferia Bucureştilor va schimba bordeiele moştenite din trecut pentru locuinţe omeneşti, că refacerea cartierelor sinistrate va fi un prilej de revizuire a capetelor îmbâcsite de afacerişti şi că terminarea războiului va da tuturor o viaţă mai bună, într-un oraş civilizat. Nădăjduim că în această lume, «Gazeta Municipală» îşi va avea un rost şi cuvântul său va fi ascultat".

Dezvoltarea oraşului şi dezvoltarea problemelor edilitare, altfel spus, *Cum se poate realiza sistematizarea Bucureştilor*, în optica momentului şi opinia câtorva arhitecţi se consemnează în nr. 690, pe baza unei anchete a ziarului "Scânteia". Duiliu Marcu crede că Planul din 1935 ar trebui revăzut şi împrospătat; Marcel Pompei apreciază prezentul drept un haos, iar proiectul Planului ca irealizabil; Richard Bordenache propune o "acţiune eroică" prin trecerea de la practica terapeutică la cea chirurgicală; Titu Evolceanu vede necesar un Plan pus la punct, susţinut financiar şi legislativ, iar Ion Ghica-Budeşti consideră sceptic că sistematizarea este o himeră şi se impun măsuri radicale de revizuire.

Câteva posibile intervenţii imediate, punctuale, dorite în zona centrală, sunt prezentate în paginile gazetei. Atrag atenţia comentariile privitoare la abia terminata lucrare a *Noului Palat al Băncii Naţionale* din str. Doamnei (nr. 686), apreciat ca o nereuşită, precum şi despre *Refacerea Palatului Ministerului Lucrărilor Publice* (nr. 655). Costul refacerii într-o formă apropiată de cea iniţială se evalua la un miliard de lei, altă soluţie posibilă fiind refacerea pe alt amplasament.

Declaraţiile Dlui Teohari Georgescu, ministrul Internelor, (nr. 659) preluate fără comentarii, identifică situaţia generală de atunci. Se vorbea despre "grija deosebită pentru gospodărirea satelor şi o vastă acţiune de ridicare a oraşelor neglijate", concluzionând: "Un titlu de onoare pentru Ministerul de Interne va fi acela de a-şi îndeplini sarcinile, adică a curăţa ţara de elementele fasciste şi de a trece la arestarea criminalilor de război, de a da ţării un aparat administrativ cu adevărat democrat".

Ultimul an de apariţie al "Gazetei Municipale" a fost 1946. Sistematizarea, estetica şi gospodărirea urbană aproape au dispărut din tematică, cu toate că se discuta despre un buget al Primăriei de 64,5 miliarde lei (nr. 717). Dar, într-un an ca acela, când "indicele de scumpete" crescuse de 34 ori, sumele nu spuneau mare lucru. Articolele vorbeau mai ales despre greutăţile în aprovizionarea populaţiei, lipsuri şi restricţii.

O realitate a vremii, fapt exponenţial, publică nr. 716 în articolul *Cum s-a construit Monumentul Eroilor Sovietici din Bucureşti*.

Singulară a fost încercarea de a reînvia vechile tradiţii locale în 21 mai, prin manifestaţia comercianţilor organizată în ziua patronală, a Sfinţilor împăraţi Constantin şi Elena. Programul bogat desfăşurat în Piaţa Obor şi împrejurimi reunea negustorimea şi autorităţile locale. Festivităţi, acte de caritate, muzică şi discursuri oficiale, ca în vremurile bune de demult (nr. 719).

Despre acele vremuri de demult ziarul a continuat şi în anii 1945 – 1946 să publice cu regularitate în rubrica "Bucureştii de altădată", numită alteori "Lumea care s'a dus" sau "Bucureştiul care s'a dus".

Radu D. Rosetti, Ioachim Botez, P. Drăgănescu Brateş sau C. Colescu-Vartic sunt autorii frecvenţi ai articolelor de istorie locală. Biografii, întâmplări, locuri de demult sau sfinte sărbători de altă dată alcătuiesc subiectele abordate.

Ziarul şi-a încetat apariţia în februarie 1947, după 753 de numere difuzate începând din 18 ianuarie 1932.

*

Prezentăm lista articolelor de memorie comunitară publicate în rubrica "Cum erau odinioară Bucureştii" de "Gazeta Municipală" în anii 1945 – 1947, întocmită de Antoaneta Pfeiller şi Diana Macarie, cu precizarea că

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

bibliografia completă a rubricii de memorie comunitară din săptămânal se poate consulta la Biblioteca "Nicolae Iorga" – Biblioteca Metropolitană Bucureşti:

Rosetti, Radu D.: *Constantin Dissescu* (nr. 650), *Cincinat Pavelescu* (nr. 651), *Nicu Metz* (nr. 652), *Constantin Mille* (nr. 653), *Barbu Katargiu* (nr. 654), *Alexandru Obedenaru* (nr. 655), *Un uitat: V.A.Urechia* (nr. 656);

Extras din volumul jubiliar tipărit de ziarul "Adevărul" în 1914: *Alex. V. Beldiman şi "Adevărul"* (nr. 658), *Campaniile "Adevărului"* (nr. 659), *Pentru Republica Română* (nr. 660), *Chestiunea evreească* (nr. 661), *"Adevărul" şi socialiştii* (nr. 662), *În contra ziarului "Adevărul"* (nr. 663), *Inovaţiile aduse în presă de "Adevărul"* (nr. 664), *Răsturnarea guvernului Sturdza* (nr. 665), *Cluburile ţărăneşti* (nr. 666), *Const. Mille candidează pentru Cameră* (nr. 668), *Noui răscoale ţărăneşti* (nr. 669), *Relaţiile noastre cu Bulgaria* (nr. 670), *Din luptele "Adevărului"* (nr. 671), *O eră nouă în viaţa "Adevărului"* (nr. 672), *"Adevărul" în parlament* (nr. 673);

Colescu-Vartic, C.: *Constituţiunea la Bucureşti* (nr. 674), *Pe Câmpul Libertăţii* (nr. 675), *Măcelul Poporului* (nr. 676), *Procesul trădătorilor* (nr. 677, 678), *Căimăcămia boerească* (nr. 679, 680), *Suleiman-Paşa la Bucureşti* (nr. 681);

Botez, Ioachim: *Bătrânul Paţac* (nr. 684), *O răspântie în Popa Nan* (nr. 685), *Zisu Cârnăţaru* (nr. 686), *Precupeţu* (nr. 687), *Vadul lui Gherghiceanu* (nr. 688), *La Ghenea* (nr. 689), *Plumbuita, altă dată şi acum* (nr. 690), *Lacul Tei, ieri şi azi* (nr. 691), *"Roata lumii"* (nr. 692), *Maidanul Duca* (nr. 693), *Cişmigiul de altă dată* (nr. 694), *Lupoaica* (nr. 695), *Băcanii de demult* (nr. 696), *Alte Crăciunuri* (nr. 699); *Higiena acum şi odinioară* (nr. 704), *Bucătăria altor vremuri* (nr. 705), *Piaţa Teatrului* (nr. 706); *Piaţa Brătianu* (nr. 708), *Vaduri vechi* (nr. 709), *Paştele odinioară* (nr. 713);

Pella, Vespasian: *Detronarea Mitropolitului Ghenadie* (nr. 657);

Severeanu, C.D.: *Cum a început învăţământul medical în România* (nr. 683);

Drăgănescu Brateş, Petru: *Niţă Ionescu Cofetaru* (nr. 701), *Castane glasate, curmale umplute cu fistic...* (nr. 702), *Realizările sociale ale lui Niţă Ionescu Cofetaru* (nr. 703);

Ion, Th.: *Dintre vechii negustori: Atanase Ionescu* (nr. 707);

Sărmanul Klopştock: *"Completul" din mahalaua Olympului* (nr. 717);

Tzigara Samurcaş, Al.: *Mahalaoa copilăriei mele* (nr. 742);

Ionescu, Jean: *Ion Gh. Saita, prefect al Poliţiei Capitalei* (nr. 745);

Lassate, Ferdinand: *Bucureştii în anul 1857* (nr. 747);

Fără autor: *Const. Mille, deputat al Capitalei* (nr. 710), *O vacă de lapte 20 lei şi vinul 15 bani ocaua cu oală cu tot* (nr. 719), *Amintiri dela "Adevărul" şi "Dimineaţa"* (nr. 721), *Roşii din Egipt cu 80 bani chilogramul* (nr. 723), *Cu Regele Carol I pe o potecă la poalele Bucegilor* (nr. 726), *Anecdotică negustorească* (nr. 733), *Pandurii lui Tudor Vladimirescu şi oltenii precupeţi* (nr. 734), *Cum operă banditul Ion Pipa "spaima cârciumarilor"* (nr. 737), *Amintirile unui fost judecător de instrucţie* (nr. 739), *Dela viile Marghioliţei Arionoaia la fabrica lui Dumitru Bragadiru* (nr. 740).

Mahalaua Lucaci

Ioachim BOTEZ

Strada Lucaci care începe de lângă biserica Sfintei Vineri cea făcătoare de minuni, şi sfârşeşte astăzi în strada Trifoiului, n'a fost totdeauna aşa cum s'arată acum.

A fost o vreme, prea fericită, când la răspântia cu strada Mircea Vodă, o tăia tramvaiul albastru, numai cu un cal, al Societăţii belgiene, care mai pe urmă a dat faliment.

Ce timpuri!... Ce iavaş-iavaş urca jucărioara aceea de tramvai panta spre Calea Călăraşilor, şi cotind la dreapta apoi la stânga, rătăcea pe uliţele tăcute din Mântuleasa...

Abia mai apoi, din lipsă de muşterii, şi-a schimbat tramvaiul albastru drumul, apucând-o pe lângă biserica Sfântul Mina. Dar nici aşa n'a făcut aliş-veriş. Nu se căţăra lumea pe atunci de tramvai ca racii de un hoit căzut în baltă.

Numele acestei străzi e vechiu. Aşa se află şi în istoria lui Ionescu-Gion.

Deci uliţa nu şi-a luat numele de la marele luptător ardelean Vasile Lucaci, cum s'ar crede. Dar cine a fost naşul cel vechiu Lucaci ori Lucache, cine ştie?...

Să arătăm mai bine cam cum se înfăţişa strada aceasta acum vreo cincizeci de ani şi mai bine.

Din colţul din Calea Călăraşilor unde şi acum se surpă ca un mormânt o casă bătrânească cu un cat, cu împrejmuire de zid mâncat de vremuri, strada Lucaci pornea printre vechi case boiereşti, fără prăvălii ori altfel de dughene.

Numai la răscrucea cu Mircea Vodă, era o cofetărioară cu o grădiniţă răcoroasă unde îngheţata cu vanilie ori ciocolată costa a zecea parte din leul de argint. Peste drum, în celălalt colţ, era prima cârciumă.

O ţinea un albanez, Andrei.

Sub streaşina casei mărunte, era firma zugrăvită cu un lup ce semăna mai mult a câine, "La lupu", aşa-i zicea vadului acesta cu vinuri straşnice de la Copăceni unde nu se pripăşise încă filoxera.

Aici, la cârciumioara asta, nu se sfia să intre directorul şcolii primare de peste drum, răposatul Doicescu.

Era un om gras şi cu apucături blajine. Numai dacă-l scoteai prea mult din pepeni, punea mâna pe nuia; dar nu bătea ca domnul Vucea al lui Delavrancea.

Doicescu a fost, cum s'ar zice astăzi, un dascăl progresist. Aducea la şcoala lui toate noutăţile timpului. Încă pe atunci, acum cincizeci de ani şi mai bine, a arătat copiilor pe un neamţ cu o lanternă magică ce mişca, un fel de cinematograf.

Şi tot el a adus un alt meşter cu o maşină cu multe maţe de cauciuc pe care copiii le băgau în urechi şi ascultau

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

cu uimire, cu faţa luminată de bucurie…

Ce era?

Părintele radioului de azi. Fonograful lui Edison… Şi de ce râdeau copiii? Fonograful reproducea aidoma un cântec pe care chiar atunci îl cântase domnul director cu glasul lui cam răguşit de vinaţurile de la Lupu:

În lupta cu turcii,
Ţepeş, bravul Domn,
Un ostaş trimese
La turci ca spion…

Şi după ce cântasc toate stihurile acelea de vitejie, domnul director a strigat de i s'a cutremurat pântecul lui mare şi ferestrele: "Săriţi că fură hoţii mămăliga"!…

Iar fonograful, prin maţele lui de gumă, aidoma aşa a glăsuit şi el. Era o plăcere nespusă să le ţii în urechi.

Fu bun băutor şi om glumeţ răposatul Doicescu. El moştenise şcoala şi direcţia de la nenea Spirache, socrul său. Acesta mai venea din când în când pela şcoală, cu capul înfăşurat într'un tartan roşu, când da vremea rea.

Nici celălalt director, de la liceul Matei Basarab, nu dispreţuia vadul lui Andrei, "La lupu". Acesta a fost profesorul de greceşte Zosima, gospodar harnic şi tălmăcitor priceput al textelor hesiodiene. Hei, fericite vremuri când liceul Matei Basarab, aşa cum era desenat în caietele de desen ale lui Zamfirol, avea numai un singur cat cu orologiu, şi nu luase proporţiile de cazarmă de astăzi! Când dădeau acolo lumină, unor şcolari fără taxe şi număr la mânecă, dascăli ca Ghedem Teodorescu, vestitul Bonifaciu Ionescu-Gion, Treboniu Laurian, Grecescu, Şonţu…

De la aceşti dascăli şi alţii, a învăţat carte românească Radoslavof, fostul prim ministru, pe vremuri, al Bulgariei. Iar franţuzeasca, de la abatele franţuz Lacroix.

Era acest Lacroix un preot care, ca toţi clericii papistaşi, umbla ras de barbă şi mustăţi ca o gulie. Adesea, când intra în clasă, proaspăt bărbierit, băieţii strigau:

"S'a ras!… S'a ras!…"

Şi preotul care nu ştia bine româneşte, zâmbia amabil, duhovniceşte, şi zicea:

"Oui, oui!… Je suis d'Arras!"

Adică din oraşul cu vestita catedrală care, în primul războiu mondial, avea şi el să fie ras de artileria nemţească.

Dar strada Lucaci nu trece prin faţa liceului. Ea cârmeşte puţin la stânga printre gospodării ce încă mai amintesc trecutul patriarhal, şi prin faţa bisericii al cărei hram a fost târnosit în 1764. Scăpată numai cu temeliile din focul ce a bântuit Bucureştii în zilele Paştilor, la 1847, ea a fost reclădită aşa cum se vede astăzi.

Aici a cântat la eclelnicul din dreapta altarului Irmologhiunul Anton Pann care şi'a avut locuinţa pe uliţa din apropiere ce-i poartă numele. Aici odihnesc oasele acestui rapsod cu fes al trecutului veac, când peştele viu se vindea cu copaia şi vadra de vin era un firfiric, cincisprezece parale… Pe soclul bustului de lângă tinda bisericii, nu ştim care poet modern i-a săpat patru stihuri pe cari cel care a scris **Povestea vorbei** şi **Nastratin Hogea**, ar strâmba din nasul de bronz, dacă ar putea:

Aici s'a mutat cu jale,
În cel de pe urmă an,
Cel ce în cărţile sale
Se numeşte Anton Pann.

Şi tot în biserica Lucaci, acum mai bine de o jumătate de veac, a venit într'o zi de primăvară sicriul alb al unei

Strada Lucaci – Casa lui Anton Pann

fecioare sinucisă din amor. Drama celebră Vera-Lilovici, sinucis şi el.

Şi acum, dacă tăind răspântia unde colţ cu strada Romulus, multă vreme a ţinut băcănie bătrânul Papaianopol, şi lăsăm în urmă ulicioara întunecoasă ce se numea a Ruinelor, o apucăm pe strada Lucaci, nu după mult drum ajungem la numărul 77 unde pe vremuri a fost o sală de dans **Şepcaru**.

Pe aici a dus o viaţă de câine fără stăpân un om în mizerie care n'avea casă, n'avea masă, trăia mai mult din căpătat; dar nu-i lipsea darul băuturii şi mândria nobilului scăpătat. Dacă cineva îl întreba în glumă:

– Cine eşti, alteţă?

– Alexandru Vilarà!… răspundea omul plin de păduchi.

– Care?

– Strănepotul lui Alecu Vilarà, vistierul lui Bibescu Vodă şi fiul generalului, aghiotantul lui Cuza!

Vilarà, odrasla simandicoasă, va fi murit de mult, cine ştie sub ce şopron sau pe ce maidan plin de gunoaie. Dar scriitorul acestor rânduri nu-l va putea uita.

Copil mic fiind, părinţii l-au încredinţat acestui argat al mahalalei să-l ducă la biserica Lucaci pentru împărtăşanie. Dar pe drum, Vilarà a spus:

"Ce-ţi trebuie ţie grijanie?… Hai colea la cârciumă!… Tu mănânci o ciocolată şi eu beau o litră de ţuică"!

Şi aşa banii de împărtăşanie au nimerit în tejgheaua lui Papaianopol de la răspântia de unde se croia ulicioara întunecoasă a Ruinelor.

De aici încolo, strada Lucaci, trecând pe lângă o căsuţă bătrânească, unde madam Katy ţinea casă de întâlnire, ajungea în str. Traian. Acolo se înfunda în gropile neastupate încă ale lui Mătăchină. Nu erau în ele gunoaie, ci o bostană cu pepeni galbeni şi zemoşi.

Asta a fost pe vremea când umbla după hoţii şi omoruri banda lui Zdrelea şi Mărunţelu de care tremura tot Bucureştiul.

("Gazeta Municipală", nr. 715, anul XV, 5 mai 1946)

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Piaţa Teatrului

Ioachim BOTEZ

Cum va fi fost piaţa Teatrului înainte de clădirea primei noastre scene, adică pe vremea lui Vodă Ştirbey, cine din contemporanii noştri a apucat-o?

De bună seamă că gârla Dâmboviţei nu curgea prea departe, din zăvoaie de anini şi sălcii ce încă mai vieţuiau în fosta grădină a Otetelişanului, până mai acum douăzeci de ani. Sau în fosta ogradă a bisericii Sărindar, pe locul căreia s'a ridicat Cercul Militar.

Acolo, lângă ultima ctitorie a lui Matei Basarab, a patruzecea, afla drumeţul umbră şi răcoare în zilele de vară: aşa cum putea poposi în toată voia în ostroavele de verdeaţă din jurul Universităţii.

Altfel se mişca lumea când singurul lift pe care-l cunoşteau bucureştenii era scrânciobul cu patru lăviţi, şi când tramvaiul venind dela gara de Nord, pe fosta uliţă a Târgoviştei, urca cu patru cai panta dela Câmpineanu, tăia Calea Victoriei, şi pe lângă biserica Enei, îşi lua drumul spre bariera Moşilor.

A fost un timp când vagoanele aveau deasupra imperială, unde călătorul se urca pe o scăricică. Era cea mai mare desfătare să te întorci dela bâlciul Moşilor acolo sus, pe acoperişul tramvaiului, în bătaia vântului şi urletul trompetelor, cu un roiu de baloane în toate culorile.

Dar să ne întoarcem în piaţa Teatrului.

Care, credeţi, că era mai înainte vreme, cea mai înaltă clădire de acolo?... **Continentalul!**... Hotelul acesta, aşa cum l'arată şi arhitectura greoaie, a fost clădit cam pe la sfârşitul veacului trecut. Turnurile lui se zăriau din toate marginile Bucureştiului, dacă te înălţai cu scrânciobul.

Pe aici, pe aproape, a fost celălalt hotel **Broft**, singura rimă posibilă la Moft, după Caragiale. Şi tot pe aici a fost şi vestitul restaurant Hugues, căruia bucureştenii mai puţin umblaţi îi spuneau Iuc. Aici a fost şi renumita berărie şi cofetărie Fialkovski.

Fericite vremuri când la teatrul de peste drum încă se mai juca *Baba Hârca* a lui Matei Millo, când nemuritorul Iulian juca în Cântecul lui Fortunio; când bucureştenii gustau melodrame şi piese spectaculoase ca *Ocolul pământului*, *Călătoriile Lisettei*, *Patru săbii*; când din fost sufleur, Caragiale ajunsese director...

Nu i-a tihnit însă fotoliul pe care stătuse Ion Ghika.

Cică având o gâlceavă cu o actriţă iabraşe aceasta i-ar fi zis:

– Cine eşti tu, mă?

– Caragiale.

– Tu, janghinosule?

– Da.

– Şi tu ştii cine sânt eu?

– Cutare.

– Nu! Actriţa română căreia i-a pupat mâna regele Sârbiei!

N'a mai trecut mult după asta şi Caragiale a deschis berăria Gambrinus din coasta teatrului. Acolo, cel puţin numai halbele şi ţapii făceau spume la gură, nu şi actriţele iabraşe.

Şi omul se simţea mai bine.

Dar cum arăta mai dedemult piaţa Teatrului?

Un străin, aşa cum a scris cândva răposatul Ghiţă Ranetti, trecând prin faţa primei noastre scene ar fi zis că acolo e un grajd de lux. Cine nu ştie că, până nu prea cu mulţi ani în urmă, toţi muscalii Bucureştiului îşi aşteptau muşterii în faţa Teatrului Naţional? Birjele cele mai luxoase cu caii cei mai focoşi, acolo adăstau. Şi cine, din oamenii mai vârstnici, nu-şi aduce aminte că muscalii aceia erau scopiţi? O sectă lipovenească aruncată prin mahalalele Tirchileştilor.

Mişca a fost odată cel mai vestit muscal al Capitalei. El îl plimba la şosea pe cneazul Moruzi, fostul prefect al poliţiei. Tot el plimba pe cele mai vestite demimondene şi pe acei vieux marcheurs în cap cu mititelul şi spilcuitul Petrovici Armis.

A venit apoi automobilul cu cai care mănâncă benzină, nu ovăz, şi care fug mai iute fără să osteneasca.

Dar şi poezia plimbărilor s'a dus.

Cum s'ar putea împodobi cu flori roţile maşinilor în luna Maiu, când începeau la Şosea uriaşele bătăi cu flori? Şi cum ar putea să facă pe crainicii amorului şoferii de acum? Ei n'au biciu.

Mai înainte vreme, muscalul de pe capra trăsurii din faţă se înţelegea cu cel de pe capra trăsurii care-l urmărea, numai prin anume hieroglife desenate cu sfârcul biciului. Bine înţeles în trăsura din urmă era craiul, şi în cea din faţă aleasa inimii lui pentru câteva ceasuri.

Erau vremurile fericite când celebrul cupletist Ionescu desfăta publicul cu şansoneta lui vestită:

Atunci, cu un muscal ce mână
Mai iute ca drumul de fier,
Am fost la Vila cea regală
Privind la stele de pe cer...

Vila regală a fost un renumit loc de petreceri la şosea. Dar încă n'am schiţat înfăţişarea generală a pieţei Teatrului Naţional de până mai odinioară.

Palatul somptuos al Societăţii **Adria** a fost înainte o clădire paşoptistă cu câteva etaje suprapuse fără nici un stil: casa Török. La al treilea sau al patrulea cat, subt o fereastră ce privea înspre colţul Continentalului, era o firmă mare albă cu slove roşii pe care scria doar atât: Zeflemeaua.

Aici era redacţia revistei umoristice a lui Ghiţă Ranetti, pe atunci în floarea talentului şi a vârstei. O tipărea nu departe: la tipografia de pe strada Enei, a lui Alexandru Ionescu. Tiparniţa asta era ea însăşi o magherniţă mare de scânduri în mijlocul unui maidan cu bălării. Aici a tipărit Ranetti şi cărticica *De inimă albastră*: versuri sentimentale puse pe socoteala răposatului Gh. Pallade, pe atunci ministru, care scria din voiajul său prin Veneţia aşa:

Barcagiul care mână
Pe lagune a noastră barcă,
Ţine un ostroment în mână
Ce leit o cobză'i parcă...

Mai la vale ceva de casa Török, a fost multă vreme berăria neamţului elveţian Oswald, loc vestit pentru mâncarea şi băutura aleasă. Peste drum de el, chiar în coasta teatrului era grădina şi varieteul lui Mitică Georgescu. Ce mai chefuri!

Berăria de azi, Dragomir, a fost mulţi ani de zile o casă bătrânească cu un cat, dar cu bunătăţi ce azi nu se mai văd. Arbori întregi de banane în geamurile prăvăliei, caracatiţe

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

uriaşe spânzurate în tocul uşii, fazani vii, butoaie cu măsline marinate, şvaiţeruri cât nişte roţi de moară. Icrele negre stăteau neacoperite în castroane de faianţă albă, cu lingura înfiptă în miezul lor ca un ţăruş; nu ca acum, închise la cutie ca crema de ghete şi puse sub geam.

Aici, la băcănia asta, poposea adesea răposatul Costică Dissescu. Trăgea lingura din icre, o ducea la gură şi o lingea ca altă aia. Îmbătrânise de mult.

Dincolo de Continental, mergând pe Calea Victoriei, spre bulevard, se deschidea gangul ce da în două curţi interioare ale fostei clădiri Mercuş, azi pasagiul Imobiliara. Curţile, în mijlocul cărora se ridica o cişmea ca un ţăruş de lemn, erau pavate cu bolovani de gârlă; iar de jur-împrejur, şiruri de odăi ca de han cu un cat, unde urcai pe scări de lemn exterioare. Jos şi sus, dau ocol curţii lungi cerdacuri ca de mânăstire.

Intrarea cealaltă era în strada Academiei, în faţa bisericii albaneze ce pe atunci încă se mai chema Biserica dintr'o zi.

În sfârşit, ceva mai departe, se înălţa palatul ziarului "L'Independence roumaine" în fiinţă şi astăzi dar modificat şi fără orologiul ce bătea aşa de misterios orele în timpul nopţii şi cânta atât de melancolic o veche arie franţuzească.

În colţ, numaidecât după palatul ziarului liberal, a fost vreme multă magazinul de muzică al lui Gebauer, mai târziu Jean Feder.

Iar peste drum, grădina răcoroasă a restaurantului Oteteleşanu unde mai apoi se adunau literaţii şi a căpătat numele Terasa. Aici, pe locul unde se înalţă, ca umbra lui Goliat, palatul telefoanelor, au fost odată copaci umbroşi şi tarafuri de lăutari ce te purtau în altă lume. Mai devale, în

Bucureşti – Calea Victoriei

spatele restaurantului, unde acum se văd numai dărâmături triste şi moloz, se răsfăţa grădina cea mare.

Aici juca toată vara, trupa de operetă a răposatului Grigoriu. Aici şi-au luat avânt şi au fermecat cu cântecul lor o generaţie mai fericită, artiştii lirici ca Leonard, Poenaru, Ciucurete, Nora Marinescu...

Vremuri blagoslovite, când ţapul de bere costa a patra parte dintr'un leu, a optzecea parte dintr'un pol de astăzi pe care dacă cineva îl scapă nu se mai ridică să-l ridice de jos.

("Gazeta Municipală", nr. 706, anul XV, 17 februarie 1946)

Pagini îngrijite de Serviciul Colecţii Patrimoniu.
Memorie Comunitară al Bibliotecii Metropolitane Bucureşti

Tudor GEORGE

Balcana temenire la Hogea-Nastratin

Slăvite Anton Pann, grea temenea
Spre unghiul tău închin până-n podele!
S-adaogă la temeneaua mea
Şi temeneaua gândurilor mele...

Cum nu pot eu – ca Barbu, – unanim
Să prind în pumn cuvântul – boţ de candel,
Cleştarul din panerul lui Selim –
Să ţi-l întind, balcanice arhanghel!

Cum nu pot eu, din alba Isarlâk
Să descojesc, cum varul, acel soare
Şi drept ofrandă ţie să-l aduc
Luminăţiei tale, la picioare!

Cum nu pot eu, dintr-un caic turcesc
Opaiţ să închipui cu tămâie,
La ţărmul tău, turcit, să te slăvesc,
Sub slava ta, ce-n slăvi va să rămâie?

Cum nu pot eu ca Dunării de-argint
Să-i prind în deşti, de muselină – valul
Şi-ngenuncheat, pe braţe să-ţi întind
Atlasul ei noros să-ţi fie şalul!

Cum nu pot eu Balcanii să-i însumn
Acestei viziuni monumentale
Şi să-i înalţ cu firavul meu pumn
Un fes de Hoge-nţelepciunii tale!

Slăvite Anton Pann, cum nu cutez
A te privi făr-a orbi ca orbii!
Coranul nostru!
Sacrul nostru crez!
Profetul!
Sfântul!
Tu – Povestea Vorbii!

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Patrimoniu

Din Colecția de Memorie locală "N. Iorga" a Bibliotecii Metropolitane București

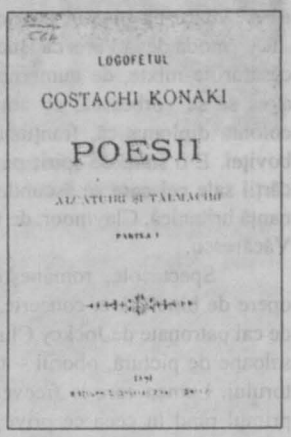

Logofetul Costachi KONAKI, *Poesii. Alcătuiri și tălmăciri.* Partea I
Editura Librăriei Fraţii Şaraga, Iaşi, 1856

Această a doua ediţiune a poesiilor, împreună cu bucăţile în prosă adause la urmă, s'au tipărit sub privigherea d-lui M. Pompiliu, care a găsit cu cale a schimba întru câtva rêndul Alcătuirilor, ţinêndu-se samă, pe cât a fost cu putinţă, de timpul când au fost compuse, şi totodată a tălmăci cuvintele prea puţin sau de fel obicinuite astăzi.

Carol SCROB, *Poesii complecte*
Librari-Editori Ig. Haimann & Schönfeld, Bucuresci, 1883

Bucuresci, 4 Novembre 1882

Domnul meu,

Mi-aţi manifestat dorinţa ca să vă esprim opinia mea asupra poesiilor D-voastre. Sunt fericit de a vă mărturisi plăcuta impresie ce mi-au produs acele poesii uşoare şi elegante. Ele au fost undite în comoara inimei şi de aceea cântă cu înduioşire şi în mod armonios.

Nu mă greşesc dar crezând că, sub forma lor modestă, ele vor fi apreciate mult mai presus de cât acele teancuri de versuri care, lipsite de miez, cearcă a produce în treacăt un vuet sgomotos şi dispar grabnic în deşert cu ambiţiosa lor deşertăciune.

Curaj, Domnul meu, şi cale bună pe cărările înflorite ale Poesiei române. A fi ca D-voastră, militar şi poet, este o dublă calitate de care vă puteţi mândri.

Al D-voastre servitor devotat
V. ALECSANDRI

Alexandru Teodor STAMATIAD, *Mărgăritare negre. Poeme*
Cu un portret de Constantin Artachino
Tipografia Diecezană, Arad, 1920

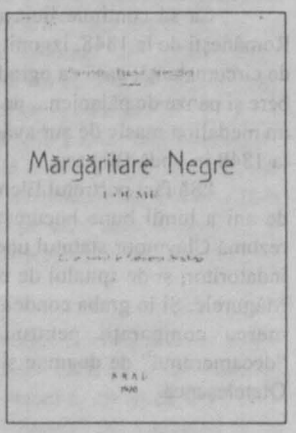

Simfonie în roz

Revăd imaginile roze din vremile cari au trecut:
Se auzea un cânt de flaut agonizând în depărtare,
Plutea răcoare în grădină, caişii fremătau în floare
Şi se scăldau Nayade roze în lacul rece şi tăcut.

Îmbătătoare ca o roză era pe-atunci ori ce himeră,
Urcau spre 'nalturi pasări roze, răpite 'n sbor ca de-o chemare
Halucinat de visuri, gândul călătoreă din sferă 'n sferă,
Cu mii de roze fantazia înghirlandă întreaga zare.

Revăd imaginile roze din vremile care-au trecut:
Erau pe cer atâtea roze, chiar sufletul era o roză,
C'ai fi crezut că 'ntreaga vieaţă e-o nesfârşită-apoteoză, –
Dar astăzi visurile roze s'au risipit şi s'au pierdut!

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Istoria cărţii

La vie à Bucarest

Georgeta FILITTI

Poate că nici o capitală europeană nu şi-a însuşit cu atâta fervoare, la nivelul elitelor, felul de trai, petrecerea timpului, moda de la Paris ca Bucureştiul. Fenomenul a fost înlesnit de căsătoriile mixte, de numeroşii români trăitori la Paris (peste ani, avea să se vorbească, cu amuzament, de *Bucarest-sur-Seine*), de colonia diplomatică, franţuzită şi ea, prezentă pe malurile Dâmboviţei. E o stare de spirit pe care o ilustrează cu nerv în paginile cărţii sale cel care se ascunde sub un nume de împrumut cu rezonanţă britanică, Claymoor, de fapt unul din mondenii capitalei, Mişu Văcărescu.

Spectacole, româneşti şi străine, baluri, ceaiuri, dineuri, opere de binefacere, concerte, şedinţe de spiritism, carnaval, curse de cai patronate de Jockey Club, patinaj, iarna, pe lacul Cişmigiului, saloane de pictură, oborul – toate defilează năucitor prin faţa cititorului. Lumea care le frecventează trăieşte după ora Parisului, în primul rând în ceea ce priveşte moda vestimentară. Şi cronicarul răsfăţat al Bucureştiului consacră frumoaselor mondene mai bine de jumătate din carte pentru descrierea toaletelor lor.

Ce i se oferea unei femei frumoase, bogate, cochete la Bucureşti, ca trecere plăcută a timpului? Desigur, în primul rând spectacolele din spaţiul public (teatru, operă, operetă, concerte, bâlci), apoi cele din spaţiul privat: baluri, dineuri, ceaiuri, reuniuni pentru opere de binefacere. Vedea şi era văzută. Acelaşi lucru se întâmpla şi la *jour*-ul fix pe care orice doamnă respectabilă trebuia să-l aibă, primind vizite, oferind ceai, pişcoturi şi mai ales întreţinând acea conversaţie spumoasă, neobosită, unde bârfa, zvonurile, *les ont dits*, se încrucişau cu zâmbetele maliţios fermecătoare.

Balul cel mai prestigios era al Curţii regale, la 1 ianuarie. Aici apăreau şi femei din înalta societate care, din felurite motive, nu erau obişnuitele celorlalte petreceri. Regina Elisabeta dădea tonul în privinţa toaletei arborând rochii din pânză de casă, cu văl de borangic. Evident, o urma toată lumea, dar cu o inventivitate care făcea până la urmă farmecul acestui oraş oriental cu pretenţii occidentale care era Bucureştiul. La costumul popular de Mehedinţi, principesa Valentina Bibescu pune ca podoabă solitarul dat de împăratul Napoleon I doamnei Pelaprat ori o bijuterie de la Carol Quintul păstrată în familia părintească Chimay.

Deopotrivă memorabile sunt balurile de la George şi Valentina Bibescu, Elena Oteteleşanu, trimisul ţarului, principele Uruzov, de la Ion Marghiloman sau Grigore şi Irina Suţu.

Ca să continue linia naţională, fiul fostului domn al Ţării Româneşti de la 1848, izgonit de revoluţia paşoptistă, îşi decorează, de circumstanţă, casa ca ogradă ţărănească, cu rogojini, velinţe, ciubere şi pânze de păianjen... de aur. Soţia lui pune o singură bijuterie, un medalion masiv de aur având încastrat glontele cu care se trăsese la 1848 în vodă Bibescu.

"Să faci portretul Elenei Oteteleşanu, înseamnă istoria de 30 de ani a lumii bune bucureştene care s-a perindat în salonul ei", rezumă Claymoor statutul uneia din mondenele capitalei, amintind, îndatoritor, şi de spitalul de bătrâni construit de aceasta în comuna Măgurele. Şi în graba condeiului, excedat poate de nevoia de a găsi mereu comparaţii pentru lumea pe care o descrie, salută "decameronul" de doamne şi domnişoare ce se adună duminica la Oteteleşancă.

La ministrul Rusiei nu numai balurile sunt strălucite ci şi interiorul, cu saloanele Ludovic al XV-lea şi al XVI-lea şi "grota lui Aladin".

La Marghiloman, sala de bal a fost transformată într-o uriaşă cutie de bijuterii, cu orchestra – noutate la Bucureşti – ascunsă. Bufetul, ca de altfel pretutindeni unde se petrecea, amintea de festinurile lui Balthazar din Biblie.

Grigore Suţu şi soţia lui "deţin arta serbărilor" şi la balul costumat dat de ei Valentina Bibescu adoptă coafura Mariei Antoaneta, domnişoara Dabija e "un porumbel călător", Zoe Sturdza "o poloneză cu şapca pe ureche" iar Lina Budişteanu "o frumoasă habaneră" încheie cronicarul, confundând dansul spaniol cu o făptură din lumea iberică.

Dansurile la modă în anii 1882 – 1883 erau valsul, polca, cotilonul, cadrilul dar şi bătuta, chindia şi sârba. Astfel că, ce-ţi trebuia, până la urmă, ca să participi la baluri nu era doar averea, numele ci şi condiţia fizică: picioare rezistente să poţi dansa până la ziuă şi ochi să priveşti cum sunt îmbrăcate semenele tale. Dar Claymoor e realist: la patru dimineaţa golanii din Bucureşti fac coadă să vadă "aceste fantome defilând în linţoliile lor de satin şi flori".

A fi mereu prezentă, mereu proaspătă, cu toalete neaşteptate – asta face parte din condiţia obligatorie a femeii mondene. Chiar suferindă, "frântă", cum scrie Claymoor, o cochetă ca Maria Bogdan îşi primeşte oaspeţii alungită pe canapea, la Hotel Imperial, dar... nu se lasă.

Sunt şi divertismente care solicită mai mult spiritul. Elena Bibescu şi Ralu Brâncoveanu, pianiste consacrate în Europa, petrec sezoane întregi în ţara natală. Şi cronicarul se lasă vrăjit de interpretarea şi graţia feminină a fiecăreia. Cea dintâi, elevă a lui Rubinstein, ţinea un salon faimos la Paris, fiind prietenă cu Liszt, Gounod, Vieuxtemps. La concertul dat la Bucureşti în 1883 a primit 20 de buchete de flori şi publicul a cumpărat bilete de 8.000 franci aur (oferiţi artiştilor români lipsiţi de mijloace). În arhiva ei, peste ani, aveau să se găsească peste patru sute de scrisori primite de la regina Elisabeta. Ele recreează, într-o formă elevată, viaţa muzicală a Bucureştiului.

Ralu Brâncoveanu, deopotrivă cu salon la Paris ("Palat din Bagdad", pentru exotismul decoraţiei) cântase în faţa sultanului, în beneficiul victimelor cutremurului din Chios. Cucerit, acesta o răsplătise cu ordinul *Osmanié* şi "voise să-i pună la picioare toate bogăţiile", comentează Claymoor, lăsându-l pe cititor să-şi imagineze o poveste din *O mie şi una de nopţi* neisprăvită.

Dar concertele rămân momente de excepţie. Divertismentul cotidian, mai bine zis nocturn, e spectacolul de operă şi teatru, oferit de trupe româneşti, italieneşti, franţuzeşti, germane şi... africane. Cronica lui Mişu Văcărescu în această privinţă devine stereotipă: câteva fraze de laudă pentru interpreţi ori de desfiinţare a lor şi apoi descrierea la saţietate a toaletelor zărite în loji ori fotolii de orchestră. La Bucureşti, în acel timp, se juca Donizzetti, Bellini, Verdi, Meyerbeer, Bizet, Auber, Planquette, localizări de Labiche, V. Hugo, Al. Dumas, apoi Caragiale (cu piesa *O noapte furtunoasă*, cam "fără perdea").

Claymoor observă judicios că ceea ce dădea strălucire spectacolelor de la Paris ori Viena cu orchestre de 140 – 150 de instrumentişti (Meyerbeer, de pildă) eşua la Bucureşti unde totul se făcea din puţin, cu obsesia câştigului rapid, cu înlocuiri frecvente de artişti, amputări de texte ori localizări hazardate. Uneori i se pare că opera e bună "de dus la târgul de şunci". La un spectacol corul e for-

* Claymoor, *La vie à Bucarest, 1882 – 1883*, Bucureşti, f.a., Thiel et Weiss, 477 p.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

mat "din două coriste mute care datorită tenului o fac pe negresele în *Aida*". Un flautist "pare să se fluiere pe sine". I se pare reprobabil şi boicotul spectacolelor româneşti. Lumea e atât de snoabă, declară el, încât preferă, ca "oile lui Panurge", o trupă chinezească ori dansuri africane cu grupul zugu-zugu doar fiindcă sunt străine. Apar însă şi reuşite notabile pe care cronicarul, generos, le comentează ca atare. Diva răsfăţată a publicului bucureştean din acei ani era domnişoara Frostroom.

Spectacolele de teatru sau operă oferă şi un prilej de a cuprinde în carnetul monden al cronicarului persoane onorabile dar care nu făceau parte din elita boierească. Ar fi hazardat să spunem că Mişu Văcărescu era sensibilizat într-un fel de acestea; poate doar apariţia lor ca atare să-l fi impresionat? Reţine, de pildă, pe m-me Nenciu, îmbrăcată în "ametist", m-me Fănuţă, "un petit pastel", m-me Papasovici "cu un cap furat dintr-un tablou de Rafael", m-me Borş, "viziune sub un frumos clar de lună" etc. etc.

Exista pe atunci o instituţie (înfiinţată în 1875 şi distrusă în 1948) care răspundea poate cel mai bine nevoii de a vedea şi a fi văzut, a cultiva ambiţia, afirmarea semeaţă, dorinţa de a fi perfect. Aceasta a fost Jockey Clubul Român, organizator al curselor de cai, al unor opere de binefacere remarcabile şi al concursurilor de scrimă cu rezonanţă în capitala Franţei.

Cronicarul privilegiază acest gen de manifestări mondene, descriindu-le în detaliu. Unele lucruri legate de ele îl scot însă din minţi. Ca să ajungi la hipodrom, treceai printr-o baie de praf ce amintea "de Tombuctu". Municipalitatea e "mama vitregă a bucureştenilor". Singurul vinovat era primarul şi speră ca pe lumea cealaltă să aibă parte doar de praf. În martie numai la Bucureşti poţi întâlni, în acelaşi timp, "zăpadă, noroi şi praf".

Clădirea hipodromului, "vilă elveţiană cu un dom chinezesc deasupra", îi pare foarte luxoasă. Favoriţii curselor sunt caii din grajdurile colonelului Blaremberg. Marele premiu al Jockey Clubului (de 5.000 de franci) îl câştigă iapa acestuia Queen Mary. Caii lui Alexandru Marghiloman îşi vor da măsura abia în anii ce vin.

Regina curselor e, indiscutabil, soţia lui Petre Grădişteanu a cărei toaletă defineşte admirabil locul şi evenimentul: tunică "împărăteasa Eugenia" de dantelă, jupă de catifea otomană albastru "vameş", prinsă într-o parte cu o potcoavă imensă. Pe poale, potcoave brodate cu fir de mătase portocalie şi cuie de oţel. Corsajul şi pălăria sunt împodobite cu aceleaşi însemne.

Seara, la ora 7, banchetul de 40 de tacâmuri din incinta Jockey Clubului de pe Calea Victoriei e "à la Lucullus", pe potriva foamei "rablaisiene" a convivilor. Să observăm că aici, ca şi la balurile evocate mai sus, se mânca enorm. Denumirea mâncărurilor, adevărată şaradă pentru cititorul de astăzi, însemna uneori şi o inocentă înşelătorie. Aşa "ouă à la Jockey Club", servite de casele Hugues ori Capşa, de fapt ouă umplute, se puteau transforma, după comanditar, în ouă "à la Sofia" (când a venit în vizită principele Bulgariei la Bucureşti) ori "à la Derby", la dineul oferit de ministrul Angliei, White...

Tot la Jockey Club publicul asistă la demonstraţiile de scrimă ale clubului aferent, prezidat de principele George Bibescu şi având 50 de membri. Costumul preşedintelui, adoptat şi la Paris, era compus din vestă albă, guler resfrânt, pantaloni colanţi cu trei nasturi, sandale albe cu baretă neagră, ciorapi negri, curea neagră lucioasă, mănuşi alb/negru, mască neagră. Eleganţa şi cavalerismul acestuia erau într-atât de lăudate încât, într-o carte publicată la Paris, se spunea că dacă te învinge, eşti tentat să-i spui *merçi*!

Acest public monden prin excelenţă manifestă apetit şi pentru artă. Dovada: afluenţa la Salonul de pictură din curtea mânăstirii Stavropoleos unde expun Andreescu ("cu temperament de pictor", care îşi vânduse toate cele 65 de pânze expuse), Grigorescu ("copilul răsfăţat al publicului"), S. Henţia, Stahi, Stăncescu, Emilia Popovici, Socolescu ş.a.

Oriunde şi-ar face apariţia, bucureşteanca elitistă trebuie să strălucească. La baluri, la patinaj, sub "lumina electrică" pe lacurile Cişmigiului, la curse, la Capşa toaleta ei trebuie descrisă, lăudată,

Bal la Teatrul Naţional din Bucureşti, la 1884
Gravură în lemn, după desenul lui F. Schlegel

comparată cu pânzele marilor maeştri ai Renaşterii. La acest capitol Claymoor e neobosit, inventează, fabulează, face asociaţii năucitoare şi până la urmă, de fapt, îşi atinge scopul: stârneşte curiozitatea şi, desigur, în epocă, şi invidia. Iată, de exemplu, numai câte nuanţe de albastru şi roşu deosebeşte în "curcubeul", cum singur îl defineşte, din loji şi tribune. *Albastru*: baltic, suspin de mai, ochii regelui, de Dunăre, domnişoara, adriatic, Minerva, ca lacul, visător, electric, de Bagdad, sultan, geandarm, Delft, cenuşă de trandafir, raze de lună, visător, polar. *Roşu*: incendiu, suspin, sânge regal, Cupidon, suspin de îndrăgostit, Dubarry, suspin înăbuşit, antic, coapsă de nimfă emoţionată, trandafir de Nisa, suveran, prejudecată înfrântă. Pentru *verde*, trestie, de Nil, de Damasc.

Pălăriile, de o inepuizabilă varietate, puteau fi Diréctoire, Robespierre, Tallien, Gainsborough, Mogador, Rubens, Récamier, muşchetar, ducesă, capotă, Valois, Rembrandt, Pamela, Trianon, capriciu, Montpensier, bébé, sombrero, ţarină, student, Devonshire, matelot, pasăre cânepar, Lamballe, succes, huguenot, coş cu căpşuni, Pierrot, Mirabeau.

În fine, câteva bijuterii pot lăsa şi azi femeile visătoare: săgeţi uriaşe de diamant aşezate pe sân şi îndreptate spre umăr, care-i puteau înţepa pe trecători. Apoi "funia spânzuratului" în diamante, care se vindea la metru şi se purta ca brăţară rulată de câteva ori în jurul încheieturii.

Deodată, din acest univers mirific, cronicarul simte nevoia unei tuşe realiste, viguroase, şi evocă, într-o formă foarte concretă, un obicei bucureştean nemurit, pentru noi, cei de azi, mai ales de Caragiale: *mutatul*. La Sf. Dumitru şi la Sf. Gheorghe Bucureştiul arată ca un oraş ce fuge din calea invadatorului. Căruţe pline de boarfe, pe marginea străzilor indivizi cu oglinzi şi geamuri ş.a. Totul e dat peste cap. Cu o lună înainte cauţi casă, te interesezi de chirie, te tocmeşti. Vezi igrasia, repari sobele, împachetezi (toalete, cărţi, haine, fleacuri ce se pot sparge). Studiezi noul cartier, te laşi privit de noii vecini, afli numele furnizorilor şi melicurile lor, te duci la poştă pentru noua adresă, afli pe ce drumuri, mai scurte, ajungi în Calea Victoriei, coloana vertebrală a oraşului. De obicei, noua locuinţă e mai rea decât cea veche. Într-un cuvânt, în ajunul celor doi sfinţi protectori "Bucureştiul e al celor ce se mută".

Fireşte, reţeta de mai sus nu se aplică celor bogaţi, cu casă, care îi fac cu ochiul arendaşului, gata să le aducă banii de la moşie. Sf. Dumitru, de data asta Basarabov, e întruchipat doar de moaştele în racliţa lor de aur de la Mitropolie, pe care sunt obligaţi să le sărute. Şi atunci au impresia "că e mâna ţeapănă a creditorului".

*

Claymoor te îndeamnă să te întorci, o clipă, într-un trecut revolut, fantastic şi deseori de neînţeles din care, ici şi colo, au mai rămas, în cotloane încă nebănuite ale oraşului, un ac de cravată, o panglică de la pălăria Pompadour a străbunicii ori catarama de la costumul de scrimă al nu ştiu cărui bunic. Merită s-o facem.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Autografe contemporane

Petre GOT

Bio-bibliografie

Născut la 20 septembrie 1937, comuna Deseşti, judeţul Maramureş.

Licenţiat al Facultăţii de Filologie a Universităţii din Cluj (1962).

Începând cu 1974, membru al Uniunii Scriitorilor din România şi redactor la revista "Viaţa Românească".

A publicat următoarele cărţi de poezie:

- 1969: *Cer înfrunzit*, Editura Tineretului
- 1972: *Glas de ceară*, Editura Eminescu
- 1975: *Masa de mire*, Editura Albatros
- 1976: *Ochii florilor*, Editura Cartea Românească
- 1980: *Dimineaţa cuvântului*, Editura Cartea Românească
- 1985: *Paranteza lunii*, Editura Cartea Românească
- 1988: *Stelele strigă*, Editura Eminescu
- 1991: *Timp răstignit*, Editura Eminescu
- 1996: *Inima lui septembrie*, Editura Eminescu
- 1997: *Poeme*, Editura Viitorul Românesc
- 1999: *Plâns de heruvim*, Editura Eminescu
- 2001: *Vocale celeste*, Editura Dacia
- 2001: *Clipa dintre hotare*, Editura Eminescu

Pădurile călătoresc prin noi

Pădurile călătoresc prin noi,
Ne sunt vindecare, mângâiere;
Sensul renaşte-n fiecare brad,
Învierea altă înviere cere.

Rădăcină pură, zbor şi stea,
Clipa cinează, calmă, cu străbunii.
Haina mântuirii va fi grea,
Ne visează paşii dealurile Lunii.

O, prea târziu ne-am prins cu timpu-n joc,
Rătăcirea n-o putem ascunde;
Moartea ne-a trimis un nou soroc,
Umblă prin secol cu picioare ude.

Scară

Gaterul astrului lasă în urmă
Stâlpi, scânduri, grinzi
Din trupul blândului septembrie,
Din visele mele fierbinţi.

Repetate clipe, răscruce,
Inima veacului mai bate –
Pe care căi să apuce
Trista noastră singurătate?

Încotro să se îndrepte
Destinul acesta întruna izbit?
Suie scara cruntelor trepte
Poporul meu răstignit.

Calvaria

Luminii ce o port în mine
Şi se căzneşte drumul să-şi slujească
I-ar trebui încă un trup
S-ajungă-n albia cerească.

I-ar trebui încă un crug,
Hăuri şi mlaştini să învingă;
Glasuri mă strigă din adânc,
Tânjeşte ora-ntr-o ferigă.

Durere, lasă-mă să cred
Că ies din rană fruct şi floare;
Plânge izvorul în pustiu,
Focul tămăduirii moare.

Bulbii aşteaptă sub zăpadă,
Aripi în vânt îşi frâng puterea –
Ajută, Doamne, să se vadă
Cum se repetă Învierea.

Clip

Cine a zugrăvit cerul cu nori
Şi înăspreşte aerul, clipa?

Unde vă duceţi frunze şi drumuri,
Sensuri şi alcătuiri,
Sentimente şi ape?

Încep să-mi uit numele.

Mi-l poartă vânt umed pe câmp,
Pe malul pustiu.

O întâmplare absurdă mi se par anii,
O poveste pe care nu o mai ştiu.

Nu reveni

Degetele privirii îţi dezmierdau faţa,
Stânci erau între noi, goruni,
Aer scris cu păsări –
Imens portativ.

Mă dezbrăcam de ani
Ca de veşminte
Înainte de a intra în valuri.

Flăcări zbătându-se,
Pletele îşi miroseau a nuntă.
Nu reveni,
Sunt colina pe care suie înserarea,
Prin craniu îmi trec unde
Din alte galaxii.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

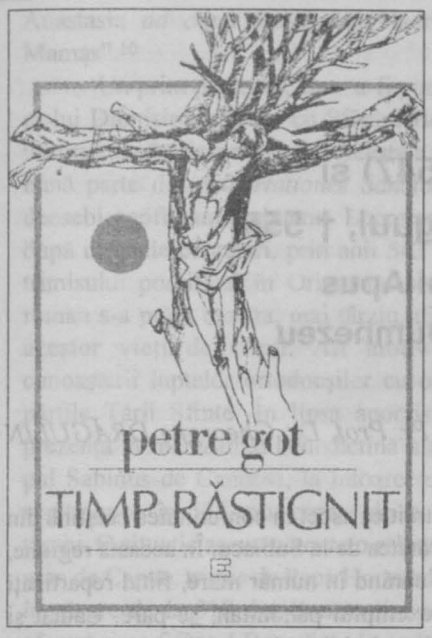

Lecție

Lacrimă la nord de suflet,
Plâns la sud de remuşcare,
Mă întâmpină un cântec
Din adânc fără hotare.

Dor mă mistuie, ca lava,
Fir de praf sunt la răscruci,
Clipe năvălesc de-a valma,
Flacără, unde mă duci?

Cerc nepământean şi cerc
Legănat de vii istorii,
Mama-n cer culege flori,
Tata păstoreşte zorii.

Numai eu sunt tristul râu
Vrând s-ajungă la izvoare –
Noaptea mă numeşte fiu,
Mă învaţă cum se moare.

Alter ego

Steaua alăptează crinii,
Viaţa mea este impară;
Poate, blândă, să răsară
Înc-o dată-n trupul pâinii?

Să nuntească ora spinii
Într-o toamnă-mpărătească;
Nimeni să nu mă cunoască,
Numai drumul, mărăcinii.

Să-mi vorbească trişti arinii
De istoria pribeagă;
Dealurile să-nţeleagă
Cum se roagă heruvimii.

Se înclină stâlpii Firii,
Vreme neagră, vreme surdă –
Însuşi Dumnezeu asudă
La izvoarele Luminii.

Treptele casei

Femeia mea, treptele casei
Tresaltă sub al tău picior;
Cu suflet lin să-mi urci spre suflet,
Ciută pe munte, ciocârlie-n zbor.

Să-mi fii răcoare în dogoarea cruntă
Şi vindecare când lovit sunt greu;
Să se repete mândra noastră nuntă
În faţa lumii şi a lui Dumnezeu.

Menite şapte, sens al înălţării,
Al jertfei, al urcuşului cinstit –
Stau ostenit pe malul înserării,
Nicicând să nu pricepi cât te-am iubit.

Cuibul acesta, zarişte şi crin,
Împrejmuit de munţi, de liniştea albastră,
Va fi o şoaptă pentru cei ce vin,
Făclie-n vreme, mântuirea noastră.

Vom fi albine, fluturi, lilieci
Prin clipă, sub pleoapele grădinii;
Nu vei putea, aleaso, de aici să pleci,
Te vei zidi la templele Luminii.

De-o vreme...

Somn greu te-a prins, măicuţă, nu te mai trezeşti,
Încăperea e nespus de strâmtă;
N-ai uşă, vai, nici geamuri, să priveşti,
Păsările nu le-auzi cum cântă.

Aşa întâmpin fiecare zi,
Cu flori în mâini şi rugăciuni în grai;
O singură silabă de-ai rosti,
Cărarea mea ar fi un colţ de rai.

Imense depărtări presimt
Pulsând ca inima bolnavă;
Fire de aur, fire de argint
Mă-nvăluie tăcut din slavă.

Privirea ta sunt? Dorul tău?
Ori semne că şi eu nu peste mult m-oi duce?
De-o vreme, parcă-L văd pe Dumnezeu
Cum mă aşteaptă seara la răscruce.

Flori

N-o să le smulg din raiul lor tăcut,
N-o să le tulbur liniştea înaltă –
Sunt ochii morţilor ţâşniţi din lut,
Făclii din zariştea cealaltă.

Sunt stelele urnite bestial
Când îngerul căzu în univers;
Acum Luminii blând surâd
De după alt altar, revers.

Lacrima Maicii Preacurate
Urcându-ne în sânge, în privire,
La ceasul nunţii de prohod
De foarte neagră jeluire.

Rocadă

Cuvintele alunecă în mine
Ca nişte păsări albe lin plutind.
E pace, pace, pace pe coline,
Nu mă încearcă nici un jind.

Pădurea uită să suspine,
Florile şoptesc un vis înalt;
Mi-s clipele de taină pline,
Îmi pare că aud vocale din tărâmul celălalt.

Mă cheamă marele versant,
Nu vrea nicicum să mă amâne.
Până acolo nu-i decât un salt,
Doar o desprindere dintre verbine.

Interjecție

Departele
Cel mai departe,
Aproapele
Cel mai aproape,
Între Tine şi mine se află
Aer cântând,
Ape rugându-se,
Sori în cosmic lichid amniotic,
Asemeni fragezilor fetuşi.

Ne despart nişte furtuni
Numite milenii,
Un tulburător Necuprins,
Un chinuitor Nepătruns.

Eşti roua sufletului.

Aş vrea să fiu interjecţia vie
Ieşită din gura Ta, Doamne,
Să mă rostogolesc pe colină
Ca un ghem de foc.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Orizonturi spirituale

Sfântul Benedict de Nursia († 547) și Cuviosul Dionisie Străromânul (Exiguul, † 555)

Unitatea creștină dintre Răsărit și Apus prin idealul înalt al cunoașterii lui Dumnezeu

Pr. Prof. Dr. Gheorghe DRĂGULIN

Istoria monahismului apusean caracterizează cu dreptate activitatea şi realizările abatelui de la Monte-Cassino drept prima treaptă însemnată a dezvoltării sale. Afirmaţia aceasta implică o comparaţie şi ea are în vedere instituţiile asemănătoare care le-au precedat în diferite ţări. Este vorba de cea de la Ligugé, întemeiată pe la anul 360 de Sfântul Martin, de cea fondată la Lerins de Sfântul Honorat în jurul anului 400 şi de mănăstirea de la Marsilia pe care daco-românul Ioan Casian a înfiinţat-o prin anul 415. [1]

Într-adevăr, mai mult decât îi putea oferi *Regula* augustiniană sau cea de mai înainte a lui Honorat, puternica personalitate română care ne preocupă a beneficiat şi de o fericită influenţă răsăriteană. Simplificând puţin lucrurile, putem spune că acest imbold oriental pentru precizarea aspiraţiilor duhovniceşti ale Sfântului Benedict poate fi caracterizat cu dreptate de egiptean. Mai mult decât înrâurirea orientală venită în Apus prin pelerinajele siriene, o contribuţie de seamă a adus-o fenomenului autoritatea Sfântului Ioan Casian. Convorbirile duhovniceşti pe care acesta le-a avut cu părinţii din pustia schetică făceau deliciul unor îndelungate lecturi patristice în mănăstirile din Marsilia veacului al V-lea.

A urmat apoi influcnţa legislaţiei monahale a Marelui Vasile, ea însăşi sinteză a căutărilor alexandrine ale autorului.

Figura Sfântului Pahomie cel Mare († 346) a stat adesea în faţa noului legislator apusean al monahismului datorită traducerii lui Ieronim în 404. Această preponderenţă a monahismului egiptean la Roma datorează enorm experienţei daco-românului Ioan Casian, amintit mai sus. Ei i s-a alăturat după un veac mesajul Părinţilor pustiului. *Apoftegmele* (sentinţele) acestora au fost traduse în limba latină între 526 şi 556. Cel puţin o parte dintre ele s-a aflat în mâinile abatelui român aici în discuţie. *Regula vieţii monastice*, pe care a întocmit-o, citează versiunea latină a *Apoftegmelor*. Pentru această operă de canonist cu destinaţie monahală, el a fost denumit *Patriarh al călugărilor din Occident*.

Biografia Sfântului Benedict, în ceea ce priveşte elementele ei omeneşti, a intrat în legendă după o jumătate de veac. Totuşi latura ei de evoluţie a organizării monahale poate fi reconstituită cu mai multă precizie.

Ridicat dintr-o familie de nobili de provincie, Benedict vine la Roma la studii. Spectrul istoric cotidian al Italiei de atunci, cu invaziile repetate ale barbarilor, cu violenţele şi cu păgânismul ei rezistent, oferea aspirantului la cele înalte slabe imbolduri de iubire a lumii. De aceea el s-a hotărât să o părăsească şi să practice înfrânarea după tradiţia patristică. Plecând din Roma, a trăit ca ascet în comunitatea creştină din Enfida, apoi în singurătatea de la Subiaco. În această regiune, ucenicii săi se adună curând în număr mare, fiind repartizaţi în 12 schituri, după exemplul pahomian, se pare. Căutat şi preţuit tot mai mult de pelerini şi de monahi, el este izgonit de un paroh din apropiere, tare chinuit de ghimpele invidiei. Este nevoit astfel să se refugieze la Monte-Cassino prin anul 529. Aici a întemeiat o mare abaţie. A organizat astfel o viaţă monahală riguroasă, după prescripţiile pe care le-a fixat în *Regula pentru monahi* pe care a alcătuit-o el atunci. Păstrând o nedezminţită admiraţie pentru sihaştri [2] el nu mai era totuşi satisfăcut acum de concepţia egipteană. Avea o experienţă monahală proprie. De aceea, la literatura de specialitate, el adaugă cunoaşterea sufletului uman "din cercare", dar şi a slăbiciunilor şi a limitelor capacităţii călugărului. A rezultat astfel un cod al vieţuirii în Dumnezeu care a devenit normă în Occident, pentru cel puţin şase veacuri. Îndreptarul propus oferea o unitate a strădaniilor de rugăciune, de lectură sfântă şi de muncă. Echilibrul oferit de acest trinom este în general supraestimat de istoricii romano-catolici. Ei găsesc chiar un merit genial al teoriei benedictine care ar fi ştiut să evite maximalismul mistic oriental. [3] Pe de altă parte, se crede astăzi că prezenta operă legislativă ar fi fost cerută de Papa Hormisdas. [4] Din moment ce s-a supus dorinţei conducerii romane centrale, ea a putut reduce însă formele monahale anterioare maximale. [5]

Pe bună dreptate se conchide în vremea noastră că "mănăstirea a sfârşit prin a realiza mai mult un model urban decât un model eremitic". [6]

Supranumele de *Părinte al monahismului din Apus*, de care se bucură Sfântul Benedict, se justifică îndeosebi prin calitatea lui de legislator în domeniu. Mănăstirea Monte-Cassino fiind înălţată între 520 – 529 [7], *Regula* trebuie că a apărut cam între 523 şi 526 [8]. Alţi învăţaţi o socotesc cu un deceniu [9] mai târzie. Ne sunt necesare datele de mai sus pentru a discuta influenţa răsăriteană a Cuviosului Dionisie Smeritul (Exiguul) asupra teologiei şi a legislaţiei canonice pe care a elaborat-o marele abate român. În căutarea mijloacelor prin care cele două personalităţi au putut veni în raporturi reale şi repetate, atragem atenţia, mai întâi, asupra prezenţei greceşti din Capitală. În această privinţă, un învăţat catolic constata: "Exista chiar, după cât se pare, un adevărat cartier grec la Roma: la picioarele Aventinului, unde se înalţă mănăstirea greacă Sfântul Sava, şi întinderea acesteia, *via Ostiensis*, pe care erau situate mănăstirea greacă Sfânta

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Anastasia *ad aqua Salvias* şi biserica Sfântul grec Mamas".[10]

Un prim personaj, care ar fi putut mijloci legătura lui Dionisie Smeritul cu Sfântul Benedict, pare a fi viitorul papă, diaconul Ioan. Acesta a tradus în latină o bună parte din *Adhortationes Sanctorum Patrum*, îndeosebi apoftegme egiptene. Lucrarea s-ar fi efectuat, după ultimele cercetări, prin anii 543 – 545. Contactul trimisului pontifical în Orient cu secretarul centrului roman s-a putut realiza, mai târziu, din dorinţa lecturii acestor vieţi de sfinţi. Alt motiv ar fi interesul cunoaşterii luptelor ortodocşilor cu origeniştii de prin părţile Ţării Sfinte. În lipsa apocrisiarului diplomat, prezenţa la mănăstirea benedictină a realizat-o episcopul Sabinus de Canossa, la întoarcerea lor de la Constantinopol, în 535, sau numai de la Roma [11], de mai târziu. O situaţie asemănătoare o releva episcopul Gherman de Capua, trimis de Papa Hormisdas în delegaţia de împăcare de la 518 din Constantinopol. Moartea lui a afectat şi pe Sfântul Benedict, de unde presupunerea că au avut legături sufleteşti cu mult înainte.

Abatele de Monte-Cassino a fost influenţat, poate, şi prin Eugipiu (pe la 460 – 535). Stareţ la mănăstirea Lucullanum, de lângă Neapole, el a adăugat la admiraţia sa faţă de monahismul augustinian interesul pentru tradiţia răsăriteană. Învăţatul scit, care activa la Roma, Dionisie, a pus în circulaţie trei lucrări aghiografice. Traduse din greceşte, acestea erau prevăzute cu prefeţe proprii, adresate unor mari personalităţi monahale romane: abaţii Gaudenţiu, Pastor şi Eugipiu. "Este deci posibil, ţinând cont de legăturile dintre Dionisie Smeritul şi abatele Eugipiu, de apropierea spirituală a celui din urmă faţă de Benedict, ca sfântul abate de la Monte-Cassino să nu se fi dezinteresat, în chip direct sau indirect, de aportul *oriental* monahal, promovat prin Dionisie". [12]

"În schimb, Sfântul Benedict a cunoscut colecţiile lui Dionisie Smeritul", conchide un cercetător contemporan. [13] Istoricul citat acordă totuşi un credit exagerat concluziilor lui J. Chapman, după care chiar legislaţia împăratului Justinian s-ar fi inspirat din *Pravila* benedictină pentru dispoziţiile sale în materie de subordonare monastică.

Afirmaţiile că fondatorul abaţiei Monte-Cassino a cunoscut opera canonică a învăţatului scit din Roma sunt susţinute astăzi şi pe alte căi. Christine Mohrmann, o mare specialistă în filologia medievală apuseană, crede că spiritul juridic este mai pronunţat în limbajul lui Benedict decât în acela al *Regulelor* Sfântului Cezar de Arlès. Se exemplifică prin utilizarea verbului "praesumere", pe care nu-l aflăm în vocabularul monahal al marelui Pahomie, ci numai la Ioan Casian şi la Cezar de Arlès. Ne bucurăm să constatăm că ediţiile canoanelor pe care amintitul consilier sub zece papi le publicase la Roma [14] îi conferiseră o notorietate europeană.

El a putut fi cunoscut legislatorului monah benedictin şi datorită faimei sale de erudită personalitate duhovnicească. Pe lângă necesitatea consultării sale de către orice fondator de aşezăminte monahale, Cuviosul Dionisie a constituit în Roma o prezenţă vie a tradiţiei creştine ecumenice. În această calitate a fost cunoscut atâtor abaţi romani, atâtor monahi şi monahii, unele provenite din aristocraţia romană, atâtor

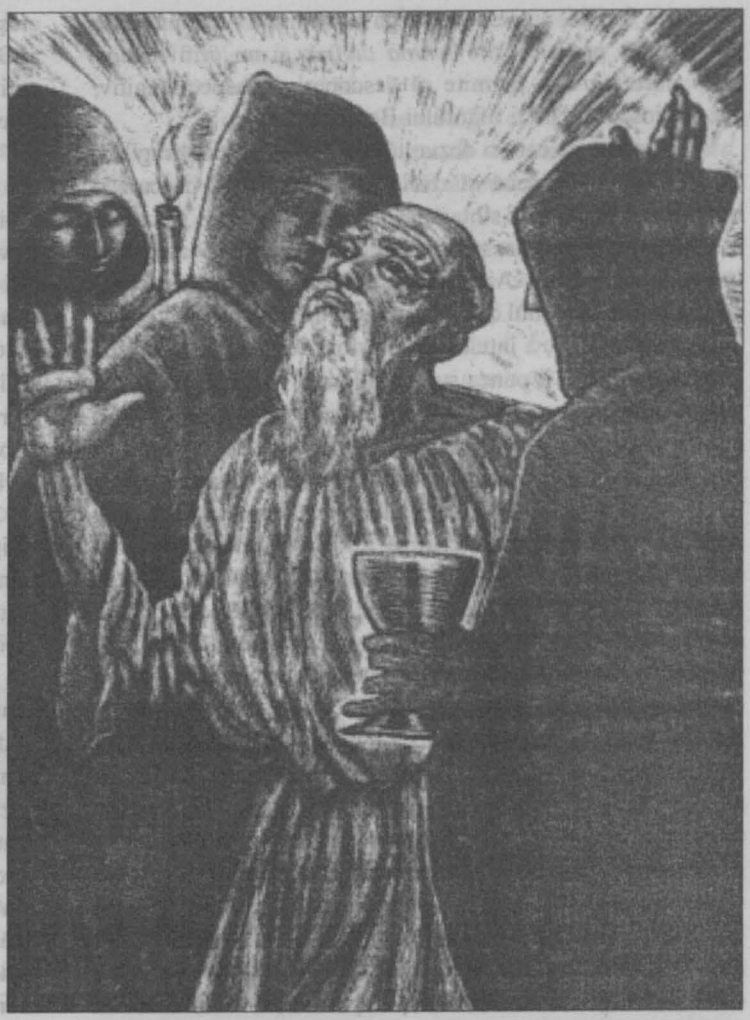

Sfântul Benedict de Nursia

reprezentanţi ai intelectualităţii zilei. Amintim doar pe filosoful Boeţiu, care a scris mai multe tratate teologice sub îndrumarea genialului nostru străromân [15], şi pe Casiodor, fostul prim-ministru al regelui Theodoric, prieteni în ştiinţă şi rugăciune până la moarte.

Consideraţiile de ordin mistic şi dogmatic, asupra cărora vom insista în continuare, se adaugă la temeiurile istorice, filologice şi aghiografice schiţate mai sus. Ele constituie argumentul cel mai puternic al întâlnirii celor două personalităţi de provenienţă etnică diferită, dar însetate deopotrivă de cunoaşterea lui Dumnezeu. Astfel, încă din prima pagină a ei, pravila monahală benedictină cheamă la deşteptarea din somnul sufletesc "et apertis oculis nostris ad deificum lumen... audiamus". [16] Textul are evident un caracter oriental. Spre deosebire de cel păgân şi de cel eretic, sensul ortodox exprimă îndumnezeirea credinciosului prin toată activitatea mântuitoare a lui Hristos. Părinţii latini nu leagă niciodată adjectivul *deificus* de substantivele *lux* sau *lumen*. Situaţia lui este la fel în peisajul teologic grec de până la Sfântul Benedict. Aici fac excepţie doar Origen şi Dionisie Pseudo-Areopagitul. Precizăm că adjectivul emblematic de mai sus se găseşte şi în *Regula Magistri*. După opiniile multor învăţaţi de astăzi, aceasta ar fi tot opera ctitorului benedictinilor. [17] Ea a fost alcătuită în prima jumătate a veacului al VI-lea, când opera pseudoareopagitică era cunoscută şi la Roma. [18] "Chiar dacă ipoteza unui împrumut al expresiei *ad deificum lumen* de către Sfântul Benedict de la Pseudo-Dio-

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

nisie este fragilă, nu se poate nega că formula – cel puţin de a o traduce prozaic prin *lumina divină*, şi nu prin *lumina îndumnezeitoare*, – permite să descoperi un aspect fugitiv, dar preţios, al misticii Sfântului Benedict". [19]

Ipoteza pe care o dezvoltăm nu este atât de "fragilă", dacă aducem o a doua mărturie în problematica pe care o urmărim. Aceasta este sintagma *sub uno solis radio* pe care o întâlnim în biografia pe care Papa Grigore Dialogul a întocmit-o sfântului. Aici ar trebui să relatăm o vedenie de noapte a lui. Diaconul Servandus, aflat în vizită la abatele de la Monte-Cassino, a înţeles că el a fost cuprins de o lumină strălucitoare care îi punea sub ochi lumea întreagă, deoarece perseverase în rugăciune şi în înalta contemplaţie. A văzut atunci şi sufletul episcopului Gherman de Capua mutat la cele veşnice. Adunarea sub o singură rază a soarelui a fost înţeleasă de către teologii catolici în sens cosmic. Thoma de Aquino însuşi nu îndrăzneşte să afirme că sfântul a văzut esenţa dumnezeirii, ci vorbeşte numai de lumea "miniaturizată". Şi alţi interpreţi occidentali merg pe aceeaşi cale a ambiguităţii. O astfel de viziune cosmică poate fi întâlnită la Cicero, în *Visul lui Scipio*, într-un text al lui Seneca, într-un comentariu al lui Macrobiu [20], în *Mângâierile Filosofiei* de Boeţiu. [21]

Totuşi, cele două expresii referitoare la ctitorul mănăstirii Monte-Cassino merg împreună. Ele exprimă importanţa luminii dumnezeieşti în spiritualitatea lui şi nu numai o contemplaţie senină a contingenţei cosmosului. De aceea vedenia monahului roman, schiţată mai sus, a meritat să fie citată şi de teologul isihaştilor atoniţi, Sfântul Grigore Palama. [22] Ea vorbeşte de acea tradiţie duhovnicească tainică, odinioară comună Răsăritului şi Apusului, a credinciosului înălţat la o treaptă extatică eminentă prin harul Sfântului Duh. Este treapta de sus a unei vrednicii lăuntrice prin care, datorită curăţiei inimii şi păcii gândurilor, râvnitorii sunt răsplătiţi cu vederea luminii celei necreate. "... Omul care este în Hristos Dumnezeu «se îndumnezeieşte» devenind «asemenea» Lui, prin virtuţi, apoi se uneşte cu El, prin energia Sfântului Duh". [23] "Suirile acestea, în limbajul Părinţilor, sunt următoarele: Rugăciunea curată, căldura inimii, energia sfântă, lacrimile inimii, pacea gândurilor, purificarea minţii, contemplarea tainelor, strălucirea minunată, luminarea inimii, desăvârşirea. Aici se realizează porunca Domnului: «Fiţi desăvârşiţi precum şi Tatăl vostru cel ceresc desăvârşit este». Sufletul ajunge acum la starea aceea de înţelepciune pe care dumnezeiescul Apostol Pavel o numeşte «înţelepciunea ascunsă în taină»". [24]

Este destul de dificil să descriem această stare de contemplaţie supremă, când credinciosul poate fi dăruit cu vederea luminii dumnezeieşti. "Apariţiile în care Iisus S-a lăsat văzut de ai Săi, în slava Sa ridicată din moarte, au fost fără îndoială momente ale sfârşitului istoriei în mijlocul ei, vedere eshatologică ce depăşea «vederea şi cunoaşterea credinţei»". [25]

Cele două elemente, al stării trupului transfigurat cu toate simţurile sale şi copleşit de lumină şi bucurie, ca şi chilia şi lumea întreagă golite de forme apăsătoare, indică fenomene de trăire îndumnezeitoare, atât cât este îngăduit pe pământ, care au cercetat pe nevoitorul Benedict de Nursia. "Această învăţătură despre îndumnezeirea omului prin întruparea Fiului lui Dumnezeu ne lămureşte pe deplin de ce în creştinism trupul nu mai e mormânt ca în elenism, ci templu al Duhului Sfânt; în ce chip ea, adunare a atâtor păcătoşi născuţi din nou în valurile Duhului, formează trupul lui Hristos, neavând întinăciune, nici zbârcituri, nici altceva de acest fel".[26] Astfel de trăiri deosebite au avut Preacuvioşii Antonie cel Mare [27] şi Pahomie [28], Sfântul Simion Noul Teolog [29] şi alţii. Starea dobândită exprimă nu numai rolul Sfântului Duh în viaţa de credinţă ci şi caracterul personal al acestei întâlniri cu Hristos. O lungă încordare de purificare şi de rugăciune anticipează această realizare duhovnicească supremă. Este vorba, aşadar, de participarea omului întreg, trup şi suflet, realitate care nu constituie un obstacol în evoluţia sa spirituală, ca în teologia Fericitului Augustin. [30] Chiar şi Papa Leon cel Mare, cel care a oprit pe Atila la porţile Romei, nu vorbea în Occident decât de transfigurare. [31] Mai însemnăm că, în Răsărit, Sfântul Grigore Palama a evidenţiat adevărul scripturistic şi patristic: Dumnezeu este pururea în cosmos prin energiile Sale necreate şi divine. În schimb, Thoma de Aquino şi alţi teologi apuseni au fost preocupaţi de vederea esenţei Creatorului [32], rămas totuşi departe de credincios.

Despre această teologie energetică, printre altele, va fi conversat ilustrul Dionisie Smeritul cu prietenii săi din Roma şi din alte centre ale Italiei. În rândul acestora trebuie să numărăm mai întâi pe Patriarhul călugărilor latini. Prin poziţia sa înaltă de consilier, după mulţi ani de activitate la centrul eparhial, cu o autoritate teologică recunoscută în mediile romane, el a putut răspunde tuturor interpelărilor contemporane. Ne referim atât la cei interesaţi de stingerea rătăcirilor anticalcedoniene cât şi la doritorii de modele autentice de viaţă dreptmăritoare şi de posibilitatea organizării monahale după tradiţia patristică.

Ca un argument în plus faţă de cele schiţate până aici, propunem să se compare viziunea lui Hristos la Sfântul Benedict, la Preacuviosul Pahomie cel Mare [33] şi la Ieromonahul Dionisie Smeritul. [34] După părerea noastră, cel din urmă este numele istoric şi adevărat al autorului tratatelor pseudoareopagitice. [35] În aproximativ toate trei, Mântuitorul apare şezând pe tron, iar slava Sa este mărită de lumea scăldată în raze de lumina suprafirească şi de îngeri care Îi contemplă chipul sau Îi proslăvesc prezenţa. "... Această Figură trebuie înţeleasă ca fiind a Doua Persoană a Treimii". [36]

Mai adăugăm că Sfântul Benedict acorda harului rolul său în realizările credinţei, în conformitate cu hotărârile Sinodului de la Orange (529). Contribuţia călugărilor sciţi la această controversată adunare este recunoscută astăzi.

Colaborarea evidentă a mesagerului Tomisului cu Patriarhul călugărilor din Apus a stabilizat forma monahală de viaţă în Italia. În felul acesta a fost posibil un schimb curent de înalte valori teologice şi de evlavie între Răsărit şi Apus. Faptul a consolidat apoi unitatea romano-bizantină, în preajma eliberării Italiei de goţi, şi totodată a mărit rezistenţa faţă de năvălirile barbare repetate. Cultura occidentală a ştiut să beneficieze de aceste realităţi.

Vizita Sanctităţii Sale Papa Paul al II-lea în România mileniului încheiat de curând a avut precursori iluştri, vedem bine astăzi, încă din veacul al VI-lea.

Note:

1. H.-Ch. Puech (red.), *Histoire des religions*, vol. 2, Paris, 1972, p. 792; F. Cayré, A. A., *Patrologie*, vol. II, Paris,

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

1955, p. 81; Lector Dr. Cezar Vasiliu, *Benedict de Nursia. La 1500 de ani de la naştere*, în "Glasul Bisericii" XL (1980), nr. 10-12, p. 798.

2. Tommaso Leccisatti, *Benedetto, santo, fondatore dei Benedittini*, în *Enciclopedia cattolica*, vol. II, Firenze, 1949, col. 1252. Despre această evoluţie, un cercetător de mai înainte scrie: "Deja în veacul al V-lea, – spre 420 dacă trebuie să credem pe Trithemius, – *Regula orientalis* atribuită diaconului Vigiliu reia, aproape literal, pasagii întregi din *Regula* lui Pahomie. Aproximativ un sfert din textul latin este repetat aici cu o astfel de fidelitate, că noi am putut să-l utilizăm ca martor indirect al operei lui Ieronim. După câtva timp, – nu se poate determina cu exactitate în ce epocă, – varianta scurtă ne arată că *Regula* lui Pahomie a fost respectată în Occident, probabil în Italia..." (Dom Amand Boon, *Pachomiana latina*. Règle et Epîtres de S. Pachôme. Edités par L. Th. Lefort, Louvain, 1932, p. VI).

3. "Monahismul lui Benedict a salvat Italia şi Europa de orientalizarea mai profundă a conştiinţei (...), a eremitismului oriental" (Gabriel Pepe, *Il Medio Evo barbarico d'Italia*, Torino, 1945, p. 94).

4. Dom Fernand Cabrol, *Saint Benoît*, Paris, 1933, p. 74.

5. Adolf Harnack, *Monahismul, idealurile şi istoria lui*. Trad. de Dr. Gh. Comşa, Sibiu, 1916, p. 69.

6. H.-Ch. Puech, *op. cit.*, p. 792.

7. Gabriele Pepe, *op. cit.*, p. 80.

8. Paul Collinet, "La règle de S. Benoît et la législation de Justinian", în *Revue d'hist. des rel.*, t. CIII (1931), nr. 1-3, p. 273; Pr. P.-H. Schmitz, "Saint Benoît", în *Dict. de spiritualité* (Marcel Viller şi colab.), vol. I, Paris, 1937, col. 1372.

9. Jean Delorme, *Chronologie des civilisations*, Paris, 1949, p. 132.

10. Charles Diehl, *Études sur l'administration byz. dans l'exarchat de Ravenne (568 – 751)*, Paris, 1888, p. 278. Agostino Pertusi, *Bisanzio e l'irradiazione della sua civilità in Occ. nell'alto medioevo*, în "Sett. di studio del Centro ital. di studi sull' Alto Medioevo", Spoleto, XI (1964), p. 118, aminteşte şi pe diaconul Pascasiu din Roma. Alţi intermediari, la Pr. prof. dr. Gheorghe I. Drăgulin, *Areopagitica. Dionisie Smeritul (Exiguul) şi alţi teologi străromâni în context european, sec. V – VI*, Bucureşti, 1998, p. 223.

11. Michel Van Parys, "L'accès à l'Orient monastique chez Saint Benoît", în *Irénikon*, 1974, nr. 1, p. 53.

12. *Ibidem*, p. 57.

13. Paul Collinet, *op. cit.*, p. 273.

14. Chr. Mohrmann, *Études sur le latin chrétien*, vol. II, Paris, 1965, p. 334.

15. P. Dr. Viktor Schurr, *Die Trinitätslehre des Boethius im Lichte der "skythischen Kontroversen"*, Paderborn, 1935, *passim*.

16. *S. Benedicti Regula monasteriorum*. Edidit, prolegominis, apparatu critico, notis instruxit Benno Linderbauer, O.S.B., Bonn, 1928, p. 13.

17. *Règle de Saint Benoît et Règle du Maître*, la Louis Bouyer, *La spiritualité du N. Testament et des Pères*, Paris, 1966, p. 614.

18. Pierre Miquel, "La lumière divine dans la Règle de S. Benoît et dans sa Vie par S. Grégoire le Grand", în *Irénikon*, t. LIII (1980), nr. 3, p. 335.

19. *Ibidem*, p. 336.

20. Robert Bultot, "Cosmologie et *Contempus mundi*", în *Sapientiae doctrina. Mélanges de théologie et de litt. méd. offerts à Dom H. Bascour*, O.S.B., Leuven, 1980, p. 7.

21. Pierre Miquel, *ibid.*, p. 339; C.J. de Vogel, "Quelques probl. concernant Boèce", în Actes de la XIIe Conférence Intern. d'études classique, Cluj-Napoca, 1972, p. 576.

22. Michel Van Paris, *op. cit.*, p. 50, nota 2.

23. Monahul Teoclit Dionisiatul, *Între cer şi pământ. Monahismul aghioritic*. Trad. din greceşte de Pr. Dr. Olimp Căciulă, Oradea, 1991, p. 213.

24. *Ibidem*, p. 217.

25. Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, *Teologia dogmatică ortodoxă*, vol. 3, Bucureşti, 1978, p. 364.

26. Dr. Nicolae Chiţescu, "Despre îndumnezeirea omului. De ce nu primesc romano-catolicii această învăţătură", în *Închinare Î.P.S. Patriarh Miron*, Bucureşti, 1938, p. 251.

27. Lucian Regnault, O.S.B., *Viaţa cotidiană a Părinţilor deşertului în Egiptul secolului al IV-lea*. În rom. de Diac. Ioan I. Ică, Sibiu, 1997, p. 215.

28. Ieromon. Alexander Golitzin, *Mistagogia*. Experienţa lui Dumnezeu în Ortodoxie. Trad. şi prez. de Diac. Ioan I. Ică, Sibiu, 1998, p. 202.

29. Vezi Dr. Nicolae Chiţescu, *ibid.*, p. 250; Père Marc-Antoine Costa de Beauregard, *La vision de S. Benoît et son interprétation*, în "Présence orth.", 1980, nr. 45, p. 28.

30. Père M.-A. Costa de Beauregard, *ibid.*, p. 29.

31. J. Pintard, "Remarques sur la transfiguration dans l'oeuvre de Saint Augustin. Une influence de l'Orient?", în *Studia Patristica*, XI/2 (1972), p. 335; Pr. drd. Cristian Popescu, "Îndumnezeirea omului în teologia catolică şi în cea ortodoxă", în *Ortodoxia*, LI (2000), nr. 1-2, p. 44 şi urm.

32. Asupra altor cauze apusene care au determinat îndepărtarea de tradiţia Părinţilor, în general, vezi Dr. Nicolae Chiţescu, *ibid.*, p. 253 – 260.

33. Comp. Ierom. Alexander Golitzin, *ibid.*, p. 202.

34. Comp. "Epistola a VIII-a", în vol. Sf. Dionisie Areopagitul, *Epistolele*. Studiu intr., trad. (în col.) şi ref. critico-bibl. de Pr. Conf. Dr. Gheorghe I. Drăgulin, Bucureşti, 1994, p. 76.

35. Vezi Pr. Dr. Gh. I. Drăgulin, *Identitatea lui Dionisie Ps.-Areopagitul cu Ierom. Dionisie Smeritul (Exiguul). Cercetare ortodoxă a unei controversate probleme de istorie a culturii bizantine şi a celei străromâne*, Craiova, 1991, 342 p. Idem, *Areopagitica*, 413 p.

36. Ierom. Alexander Golitzin, *ibid.*, p. 203.

(Articol preluat din "Lumină Lină", nr. 3/2003, Institutul Român de Teologie şi Spiritualitate Ortodoxă, New York, pp. 25 – 32)

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Meridian biblioteconomic

Seminarul Bibliografic Național

– ediția a II-a –

Angela OPREA

În zilele de 27 – 28 noiembrie 2003, Biblioteca Județeană Constanța a organizat cea de-a II-a ediție a Seminarului Bibliografic Național, la care au participat bibliografi de la: bibliotecile județene din întreaga țară, Biblioteca Metropolitană București, Biblioteca Națională, precum și alți specialiști implicați în dezvoltarea activității bibliografice locale, temele propuse de organizatori fiind:

• Aspecte ale descrierii analitice a articolelor din periodice și a capitolelor din carte în modulul de bibliografie locală din TINLIB;

• Completarea informației despre personalități locale;

• CIC – noi orientări în bibliotecile județene;

• Denumirea Comisiei Naționale de Referințe Științifice.

Biblioteca Județeană Constanța

În cadrul seminarului au fost dezbătute probleme de interes deosebit pentru specialiștii în bibliografia locală, scopul fiind acela de a crea "un spațiu de armonizare a variatelor idei și soluții".

După cum este cunoscut, elaborarea bibliografiei curente locale, alcătuirea de baze de date și asigurarea serviciilor de informare comunitară reprezintă câteva din atribuțiile principale ale oricărei biblioteci publice (conform Art. 28 din Legea bibliotecilor).

Biblioteca modernă trebuie să joace rolul unui adevărat centru de informare, răspunzând problemelor variate din toate domeniile activității cotidiene a tuturor categoriilor de utilizatori.

Problema depistării, conservării și valorificării publicațiilor și informațiilor referitoare la evoluția comunității unei zone geografice a preocupat întotdeauna biblioteca publică ce își desfășoară activitatea în zona respectivă.

Bibliografia locală cuprinde tot ceea ce oglindește specificul local, înregistrează informații – extrase din publicații periodice și monografii – referitoare la viața unei localități, privită sub toate aspectele: economic, social, politic, cultural. Sunt urmărite evenimentele importante din toate domeniile de interes referitoare la instituții și personalități locale.

Pe lângă problemele referitoare la uniformizarea descrierii analitice a articolelor din periodice, în cadrul seminarului s-au discutat probleme de interes major în contextul biblioteconomic actual:

• Adaptarea serviciilor bibliografice și de referință la cerințele pieței informaționale; studierea cerințelor diferențiate de informare ale beneficiarilor;

• Digitalizarea colecțiilor (transpunerea de pe hârtie pe un alt mediu);

• Adoptarea termenului de *"webliografie"* (bibliografie web) – *"un nou concept, o nouă provocare"* în domeniul științei informării; webliografia sistematizează cunoștințele despre publicațiile digitale. Biblioteca publică structurează informația de pe Internet în folosul comunității locale. Informația trebuie verificată, evaluată de către bibliograf. Problemele ce decurg din specificul acestor informații trebuie privite cu prudență, avându-se în vedere: accesibilitatea și credibilitatea surselor, fluiditatea conceptului Internet.

Tot în cadrul seminarului au fost lansate lucrările:

• *Repere Bibliografice. Ediția a II-a. Lucrare realizată în cadrul Serviciului de Informare Bibliografică Dobrogeană și Informare Comunitară al Bibliotecii Județene Constanța,* Constanța, 2003. Această lucrare "își propune să continue inventarierea materialelor bibliografice elaborate în serviciile de specialitate din bibliotecile județene din România, având în vedere dinamizarea cererilor de acest tip și creșterea interesului comunităților locale pentru istoricul, dezvoltarea economică, viața culturală, personalitățile zonelor respective".

• *Resurse Internet la dispoziția utilizatorilor CIC*, lucrare realizată în cadrul aceluiași serviciu al bibliotecii constănțene, ce vine în sprijinul comunității locale prin facilitarea regăsirii informațiilor pe Internet.

Dovedindu-se a fi de un real folos bibliografilor din bibliotecile publice din întreaga țară, continuarea tradiției acestui seminar este de bun augur, cu atât mai mult cu cât, în prezent, adoptarea unei metodologii unitare de elaborare a bibliografiei locale, stabilirea unor criterii ferme și precise privind descrierea, profunzimea cercetării bibliografice, structura bibliografiei locale – reprezintă teme de interes major pentru toate bibliotecile publice din țară.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

BIBLIOTECI PUBLICE – SERVICII SPECIALE

Bibliotecile de spital din Federația Rusă: statutul actual și provocările viitorului

V.V. ELTSOVA-STRELKOVA
A.I. GONCEAROVA

În Rusia, biblioteci pentru pacienți există în multe spitale, unul dintre principalele lor scopuri fiind acela de a-i face să se simtă mai confortabil pe timpul spitalizării. Unele biblioteci funcționează de mult timp, au un personal experimentat și dețin colecții destul de bune. Rolul bibliotecilor nu este întotdeauna bine definit, fapt pentru care administrația spitalelor are probleme în a stabili modul în care să funcționeze aceste instituții. Majoritatea bibliotecilor de spital sunt astăzi în situații financiare dificile și dețin spații și colecții inadecvate. Personalul bibliotecar nu este suficient de pregătit pentru a oferi un serviciu eficient. Dezvoltarea și adoptarea liniilor directoare și a standardelor pentru bibliotecile de spital din Rusia ar fi un pas major în direcția îmbunătățirii.

Istoric

În anul 1970 existau biblioteci în peste 4.000 de instituții medicale din Uniunea Sovietică. După dispariția Uniunii Sovietice nu au mai fost disponibile date despre numărul exact al bibliotecilor de spital care au supraviețuit. Nici astăzi în Federația Rusă nu există un număr definit, dar Rusia și-a păstrat rețeaua de biblioteci specializate înființate de diferite agenții guvernamentale în timpul anilor sovietici. Bibliotecile de spital sunt o parte a acestei rețele și funcționează în Moscova, St. Petersburg, Tver și Krasnoiarsk.

Multe dintre problemele cu care se confruntă aceste biblioteci rezultă din faptul că misiunea și rolul lor în cadrul respectivei unități medicale nu sunt clar definite. Structura de conducere și de finanțare nu este stabilită, anumite mandate sunt elaborate de Ministerul Culturii, altele de Ministerul Sănătății Publice. Personalul bibliotecar este strict determinat de Ministerul Sănătății Publice (un bibliotecar la 300 de paturi), dar funcțiile și serviciile corespund standardelor bibliotecilor publice, care nu sunt adecvate situațiilor din spitale; aceste standarde nu sunt obligatorii pentru spitale, astfel că multe dintre ele nu oferă servicii bibliotecare. Spitalele care oferă servicii de bibliotecă se împart în patru categorii:

- biblioteci – colecții medicale profesionale;
- biblioteci – colecții urmărind interesele recreative ale pacienților;
- biblioteci – colecții urmărind interesele recreative ale pacienților și ale personalului medical;
- biblioteci care combină funcțiile de mai sus.

Colecțiile totale ale celor patru tipuri de biblioteci sunt semnificative. Conținutul colecțiilor pentru personalul medical corespunde cu scopul general sau specializarea fiecărei unități (spital de medicină generală sau de psihiatrie, clinică de oncologie, institut de cercetare etc.). De-a lungul anilor au fost achiziționate enciclopedii, lucrări de referință și periodice; din păcate, astăzi, multe din aceste colecții medicale sunt depășite și de uz limitat.

Vechile biblioteci urmărind interesele recreative ale pacienților aveau colecții diverse. De regulă, ele achiziționau un fond minim de lucrări de referință, clasice și ideologice; restul era selectat conform disponibilității de pe piața cărții și preferințelor personalului. În prezent, cele mai multe dintre aceste materiale nu mai sunt solicitate, dar pot constitui încă un fond de bază al colecției. Se poate spune că filosofia dezvoltării colecțiilor s-a schimbat profund în timpul anilor '90; economia de piață și noua tehnologie au impus condiții diferite, care cer perfecționarea profesiunii de bibliotecar.

Bibliotecile din Moscova, de profil medical și cele destinate pacienților, necesită o atenție specială. Numărul lor s-a redus iar cele rămase se confruntă cu dificultăți economice. Bibliotecile pentru pacienți au colecții de 1.000 – 8.500 de unități biblioteconomice, care nu includ ziare. Aceste materiale au fost achiziționate de spitale. Personalul bibliotecar cuprinde între 1 – 12 persoane. Locația bibliotecilor nu este întotdeauna convenabilă pentru utilizatori și nu îndeplinește standardele acceptabile. Accesul fizic diferă de la spitale de o singură clădire la spitale cu mai multe clădiri. În spitalele cu o singură clădire, biblioteca poate ocupa două încăperi, una pentru depozitarea colecției și alta pentru circulația fondului. Colecția poate cuprinde 4.000 de volume, în principal cărți de ficțiune și câteva lucrări de referință. Personalul bibliotecii este format din două persoane care lucrează nu numai în bibliotecă, oferind materiale și pacienților din saloane.

În Moscova, majoritatea bibliotecilor se găsesc în complexe de mai multe clădiri, unde serviciile de bibliotecă sunt descentralizate. Bibliotecile pentru pacienți au o lungă istorie și colecții considerabile. Cel mai bun exemplu îl reprezintă Spitalul Botkin și Spitalul Militar Burdenko. Cel din urmă a fost înființat în anul 1707 de Petru I. Biblioteca spitalului a fost înființată înainte de Revoluția din Octombrie, dar până după anul 1920 nu a fost bine administrată. A fost constituită și o colecție medicală. Înainte de Războiul Civil, surorile medicale erau cele care ofereau pacienților materiale din bibliotecă. După Războiul Civil, cărțile au devenit mai accesibile publicului larg dornic să-și îmbunătățească nivelul cunoștințelor; în acea perioadă, spitalul militar și-a mărit finanțarea pentru noi achiziții.

În timpul celui de-al doilea război mondial, Spitalul Militar Burdenko era plin de soldați răniți iar biblioteca făcea eforturi pentru a le satisface cerințele de lectură. Bibliotecarii citeau cu voce tare ziarele și revistele iar diferite expoziții prezentau teme legate de "Marele război patriotic". Astăzi, colecția cuprinde 85.000 de volume de literatură generală,

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

incluzând şi multe cărţi rare. Un număr de 1.500 până la 2.000 unităţi biblioteconomice se adaugă în fiecare an. Opt bibliotecari servesc aproximativ 4.000 de cititori pe an. Din cauza aşezării fizice a acestui vechi spital, nu pot fi folosite cărucioare pentru transportul cărţilor în saloane iar bibliotecarii sunt siliţi să poarte cărţile în braţe, ceea ce nu este o situaţie ideală! Spitalul Ulinskaia se află într-o situaţie mai bună, având tunele subterane care fac legătura între diferitele clădiri ale spitalului, astfel încât cărucioarele pot fi folosite pentru transportul a aproximativ 150 de cărţi fiecare. Alte spitale au servicii de bibliotecă descentralizate la mai multe locaţii; este cazul Spitalului Clinic Central al Departamentului Administrativ al Preşedinţiei Rusiei. Există o bibliotecă centrală în clădirea cea mai mare şi filiale mai mici în clădirile cu mai puţine paturi. Acest sistem combinat este sub conducerea unui singur bibliotecar şef. Colecţiile cuprind un spectru larg de subiecte şi sunt catalogate în totalitate. Bibliotecarii sunt sensibili la diferitele cerinţe şi interese ale pacienţilor pe care le iau în considerare în selectarea materialelor. Pacienţii pot să-şi aleagă personal cărţile din bibliotecă sau pot să le primească la pat. Cărucioarele de cărţi trec prin saloane săptămânal. Spitalul are şi o bibliotecă pentru personalul medical care este situată într-o zonă separată, deşi toate serviciile sunt administrate central.

Situaţia actuală

În prezent, toate bibliotecile de spital din Rusia se confruntă cu aceleaşi probleme: finanţarea inadecvată şi spaţiul insuficient. Bibliotecarii cunosc standardele IFLA (Federaţia Internaţională a Asociaţiilor Bibliotecare) pentru bibliotecile de spital care, din păcate, nu au fost pe deplin acceptate de instituţiile medicale. Totodată, nu există o instruire specială pentru bibliotecarii din aceste instituţii; în cel mai bun caz, este angajat personal cu o pregătire biblioteconomică generală, dar care adeseori este specializat în alte domenii. Unii bibliotecari au doar o pregătire medie.

Bibliotecarii ruşi cunosc conceptul de biblioterapie, dar acesta nu a fost integrat în practică, în programele de tratament al pacienţilor. Nu a fost iniţiată o cercetare în domeniu iar până de curând informaţiile din alte ţări privind acest subiect au fost puţine şi adeseori prea generale pentru a fi utile. Prin contactele cu IFLA, şi în special cu membrii Secţiei Biblioteci pentru Persoanele Dezavantajate, informaţiile despre biblioterapie şi bibliotecile de spital au devenit mult mai disponibile. Proiectul *Liniilor Directoare* revizuite *pentru Bibliotecile de spital* a stârnit interes printre bibliotecarii ruşi. Sperăm că o relaţie mai strânsă cu IFLA va îmbogăţi cunoştinţele noastre despre bibliotecile de spital astfel încât să putem disemina aceste informaţii în toată ţara şi să putem îmbunătăţi performanţa bibliotecilor noastre.

Biblioteca Publică din Seattle

Servicii mobile

David WILMA

Începând cu anul 1947, cititorilor din Seattle care nu puteau merge la biblioteca centrală sau la o filială li s-au pus la dispoziţie bibliobuzul şi alte servicii mobile. Bibliobuzul a adus mai întâi cărţi cititorilor de la periferia oraşului. Traseele erau ajustate pe măsură ce oraşul se extindea şi se construiau noi filiale. Cu timpul, bibliobuzele s-au orientat către persoanele vârstnice, rezidenţii din azile şi case de îngrijire, persoanele nedeplasabile şi centrele de îngrijire a copiilor.

Primul serviciu mobil al bibliotecii, iniţiat în 1921, a fost furnizarea de cărţi către pacienţii din spitale. Un bibliotecar vizita saloanele şi distribuia cărţi, primind în prealabil de la sora şefă o listă a saloanelor neaccesibile din cauza pericolului de contaminare sau din alte cauze medicale. Primul bibliobuz este atestat în 1902, la Hagerstown, Maryland. Joshua Thomas, administrator al Bibliotecii districtului Washington (Maryland), conducea un autobuz Concord către staţiile de depozit rural. În 1905, el a fost înlocuit cu o camionetă pentru transportul a 250 de cărţi.

În anii '20, prin dezvoltarea industriei construcţiilor de maşini, autobuzele destinate să servească drept biblioteci mobile au devenit mai sigure şi mai eficiente.

În 1924, biblioteca din Everett a fost prima din districtul Washington care folosea un bibliomobil, numit Pegas. În 1927, bibliotecarii din Seattle au început să investigheze posibilitatea creării "serviciului mobil de bibliotecă", având în vedere succesele din Everett şi Portland. O problemă care trebuia rezolvată era aceea dacă vehiculele trebuiau proiectate pentru accesul exterior, utilizabile numai în condiţii de vreme bună, sau accesul interior, limitându-se numărul cititorilor serviţi.

În ziua de 4 mai 1931, primul bibliomobil al oraşului Seattle, cu 600 de cărţi, se îndrepta spre West Seattle. În fiecare zi a săptămânii, autobuzul, şoferul lui şi un bibliotecar vizitau diferite zone ale oraşului, cu opriri în locuri dinainte stabilite. Bibliomobilul, proiectat de Arthur D. Jones din Seattle, avea patru rafturi pentru cărţi, două pe fiecare parte, care se roteau în interior sau în exterior. În funcţie de vreme, cititorii răsfoiau cărţile în stradă sau în interiorul vehiculului. În august 1932, Marea Criză a obligat biblioteca să gareze bibliobuzul şi să desfiinţeze serviciile pentru spitale.

În 1943, Liga Juniorilor, o organizaţie a femeilor, a încercat să înfiinţeze un serviciu de bibliotecă mobilă, dar pentru că se pierdeau prea multe cărţi, biblioteca a trebuit să oprească experimentul. În februarie 1946, bibliotecarii au adus cărţi pacienţilor de la Spitalul Ortopedic pentru Copii de pe Queen Anne Hill.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Bibliomobilul Molly

Cărţile bibliotecii au căpătat din nou roţi în ziua de 6 octombrie 1947. Prin fonduri de la stat a fost achiziţionat un camion nou construit de Pacific Body Builders din Portland. Dezvoltarea oraşului Seattle în timpul celui de-al doilea război mondial a favorizat deschiderea mai multor biblioteci mici, dar multe cartiere rămâneau încă fără servicii de bibliotecă. Staţiile bibliomobilului includeau şcoli publice şi private, unde înscrierile creşteau datorită nivelului ridicat al natalităţii de după război. La fiecare staţie, doi bibliotecari petreceau între 1 – 3 ore în îndeplinirea serviciului de bibliotecă. Vizita bibliomobilului era adeseori o oportunitate comunitară de socializare. Bibliomobilul se bucura de o astfel de popularitate încât şoferul şi bibliotecarul trebuiau să amâne pauzele de masă pentru a respecta orarul.

Bibliomobilul Molly avea în acel prim an 17 staţii de oprire. Pentru satisfacerea tuturor cerinţelor, durata de staţionare a fost redusă la 10 – 30 de minute. Cursele erau anulate dacă şoferul era bolnav (bibliotecarii puteau fi înlocuiţi, dar nu şi şoferii) iar cititorii trebuiau să aştepte până la următoarea vizită, uneori două săptămâni, pentru a primi cărţi noi. Un experiment, prin care în locul şoferului a fost folosit un agent de poliţie, s-a dovedit nesatisfăcător întrucât poliţistul dorea să ajungă acasă la ora 15,00. În 1952, Molly a programat o oprire la Spitalul Districtual King din Georgetown, unde un pacient a preluat responsabilitatea distribuirii cărţilor. În acelaşi an, bibliotecarii au început să viziteze anumiţi pacienţi de la casele de îngrijire şi şi-au redus timpul de pauză pentru a respecta programul oficial de funcţionare.

Benny

La 1 ianuarie 1954 a apărut al doilea bibliomobil, Benny. Benny servea staţiile de la periferie iar Molly vizita şcolile. Cele două vehicule parcurgeau între 8 şi 9.000 de mile pe an.

În anii '50 şi '60 au apărut noi filiale în cartierele aflate în dezvoltare în împrejurimile oraşului Seattle. Bibliomobilele şi-au ajustat, în timp, traseele. Staţiile au fost selectate în funcţie de diferite criterii informale precum interesul utilizatorilor, distanţa până la cea mai apropiată filială şi accesibilitatea filialelor pentru vârstnici şi pentru persoanele cu nevoi speciale.

În 1958 Molly, primul bibliomobil, a fost pus în rezervă în favoarea unui vehicul nou.

Ramona

În anii '60 numărul elevilor a început să scadă pe măsură ce nivelul natalităţii a început să coboare iar bibliotecile şcolare să se îmbunătăţească. Un vehicul numit Ramona, după un personaj din poveştile pentru copii ale lui Beverly Cleary, a intrat în funcţiune în 1969. În timpul vacanţei sale, şoferul Doyle Barner a zburat spre Wooster, Ohio, şi a condus noul vehicul înapoi spre Seattle.

În 1972, finanţările federale prin Programul de Instruire pentru Persoanele Vârstnice şi cu Handicap (HELP) au permis extinderea serviciilor către 100 de utilizatori nedeplasabili, vârstnici şi cu handicap. Bibliomobilele opreau la 64 de cămine pentru bătrâni, 40 de case de îngrijire şi 10 alte instituţii. Acest fapt a marcat o trecere de la servirea cartierelor care nu aveau filiale sau staţii pentru bibliomobile. Până în 1975, s-a renunţat în totalitate la serviciile pentru şcolile elementare în favoarea opririlor în cartiere şi vizitelor la diferite instituţii.

În 1984, Biblioteca din Seattle a primit Cupa de Aur, un mic vehicul Nissan cu laturile decapotabile. Bibliomobilul participa la târgurile stradale, la diferite serbări populare, unde făcea publicitate pentru bibliotecă.

Animal şi Eugene

Până în 1990, existau două bibliomobile şi trei camioane care serveau 75.000 de utilizatori. Camionul colorat Animal vizita grădiniţe şi centre de tip internat. Bibliobuzul Eugene (numit astfel după oraşul Eugene, Oregon, care a vândut vehiculul oraşului Seattle) l-a înlocuit pe cel numit Ramona, care avea o vârstă înaintată, în 1989. Până în 2001, 275 de persoane nedeplasabile au beneficiat în mod regulat la domiciliu de servicii de bibliotecă. În 1997, computerele de tip laptop cu modem-uri au conectat bibliomobilele la sistemele de circulaţie şi de cataloage ale Bibliotecii Centrale. Bibliomobilul a reluat drumul în cartiere, cu staţii în South Park, care va avea o nouă filială prin programul *Biblioteci pentru toţi*, iniţiat în 1998. În aprilie 2003 a sosit un nou vehicul construit special pentru a funcţiona cu gaz natural comprimat.

Traducere de Ortansa ENĂŞESCU

Tânăr cu vestă roşie

Paul CÉZANNE
1839 – 1906
165 de ani de la naştere

Vaza albastră

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Bibliotecile ca mediu ospitalier şi reţeaua de lectură publică în Franţa: care sunt colaborările?

Claudie GUERIN
Spitalele Parisului

Pentru o persoană spitalizată, "închisă" între cei patru pereţi ai unei camere, lectura poate fi un excelent mijloc de a evada, de a uita un timp de boală, angoase şi dureri. Cartea este, de asemenea, o ocazie de a avea o relaţie privilegiată cu un mediator, bibliotecarul, un prieten... Cititul, o întâlnire, vizitarea unei expoziţii sunt tot atâtea elemente care contribuie la confortul şi însănătoşirea bolnavului.

1. Despre bibliotecile de spital

a) Context istoric şi reglementări

În Franţa, lectura în spital îşi are originile în 1634 sub titulatura de *distracţie a bolnavului*. A fost nevoie să treacă două secole (1845) pentru a se lua măsuri concrete referitoare la locurile destinate lecturii organizate. Asistenţa Publică din Paris a fost prima instituţie (1934) care a angajat o bibliotecară profesionistă la Biblioteca Centrală a Spitalelor, urmată de Ospiciile Civile din Lyon în 1938. În 1947 – 1948 Ministerul Sănătăţii Publice a instituit obligaţia creării de biblioteci în sanatorii şi centrele medico-universitare. În anii '50, conceptul de *umanizare* a stabilimentelor spitaliceşti s-a tradus printr-un efort de a îmbunătăţi condiţiile de viaţă ale persoanelor spitalizate, iar între acestea biblioteca a jucat un rol important. În mai 1999, Ministerul Culturii şi al Comunicaţiei şi Secretariatul de stat al Sănătăţii au semnat o convenţie având ca obiectiv favorizarea organizării de activităţi culturale în spitale.

b) Starea localurilor bibliotecilor de spital în Franţa

După câteva anchete parţiale realizate în anii '70 şi '80, un studiu la nivel naţional a fost hotărât în 1992 de către Ministerul Educaţiei Naţionale şi al Culturii (Direcţia "Carte şi Lectură"). 1.860 de spitale au fost monitorizate pentru a se testa oferta de lectură. Majoritatea spitalelor (90%) au răspuns pozitiv la întrebarea dacă au activitate de lectură. Dar această constatare, satisfăcătoare la prima vedere, ascunde totuşi realităţi diferite. Majoritatea punctelor de lectură sunt alimentate, în bună parte, prin donaţii şi girate prin bunăvoinţa unor persoane. În 93% din cazuri gestiunea a fost încredinţată unor persoane fără o pregătire specială pentru a presta servicii de calitate. Aşadar, pe ansamblu, profesioniştii sunt puţini, excepţie făcând reţeaua celor 26 de mediateci ale Asistenţei Publice a spitalelor din Paris şi bibliotecile spitalelor din câteva oraşe (Dijon, Bordeaux, Le Havre...). Fondul de lectură prezintă o medie de cca. 2.900 volume per stabiliment, din care 46% achiziţionate, 39% donaţii şi 16% din depozitele reţelei de lectură publică. Astfel se explică faptul că multe cărţi sunt vechi, colecţiile incomplete şi, în general, fondul de lectură din bibliotecile de spital este de o calitate inegală.

Acest bilanţ naţional a scos în evidenţă necesitatea găsirii de mijloace, competenţe şi parteneriate, citate la semnarea convenţiei din 1999, mai sus amintită.

2. Despre bibliotecile din reţeaua instituţională de lectură publică

În anii '70 s-au depus eforturi pentru construirea de biblioteci moderne şi recrutarea de personal calificat. În paralel, o reţea de instituţii publice (şcoli, spitale, închisori, cazărmi etc.) şi de organisme private (asociaţii, comitete de iniţiativă) s-a dezvoltat, ajungând la un alt segment de public. Publicarea în 1982 a raportului Pingaud-Barreau a marcat debutul unei politici "la toţi cetăţenii, la toate vârstele şi în toate locurile". Aşa s-a impus, treptat, ideea locurilor de lectură pentru spitale, închisori sau persoane cu handicap. Cu toate că politica de lectură în spitale nu relevă în Franţa de cele mai multe ori decât iniţiativele directorilor stabilimentelor, diversele elemente amintite semnalează o implicare din ce în ce mai serioasă a diferiţilor parteneri.

3. De la prestarea de servicii la parteneriat: mic inventar

Colaborarea între spitale şi bibliotecile municipale şi/sau departamentale, la iniţiativa unuia dintre parteneri, se situează la diferite nivele şi implică investiţii mai mult sau mai puţin importante.

Depozit de documente

Cum conducerile instituţiilor arareori pun la dispoziţia bibliotecilor lor un buget de achiziţii acceptabil, e firesc să se recurgă la depozitele bibliotecilor municipale sau departamentale, chiar dacă pentru aceasta e uneori nevoie să fie învinse reticenţele unor funcţionari publici care invocă inerenta pierdere de documente. Se remarcă în ultimii ani că persoanele de vârsta a treia profită de perioada de spitalizare pentru a-şi umple golurile de lectură, astfel că cererea lor de carte este precisă şi extinsă, fapt care confirmă o dată în plus necesitatea colaborării conducerii spitalelor cu marile depozite de carte.

Circulaţia bibliobuzului în incinta spitalului

Oferta de lectură se face de asemenea prin intermediul bibliobuzului (în cazul de faţă un vehicul de mai mici dimensiuni) care circulă regulat în incinta spitalului, ca de exemplu la Givors. Doi bibliotecari de profesie deservesc în mod regulat toate camerele şi întâlnesc un public mai diversificat decât la biblioteca municipală. Frecvenţa cu care sunt auzite în spital cuvintele "Nu ştiu să citesc" sau "Nu ştiu ce să citesc" îi impune bibliotecarului obligaţia de a propune chiar el lectura potrivită.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Servicii la domiciliu

Unele persoane care au terminat perioada de spitalizare şi sunt înscrise la biblioteca municipală au posibilitatea, în anumite condiţii, să beneficieze în continuare de serviciile bibliotecii prin aducerea de carte la domiciliu.

Primirea la biblioteca municipală

Spitalele de psihiatrie sau serviciile de pedopsihiatrie sunt în general interesate de vizitele în biblioteci cu grupul de pacienţi, pentru care cartea reprezintă o punte de legătură cu exteriorul. Astfel, în regiunea normandă Sotteville-les-Rouen, bibliotecarul primeşte lunar grupuri de pacienţi de la sanatoriul Rouvray pentru o audiţie colectivă cu tematică, urmată de un împrumut de cărţi. Această activitate este completată de amenajarea, de către un scriitor, a unor ateliere de creaţie scrisă pentru pacienţi şi cititorii bibliotecii. Publicul participant în jurul unui proiect comun, spaţiul destinat activităţii (biblioteca sau spitalul) favorizează studiul sociologic, uneori de o surprinzătoare utilitate.

Trei exemple de parteneriat

Iată trei exemple de oraşe care au decis să se implice în acest tip de colaborare:

• La Rochelle – biblioteca spitalului, ca anexă la biblioteca municipală, este un caz unic în Franţa. Ea beneficiază în această calitate de avantajele unui serviciu public: fond informatizat şi integrat în catalogul general consultabil la distanţă, facilităţi la abonamente şi bogate schimburi de experienţă.

• Nîmes – Spitalul Central Universitar în parteneriat cu câteva importante instituţii culturale a deschis un sediu într-un Centru de îngrijire a persoanelor în vârstă. Sunt deserviţi atât pacienţii cât şi publicul din exterior de o bibliotecă, ataşată la reţeaua de lectură publică, cu un fond sistematic actualizat de cca. 3.500 volume. Există şi un program de manifestări culturale (expoziţii, spectacole) care întreţin legătura persoanelor în vârstă spitalizate cu viaţa culturală şi socială.

• Nanterre/Garches – oraşul Nanterre şi spitalul Raymond Poincaré din Garches au semnat o convenţie de parteneriat între bibliotecile lor. Sunt organizate activităţi comune: expoziţii, întâlniri cu autori şi ilustratori, oameni de ştiinţă sau artişti, spectacole de teatru, manifestări pentru copii urmate de concursuri şi donaţii etc. Organizarea aparţine, pe rând, bibliotecii municipale şi spitalului.

Aceste câteva exemple de realizări înseamnă însă prea puţin în ceea ce priveşte colaborarea între bibliotecile de spital şi reţeaua de lectură publică. Totuşi, se observă o oarecare dinamică în acest domeniu, în care alte ţări europene au făcut mai mult decât Franţa: acces egal la informaţie pentru toată lumea, infuzie de profesionişti, extindere a ofertei... interesul pentru parteneriatul între structuri se simte. Calitatea vieţii persoanelor spitalizate a devenit în ultimii ani o preocupare esenţială a stabilimentelor spitaliceşti franceze, şi bibliotecile pot juca un rol important în această evoluţie.

Traducere de Radu VLĂDUŢ

(IFLA, Buletinul Secţiei Biblioteci pentru Persoanele Dezavantajate, 1998, 2000, 2003)

Anxietate

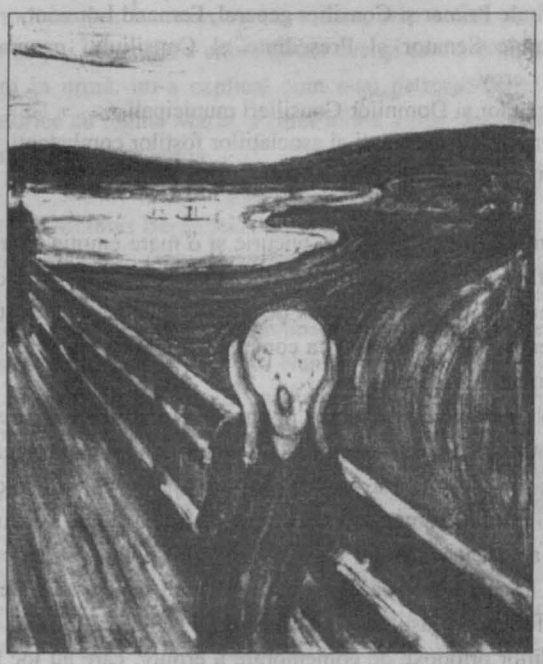

Strigătul

Edvard MUNCH

1863 – 1944

60 de ani de la moarte

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Corespondenţă din Franţa

La mormintele ostaşilor români

Cimitirul din Dieuze, la mormintele ostaşilor români căzuţi pe pământul Franţei în primul război mondial.

Discursurile D-lor Cornel Alecse, ministru consilier la Ambasada României la Paris, şi Jean-Yves Conrad, autorul cărţii *Roumanie, capitale... Paris*, fiu al oraşului Dieuze, în ziua de 11 noiembrie 2003, cu ocazia celei de-a 85-a aniversări a armistiţiului.

Domnule Primar şi Consilier general, Fernand Lormant,

Domnule Senator şi Preşedinte al Consiliului general, Philippe Leroy,

Doamnelor şi Domnilor Consilieri municipali,

Domnilor reprezentanţi ai asociaţiilor foştilor combatanţi,

Doamnelor, Domnilor,

Pentru mine este o mare bucurie şi o mare emoţie să mă aflu aici, la Dieuze, în Moselle, în mijlocul prietenilor de ieri şi de azi, în ziua celei de-a 85-a aniversări a armistiţiului, pentru a comemora lupta conjugată a bravilor noştri soldaţi în timpul Marelui Război.

Nu demult, ca diplomat, m-am aflat pe pământ alsacian şi am putut descoperi numeroasele dovezi de amiciţie şi legăturile strânse de camaraderie şi eroism care-i leagă pe români de locuitorii acestui frumos colţ al Franţei – Alsacia şi Lorena. Am fost de asemenea prezent în 1999, la Strasbourg, în parcul Vauban, la ceremonia de inaugurare a statuii generalului Berthelot, oferită de oraşul Iaşi. Ulterior, am devenit un obişnuit al ceremoniilor ortodoxe de comemorare a eroilor, care au loc în fiecare vară la cimitirul românesc de la Soultzmatt.

Ce destin emoţionant a vrut ca România şi această parte a Franţei să ţeasă împreună, de-a lungul secolelor, firele ce le leagă inimile şi amintiri comune de neşters?

Mai întâi, acest general Berthelot, legendar pentru români, care a ştiut, prin iniţiativele sale militare, să reaprindă speranţa şi eroismul armatei române într-o Moldovă la capătul puterilor, ameninţată de trupele germane. Da, acest mare om de arme, dar mai ales al păcii!, a intrat în spiritul poporului: într-adevăr, ţăranii români îl numeau, stâlcind limba franceză, "Burtălău" şi, cu veneraţie, regina românilor îi spunea odinioară că are cel mai mare piept din ţară, dar şi cea mai mare inimă ce bate pentru România!

Şi, mai târziu, numeroasele dovezi ale durerii şi suferinţelor românilor presărate pe aceste pământuri: Soultzmatt – 682, Metz –200, Kronenbourg – 200, Haguenau – 540 şi aici, la Dieuze, 947 morminte ale prizonierilor de război.

Dar să vorbim şi de viaţă şi de prieteni. Îmi face plăcere să salut în mod deosebit familia, aici de faţă, a părintelui Iorgulescu, preotul nostru ortodox din Strasbourg. Sunt persoane scumpe nouă care trăiesc cu demnitate pe pământul Alsaciei, dar mai cu seamă dau un exemplu de cinste şi sfântă modestie tuturor românilor ce se găsesc de o parte şi de cealaltă a Rinului. Salut de asemenea familia doctorului Georg, prieteni care trăiesc şi seamănă românismul lor de calitate, vivace şi optimist, între Bad şi Rinul de Jos. Ei nu scapă nici o ocazie de a vorbi franţuzeşte şi de a lăuda bucătăria franceză în Germania, precum şi de a folosi dialectul din Bad când sunt la Strasbourg, asemenea românilor din Transilvania.

Ţin să mulţumesc d-lui Jean-Yves Conrad, care şi-a petrecut copilăria şi adolescenţa aici, şi a ţinut în mod deosebit să ne aflăm alături de dvs. în această zi a amintirilor. Ştiu ce strădanii depune de aproape un sfert de secol pentru o mai bună cunoaştere a ţării mele în Franţa. Ultima sa carte – *România: capitala... Paris* – pe care v-o prezintă aici în premieră, atestă

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

acest ataşament mai bine decât un lung discurs.

Este de-a dreptul emoţionant să descoperi cele 947 morminte ale concetăţenilor mei morţi de foame şi de frig aici, pe pământ loren, copii ai României ce au luptat alături de trupele voastre la fel de bine în această regiune ca şi în patria mea, după cum o atestă numeroasele cimitire franceze ce se numără în România, de unde bucăţi de pământ au fost aduse aici cu 5 ani în urmă. În această zi care aniversează sfârşitul primului război mondial pot să apreciez meritele imense ale populaţiei şi ale asociaţiilor foştilor combatanţi care au ştiut să îngrijească cu atâta căldură mormintele concetăţenilor mei. Aceşti eroi francezi şi români care odihnesc alături în pământul Franţei simbolizează pentru eternitate lupta noastră comună pentru o Europă unită, liberă şi democratică. Nu pot uita că acest cimitir şi monumentul sculptorului nostru Ion Jalea au fost inaugurate la 7 iulie 1920 de către regina ţării noastre, Maria, în prezenţa celui care ne-a reorganizat armata şi pe care l-am evocat mai înainte, generalul francez Henri Mathias Berthelot, atât de venerat în România.

Ştiu, de altfel, că această regiune Saulnois a fost de mare ajutor ţării mele, în secolul al XVIII-lea, pentru că *Lothringer*-ii au plecat de aici pentru a asana mlaştinile din Banat, la solicitarea împărătesei Maria-Tereza a Austriei, şi ducesă de Lorena după soţul său, François I de Lorena. În regiunea Timişoarei se regăsesc aşadar urme de nume de familii şi de locuri din aceste părţi, precum Henrion sau Rémillon, de exemplu.

Nu mi-e necunoscut nici faptul că acum câţiva ani aţi adoptat Stupinii Prejmerului, o comună de la marginea Braşovului. Prin urmare, acest loc şi această regiune ne sunt dragi de multă vreme. Şi lista dovezilor de prietenie ar putea continua; ea va fi fără îndoială îmbogăţită la înălţimea dragostei noastre pentru Franţa şi a sentimentelor voastre pentru România. Dar să nu uităm niciodată că toate faptele, iniţiativele şi sentimentele care ne unesc din ce în ce mai mult se datorează eroilor noştri căzuţi pe aceste pământuri. Dar niciodată căzuţi în uitare.

Domnule Primar şi drag prieten,

Excelenţă Domnule Ambasador Eugen Mihăescu şi dragă Doamnă,

Domnule Ministru Consilier Cornel Alecse şi dragă Doamnă,

Domnule Ministru Consilier Dumitru Preda,

Doamnelor şi Domnilor Adjuncţi şi Consilieri Municipali,

Dragi prietene şi dragi prieteni din Dieuze şi Saulnois, cunoscuţi sau mai puţin cunoscuţi,

Dragii mei copii,

Ca şi tine, dragă Cornel, m-am născut la 10 ani după sfârşitul celui de-al doilea război mondial. Pe când eram copil veneam aici în fiecare an pe 8 mai sau 11 noiembrie, aşa cum o facem noi astăzi, pentru a ne omagia strămoşii datorită cărora am rămas liberi, dar şi pentru a omagia armatele aliate care au contribuit cu atâta patriotism la apărarea valorilor europene comune. Printre aliaţi: România. Ceremoniile erau atunci prezidate de Francis Liard, René Peltre, apoi Roger Husson, căruia tatăl meu, al cărui interpret mă consider aici pentru a saluta toată populaţia, i-a fost adjunct timp de 23 de ani. Mai veneam în acest loc cu ocazia înmormântărilor, cu acordul d-lui Ritz, institutorul meu de la grupul şcolar Gustave-Charpentier, în compania bătrânului nostru preot, canonicul Leroy. Şi, după ceremonie, neputând să mă întorc la cursuri din cauza orei târzii, mă rătăceam uneori prin cimitirul unde odihneau alături trupuri de francezi şi polonezi căzuţi pe frontul celor două războaie mondiale. Căutând în continuare, descoperisem ceva mai departe morminte inscripţionate cu nume terminate descori în "*u*" – Popescu, Ionescu, Radu… – sau în "*a*" – Păpuşa, Badea, Drăguţa… Mă întrebam atunci de unde oare proveneau cele 947 morminte din primul război mondial. Citind cu mai multă atenţie, am descoperit o inscripţie bilingvă a Elenei Văcărescu, minunată poetă şi ambasadoare a României. Citez cele două versuri: "*A la fière douceur de leur victoire unie / Dormez au sol de France, enfants de Roumanie…*" Pentru frumuseţea cuvintelor, nu rezist plăcerii şi emoţiei de a vă încredinţa şi versiunea lor românească: "*De-al vostru vis eroic, ştiindu-vă stăpâni / Dormiţi, vegheaţi de Franţa, dormiţi, soldaţi români…*" Aşadar aici odihneau fiii României, o treime din cei "*2.344 prizonieri de război români morţi în lagărele germane din Alsacia şi Lorena în 1917 şi 1918*", conform celei de-a doua inscripţii, de asemenea bilingvă. Dacă mi-amintesc bine, unul din aceste lagăre era situat pe drumul spre Lindre-Haute, în apropiere de cimitirul israelit, cam pe unde mi-am petrecut copilăria. Aşa cum ai subliniat, dragă Cornel, în această regiune se situează majoritatea mormintelor. În seara aceea, mama, care a fost profesoara de istorie şi geografie a unora dintre dvs. şi care a decedat cu patru ani în urmă, mi-a explicat cum s-au petrecut acele momente istorice cu regina Maria, a cărei inimă a fost mult timp păstrată la Balcic, în Bulgaria.

Pe-atunci eram pasionat de epopeea generalului francez Henri Mathias Berthelot, născut acum aproape 140 de ani, care, aşa cum ai spus, este atât de venerat la Bucureşti şi în toată România, care a reorganizat armata română şi i-a permis ulterior să obţină victorii răsunătoare, mulţumită, printre altele, şi doctorului Jean Clunet din Nancy, care s-a dedicat întru totul luptei împotriva tifosului exantematic. Amândoi au avut onoarea de a da numele lor unor străzi atât din Iaşi, vechea capitală a Moldovei, unde s-a retras conducerea ţării în timpul Marelui Război, cât şi din Bucureşti – orice român ştie că Radio România are sediul pe strada cu numele Berthelot! Precum ai amintit, dragă Cornel, să nu uităm nici că regina şi generalul au venit să inaugureze acest cimitir pe 7 iulie 1920. Sunt mândru de-a fi fost concetăţeanul dvs., dragii mei compatrioţi din Dieuze, rememorând emoţionanta alocuţiune pe care Consilierul nostru General de-atunci, M. Bour, a rostit-o în acea zi inaugurală în onoarea reginei românilor, dar şi în onoarea acestor copii ai României pe care aţi ştiut întotdeauna să-i cinstiţi cum se cuvine şi le-aţi întreţinut mormintele cu o asemenea mişcătoare dragoste. Citez extrasul din "l'Est Republicain" din 8 iulie 1920, pe care l-am consultat la Biblioteca Naţională:

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

"Majestate!

Marea onoare pe care Majestatea-Voastră o face astăzi oraşului Dieuze prin vizita la mormintele supuşilor săi, soldaţii români căzuţi pentru gloria patriei lor care îşi dorm somnul de veci în pământul loren redevenit francez, alături de camarazii lor de arme francezi, este pentru noi o preţioasă dovadă a înaltei preţuiri a Majestăţii-Voastre pentru credincioşii săi supuşi, morţi departe de patria lor, lipsiţi de orice îngrijire, victime ale barbariei germane care interzicea sub pedepsele cele mai severe să li se acorde ajutor; adresăm felicitări şi mulţumiri persoanelor caritabile care au înfruntat mari pericole întinzând voluntar o mână de ajutor acestor martiri ai suferinţei; multe din aceste persoane au fost amendate sau condamnate la închisoare.

Noi, locuitorii acestui mic oraş loren care i-a văzut pe sărmanii soldaţi români târându-se anevoie pe străzile sale, mulţi dintre ei căzând de inaniţie, ne vom face o datorie de onoare din a veghea cu grijă aceste ilustre morminte, pe care le primim ca pe o valoare sacră pe care guvernul român binevoieşte să ne-o încredinţeze. Onoare şi glorie acestor eroi martiri, care vor servi drept model pentru generaţiile viitoare şi pe care istoria îi va pomeni secole de-a rândul!

Urăm un călduros bun-venit Majestăţii-Voastre, regina preaiubită a poporului său, căreia îi asociem pe Majestatea-Sa regele, ilustrul soţ al Majestăţii-Voastre, vitezei naţiuni române, glorioasei sale armate conduse de înalţi ofiţeri ce s-au ridicat la înălţimea datoriei lor. Tuturor le aducem tributul nostru de sinceră admiraţie. Prezentând Majestăţii-Voastre omagiile cele mai respectuoase, vă rugăm să primiţi asigurarea veşnicei noastre prietenii!

În numele comitetului «Amintirii româneşti», ce s-a constituit la Dieuze, am onoarea de a prezenta Majestăţii-Voastre această jerbă de flori".

Străbătând de unul singur aceste locuri de reculegere în care odihnesc de 85 de ani trupurile bravilor eroi, veţi înţelege mai bine, fără îndoială, Excelenţă, Domnilor Miniştri Consilieri, dragi prieteni, de ce spunea Nicolae Titulescu: "*Simt nostalgia României în Franţa şi nostalgia Franţei în România*". Asemeni lui, simt şi eu acel *dor* atât de caracteristic sufletului românesc şi sunt pe deplin convins că prietenia dintre ţările noastre constituie un model: "*Nu cunosc* – spunea el în 1934 – *o prietenie mai dezinteresată decât cea care stă la temelia raporturilor franco-române!*"

Şi tot el, în 1937: "*Franţa are nevoie de Europa Centrală şi Orientală aşa cum şi acestea au nevoie de Franţa*". Idei atât de actuale referitoare la această ţară ce a devenit a mea cu 22 de ani în urmă, ţară ai cărei copii au murit de foame şi de frig aici, ţară care merită admiraţia noastră şi întoarcerea de drept în concertul naţiunilor Europei, în cadrul axei istorice Paris – Bucureşti. Vă pot asigura, Excelenţă, Domnilor Miniştri Consilieri, dragi prieteni din România: cei care au apărat libertatea copiilor francezi nu vor fi niciodată uitaţi aici, în Saulnois.

Înainte de a conchide, pentru că anul acesta am consemnat a 40-a aniversare a tratatului franco-german, cunoscut ca *Tratatul de la Elysée* din 22 ianuarie 1963, magnifică operă de reconciliere a celor doi "mari" – Konrad Adenauer şi Charles de Gaulle, aş dori să trimit un gând plin de emoţie pentru soldaţii acelei ţări, vecine şi acum prietene, căzuţi aici, pe pământ francez: *Schlafen Sie in Ruhe!*

În acest colţ de ţară al sării şi al iazurilor, atât de drag inimii mele, unde m-am format ca om şi unde şi chipurile necunoscute îmi sunt familiare, noţiunea de Europă a tuturor îşi găseşte adevărata dimensiune: aceea a bogăţiei sufletului! Sunt convins că şi copiii pe care îi am acum în faţă vor şti să continue, la fel ca mine, opera înaintaşilor noştri şi vor întregi viziunea europeană a marelui Titulescu, unul din creatorii Micii Antante, precursor al Pieţei Comune şi al Uniunii Europene la care România aspiră în mod firesc.

Vive la France! Trăiască România!

Românii din Paris

Domnule primar şi drag prieten,

Înmânându-vă simbolic primul exemplar al acestei lucrări aici, în sediul primăriei, în faţa atâtor prieteni români şi francezi adunaţi laolaltă, îmi plătesc înaintea celui dintâi dintre cetăţenii din Dieuze datoria pentru formarea mea în acest mic oraş din Saulnois în care mi-am petrecut primii 23 ani din viaţă, mai întâi la Grupul Şcolar Gustave-Charpentier, apoi la liceul şi colegiul Charles-Hermite, sub oblăduirea veneraţilor noştri institutori şi profesori. Printre aceştia, aş dori să menţionez în mod aparte pe d-l Ritz, care prin exigenţa sa ne-a impus rigoarea şi disciplina în şcoala primară. În timpul colegiului şi liceului, fără a-i uita pe ceilalţi profesori, aş dori să subliniez importanţa pe care a avut-o ca îndrumător în scurta mea carieră literară de până acum d-na Geneviève Dietrich, căreia îi aduc acum omagiul meu. Iubită profesoară, vă sunt profund recunoscător pentru că mi-aţi insuflat dragostea pentru limba franceză şi cea latină, atât de apropiate de limba română. Mulţumită dvs. l-am descoperit pe Ovidiu, poetul exilat la Tomis, în antica Dacie. Acolo a scris el minunatele *Pontice*. Pentru mine e un simbol, căci primul monument pe care l-am descoperit când am pus prima oară piciorul pe pământul românesc a fost statuia lui Ovidiu în piaţa principală din Constanţa, mare port la Marea Neagră,

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

oraş încărcat de istorie, aflat la confluenţa Orientului cu Occidentul. Graţie acestei revelaţii dintr-o seară de vară m-am simţit numaidecât "ca la mine acasă". Şi aşa m-am simţit mereu, "*ca la mine acasă*", în România! Căci de mai mult de 22 de ani sufletul meu a rămas definitiv cucerit de această insulă latină aflată într-o lume slavă, iar această carte, după cele două precedente şi înaintea celor numeroase care-i vor urma, este un cadou pe care-l fac întregului popor român drept mulţumire pentru tot ce mi-a dăruit începând din acea seară de Sfântă Mărie.

Este, în fond, o continuitate, într-o viaţă consacrată României încă din fragedă copilărie, într-atât sunt de multe aici legăturile noastre cu această ţară. Câteva au fost amintite cu puţin timp înainte la monument: cele 947 morminte de soldaţi, ajutorul dat localităţii Stupinii Prejmerului în cadrul operaţiunii "*Sate româneşti*", călătoria lui Edmond About la inaugurarea *Orient Expres*-ului.

N-aş vrea să închei înainte de a aminti un amănunt complet necunoscut pe care l-am descoperit în arhive, aşa cum am descoperit adevărate comori în arhivele dvs., domnule primar, atunci când le-am reorganizat, în 1977, înainte de a lua drumul Parisului. Ţineam să fiţi prezent, d-le René Gaillot, nu atât pentru fiul dvs. Philippe, fotbalist profesionist la F. C. Metz (regret că Excelenţa Sa d-l ambasador Oliviu Gherman nu se află aici, căci a fost, cred, preşedintele clubului Universitatea Craiova de care îşi aminteşte atât de bine echipa franceză Girondins de Bordeaux), ci în calitate de prim edil al localităţii Bassing, pentru a omagia unul din concetăţenii dvs.: Antoine Béchamp. Nu avem acum răgazul de a prezenta remarcabila contribuţie ştiinţifică a acestui mare savant, vreau doar să spun că, mulţumită unchiului său, numit consul al Franţei în Principatele Unite, tânărul Antoine a deschis farmacia sa la... Bucureşti! Cu sprijinul Excelenţei Sale d-l Eugen Mihăescu şi al prietenului meu Dumitru, vom reuşi fără îndoială să vă punem la dispoziţie altă dată documente autentice. În acest cadru îmi formulez dorinţa şi mă întorc către dvs., d-le ambasador. Vă propun să interveniţi pe lângă domnul primar al Bucureştiului, Traian Băsescu, pentru ca numele de Antoine Béchamp să fie dat unei străzi din cartierul Cotroceni, pentru a putea figura alături de Dr. Lister, Louis Pasteur sau Jean Clunet, medicul din Nancy care a fost evocat mai înainte. Nu este o rugăminte a mea neîntemeiată; în urma cercetărilor pe care le-am făcut asupra lui Jean-Pierre Clause, cofetarul mareşalului de Contades şi inventator al "pateului de ficat de Strasbourg", cercetări care-au făcut obiectul unui articol în "Le Républicain Lorrain", portretul său apare alături de celebrităţile din holul primăriei şi numele său, dacă nu mă înşel, a fost dat unei străzi din oraş. Vă mulţumesc pentru atenţie, în ciuda setei şi foamei dvs. îndreptăţite.

Trăiască prietenia franco-română!

Jean-Yves CONRAD

Traduceri de Radu VLĂDUŢ

Roumanie, capitale... Paris

Georgeta FILITTI

Popoare neolatine, românii şi francezii au o matrice spirituală comună care motivează îndelungata şi fructuoasa lor cooperare, sesizabilă mai cu seamă din secolul al XIX-lea. Visul oricărui român mai răsărit a fost, încă de atunci, să studieze, să trăiască, să se desăvârşească în Oraşul Lumină. Era, într-un fel, un certificat de calitate pentru aceşti meritocraţi care aveau să edifice România modernă. Influenţa franceză în România s-a regăsit în toate compartimentele vieţii noastre spirituale şi materiale în asemenea măsură încât Pompiliu Eliade, G. Bengescu, F. Damé ori N. Iorga au putut scrie tomuri întregi pe această temă.

Iată însă că azi ni se dezvăluie un fenomen ale cărui dimensiuni puţini dintre noi le-au intuit şi anume influenţa românească în Franţa. Cel care şi-a asumat această complicată sarcină este un francez, am zice atipic, prin tandreţea cu care abordează subiectul când e vorba de străinii trăitori în Franţa. Jean-Yves Conrad propune "un ghid de plimbări neobişnuite pe urmele românilor celebri la Paris".

* Jean-Yves CONRAD, *Roumanie, capitale... Paris*, Oxus, Paris, 2003, 415 p. il.

O documentare exemplară şi răbdătoare, un interes constant îl fac pe autor să-şi iubească subiectul în asemenea măsură încât în postfaţă mărturiseşte înduioşător: "România nu-mi aparţine dar eu aparţin României". Acest "Bucarest-sur-Seine", acest "Paris inspirat de români" e o galerie fascinantă pe care, oricât de informat ai fi asupra geografiei româneşti a capitalei franceze, n-o poţi parcurge decât cu imensă emoţie. De la cei ce aveau să devină paşoptiştii noştri prestigioşi (Ion Ghica, C.A. Rosetti, I.C. Brătianu, M. Kogălniceanu, I. Eliade Rădulescu) şcoliţi la Paris şi inoculaţi cu ideile liberalismului militant propovăduit de un Edgar Quinet ori un Jules Michelet (căsătorit, primul, cu Hermiona Asaki, celălalt cu o guvernantă franţuzoaică în familia Cantacuzino din Ţara Românească) până la sculptorul George Apostu, se perindă prin faţa ochilor francezului care "flanează" pe trotuarele capitalei sale dar şi ale românului nerăbdător să-i calce pe urme o lume care te obligă la reflecţie. "Coloană a infinitului", cum numeşte Jean-Yves Conrad prezenţa românilor la Paris, prin diversitatea contribuţiilor la istoria universală, primatul în multiple domenii ca şi prin statutul

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Les étrangers de Paris
Les Roumains de Paris

Roumanie, capitale... Paris

Guide des promenades insolites
sur les traces des Roumains célèbres de Paris

Jean-Yves Conrad

privilegiat în trufaşa societate franceză, face de neînţeles sentimentul de stingherealǎ, ca să nu spunem de umilinţă, încercat de lumea românească de astăzi în aşteptarea intrării în Europa. Nu numai că am fost europeni, dar am contribuit plenar la modelarea profilului spiritual al bătrânului continent. Răspunzând parcă nevoii noastre actuale de confirmare a propriei valori ca popor, Jean-Yves Conrad vine cu statistici şi informaţii reconfortante: în 1895 erau deja 100 de doctori români de la Facultatea de Drept din Paris, 160 ai celei de Medicină, 12 ai Facultăţii de Ştiinţe. La Biblioteca Naţională a Franţei se păstrează 1.000 de teze de licenţă şi de doctorat făcute de români. În numai cinci ani, Regina Elisabeta, George Bibescu, Elena Văcărescu, George Bengescu ajung laureaţi ai Institutului Franţei. Maria Cantacuzino, muza pictorului Puvis de Chavanne, ia chipul Sf. Genoveva, patroana Parisului, pe un vitraliu în Panteonul Franţei. N. Iorga e cel care, fapt unic în analele Sorbonei, universitate ce dăinuie de 800 de ani, a ţinut acolo cursuri de istorie în limba română şi a întemeiat şcoala română de la Fontenay-aux-Roses (autorul dedică acestei instituţii şapte pagini din carte). Paul Celan, "cel mai mare poet de limba germană din a doua jumătate a secolului al XIX-lea, după Rilke", Tristan Tzara, creatorul dadaismului, Anna de Noailles, prima femeie comandor al Legiunii de onoare (1931), avocatul B. Goldman, preşedintele Universităţii Paris II, inventatorul acelei "lex mercatoria" – şi lista continuă năucitoare pentru călătorul prin Paris – sunt tot atâtea exemple de "extraordinara îmbogăţire pe care imigraţia a dus-o spiritualităţii franceze".

Dar lucrurile trebuie luate metodic, aşa cum cineva, făcând portretul lui Enescu, amintea că datorează Franţei ordinea, ştiinţa, disciplina dar şi braţele deschise ale prieteniei. Pentru că cele 15 itinerarii propuse de Jean-Yves Conrad prin Parisul de azi, în căutarea urmelor româneşti, sunt făcute sistematic, cu o fermecătoare îmbinare de informaţie tehnică (adrese, instituţii, îndeletniciri) şi adaos spumos de date, precizări, anecdote, întâmplări, *les ont dits* ce configurează o personalitate, dându-i, în atâtea cazuri, stigmatul nemuririi. Fiindcă România, dintre toate ţările europene, are contribuţia cea mai semnificativă la edificarea culturii franceze în secolele XIX – XX.

Ceea ce dă culoare, vivacitate ghidului şi te face, ca român, să-l iei în mână şi să-l urmezi e – dincolo de multitudinea numelor ilustre româneşti – informaţia colaterală. La un moment dat ai senzaţia că întregul Paris a fost marcat, într-o formă sau alta, de prezenţa românească. Nu e stradă, cimitir sau instituţie unde aceasta să nu fi fost resimţită. Aşa, de pildă, autorul semnalează că la nr. 74 pe rue Chevert au stat de vorbă d-na Cornu şi I.C. Brătianu, punând la cale aducerea pe tronul României a principelui Carol de Hohenzollern. E o informaţie preluată, am zice, din istoriografia tradiţională româno-franceză. De fapt conciliabulele s-au purtat cu Ion Bălăceanu, emisarul Locotenenţei domneşti de la Bucureşti; de afacerea asta nu era străin nici Napoleon al III-lea, marele prieten al românilor din acea vreme. La muzeul Rodin figurează busturile românilor Anna de Noailles, Constantin Gănescu şi Maria Bengescu. La Muzeul Descoperirilor, la Muzeul Omului, în vitrinele marilor case de editură Gallimard, Grasset ş.a. numele unor români face parte din fondul de aur al patrimoniului lor.

O ierarhizare a domeniilor abordate ar fi aleatorie şi nici nu intră în intenţia noastră. Ne mulţumim să semnalăm câteva nume reprezentative din sfera literelor, artelor decorative, teatrului, muzicii şi ştiinţei. Purtătorii lor îşi dorm, în majoritate, somnul de veci în cimitirele pariziene Père Lachaise, Montparnasse, Neuilly-sur-Seine, Pantin, St. Ouen, Thiais (terenul acestuia din urmă a fost oferit românilor de primarul de atunci al Parisului, Jacques Chirac).

Pentru început, să-l amintim, în treacăt, pe D. Bolintineanu, primul care traduce *Mizerabilii* lui V. Hugo într-o limbă străină (1864). Un personaj răsfăţat în epocă, privilegiat şi de autor, e Anna de Noailles. Camera de culcare i-a fost reconstituită la muzeul Carnavalet; la monumentul ei din capela Bibescu are acest epitaf sfidător: "Vai, nu eram făcută să mor!" Elena Văcărescu, cu faimosul ei salon din rue Chaillot; Martha Bibescu, "femeia surprinzătoare", admirată într-atâta de sobrul general De Gaulle că o socotea "în toate privinţele Europa însăşi" (aluzie galantă la cartea ei *La nymphe Europe*); Matila Ghyka, "vagabondul rafinat", estetician şi filosof vitalist, autorul unei cuceritoare autobiografii de factură renascentistă e făcut, pe nedrept, *amiral* de Jean-Yves Conrad. Eugen Ionesco, Mircea Eliade, Emil Cioran, triada de aur a culturii române de expresie franceză, e omniprezentă. Pentru autor, *Huchette*, teatrul care joacă, neîntrerupt, din 1957, piesele celui dintâi, e "un loc mitic". Avangarda românească (T. Tzara, I. Voronca, Gherasim Luca), apoi "povestitorul fabulos" Panait Istrati, poeta Mira Simian, ajunsă "de la Olt la Versailles"...

Artele plastice datorează, indiscutabil, enorm românilor. Brâncuşi, cu *Sărutul* (1910) pe mormântul Tatianei Raşevscaia, care s-a sinucis din dragoste, ori *Prière* din staţia de metro Madeleine amintesc parizienilor de "cel

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

mai mare sculptor al secolului al XX-lea". Victor Brauner, suprarealistul preţuit abia după moarte şi retras la Varangeville, pe malul Atlanticului, unde, adăugăm noi, se află grădina, clasată monument istoric, a soţilor Sturdza, urmaşi ai domnului Moldovei Mihai Sturdza. Nadia Polizu-Micşuneşti (căsătorită cu Jean Kassel), elevă a lui Bourdelle, l-a tradus pe Gala Galaction în franceză. Cartea ei *Maladie*, în 25 de exemplare, rămâne o mică bijuterie de sensibilitate şi forţă în faţa destinului implacabil (avea să moară prematur de TBC). Mai sunt amintiţi Mica Moruzi, sculptoriţă, ceramistă, autoare de vitralii, basarabeanul I. Iankelevici (născut la Leova, lângă Huşi – sic), Victor Roman, cu 5 piese împodobind străzi pariziene, Ion Vlad ş.a.

Rue Ravignan e, prin excelenţă, o stradă cu ateliere de pictură şi sculptură ale românilor, aşa cum hotelul Ritz era preferat de *Tout Bucarest* când descindea în capitala Franţei. Autorul înregistrează nu numai numele ilustre ale pictorilor români din şcoala de la Barbizon (N. Grigorescu, I. Andreescu, G. Mirea, N. Tonitza) ci evocă generos pe mecena impresioniştilor, "românul de excepţie": Georges de Bellio, medicul homeopat a cărui fabuloasă moştenire în tablouri e împărţită între Louvre şi muzeul Marmottan.

Dar poate domeniul unde românii au pătruns cel mai durabil în conştiinţa francezilor e teatrul. Iată câteva nume: Aristiţa Romanescu "cu vocea ei de privighetoare"; Elvira Popescu, "la grande dame" a teatrului francez, care a primit Molière-ul de onoare al Comediei Franceze, una din "reginele oraşului Lumină", directoarea teatrului Marigny de pe Champs Elysées; De Max, "novator al artei dramatice"; Jean Yonnel, decan al Comediei Franceze, maestru de dicţie al generalului De Gaulle; Marioara Ventura, care a refuzat să se căsătorească cu Paul Boncour numai ca să-şi urmeze vocaţia; Alice Cocea, directoarea teatrului de pe Champs Elysées, unde s-a jucat mult Ionesco şi care azi e condus de M. Făgădău, a creat rolul titular din *Phi Phi* de Willemetz, piesă cu 40.000 de reprezentaţii în lumea întreagă.

Lor li s-au alăturat Elena Teodorini, "ultima mare cântăreaţă a secolului XIX", întemeietoarea Academiei lirice române din Paris; Hariclea Darclée (la opera Garnier); Maria Cebotari; Constantin Stroescu. Firesc, marea figură a muzicii româneşti în capitala Franţei rămâne George Enescu, însoţit de femeia fantastă care a fost Maruca Cantacuzino. Dar deopotrivă au strălucit acolo Dinu Lipatti, a cărui artă era "întruchiparea perfecţiunii", după A. Cortot, ori Clara Haskil, bursiera reginei Elisabeta.

Şi în domeniul ştiinţei Jean-Yves Conrad face dreptate românilor recunoscând, de exemplu, contribuţia de pionier a lui Paulescu în fabricarea insulinei, a lui George Cosmovici în inventarea frânelor pentru vagoanele de cale ferată (folosite şi azi în Franţa), a lui Vuia şi Coandă în aviaţie ori a lui T.D. Brumărescu, inventatorul unui helicopter-avion amfibie în 1912.

Cele 15 trasee prin Paris oferite de autor reţin amintirea câtorva sute de români. Dar nu e numai atât. Complicate legături de rudenie cu francezi, prietenii insolite, saloane cosmopolite ţinute de români, ca cel al Elenei Bibescu (pianista), liste de bursieri în mai toate şcolile pariziene, participanţi la expoziţii, saloane, premianţi, francezi filo-români (ca Dentu şi Lemerre, editori ai unor români), brevete, case ale unor români (ca cea a lui T. Tzara, cu tavanul căptuşit cu pergament), biblioteca de carte românească de la Nanterre (unde există o stradă Craiova), mânăstirile româneşti de la Rosiers ori Boudaroy, Neuilly, loc privilegiat de români, mai ales de bucureşteni "amintindu-le de parcurile lor Herăstrău şi Cişmigiu" – toate acestea recreează universul românesc din capitala Franţei.

E reconfortant pentru românii de astăzi, prizonierii unei tranziţii fără sfârşit, să afle pleiada de conaţionali ce au strălucit pe malurile Senei.

Cicerone de excepţie al celui în căutare de urme româneşti la Paris, Jean-Yves Conrad n-a putut, fatalmente, să reţină prezenţa în totalitate a românilor de notorietate de acolo. Aşa, de pildă, a fost omis diplomatul Alexis Catargi din anii premergători primului război mondial. A locuit în apartamentul său din av. V. Hugo nr. 59 cu soţia, Micaela Catargi, ziaristă şi reporter internaţional. E autorul operei *Les noces tragiques*, a cărei premieră a avut loc la Monte Carlo în 1921.

Nici pictorul scenograf W. Siegfried şi soţia lui Cella Voinescu, trăitori ani de zile într-un încântător pavilion la Neuilly, nu sunt amintiţi. Sieg a avut o expoziţie în 1967 la hotel Meridien şi ani de zile a funcţionat la Paris o asociaţie a "prietenilor lui", preocupaţi de popularizarea operei acestui pictor îndrăgostit de Veneţia, înfăţişată în câteva zeci de pânze. Fraţii Stephanescu (Gabriel, pictor, şi Victor, arhitect, premiul I pe Franţa la absolvirea Şcolii de Arhitectură) cu lungi şederi creatoare pe meleagurile Luteţiei au fost şi ei ignoraţi.

Desigur, mai sunt şi alţii. Dar, reluând analogia autorului cu coloana infinită, să convenim doar că numărul românilor ce s-au ilustrat la Paris a fost – şi este – nesfârşit. Şi este meritul indiscutabil al acestui francez cu suflet de român de a ni-i fi relevat, nouă şi francezilor, de a-i fi încadrat, cu tandreţe, în marea familie a celor ce au dat strălucirea spiritului franco-român.

Nu putem încheia aceste rânduri fără a mărturisi un gând sugerat de lectura ghidului lui Jean-Yves Conrad.

Românii s-au îmbibat de cultura, de spiritul, de modul de viaţă al francezilor nu doar ducându-se la ei acasă. Au şi primit sute de francezi la Bucureşti şi în alte oraşe încât a venit poate vremea să le facem, la rându-ne, inventarul. E vorba de negustori, preceptori de copii domneşti, secretari, diplomaţi, călători, spioni, doctori, revoluţionari, scriitori, profesori, ziarişti, cochete, actori, ofiţeri, guvernante, feţe bisericeşti, întreprinzători de tot felul: Hortolan, Caudin, Carra, Recordon, Guilleminot, Langeron, Vaillant, Colson, Tavernier, Grenier, Damé, Jobin, Aurélie Soubiran, Athénaïs Miaralet, Pontbriand, père Barral, de Hillerin, Boisnard ş.a. Ar fi nu doar un gest de politeţă faţă de osârdia exemplară a francezului recuperator de memorie românească în capitala Franţei ci şi şansa de a ne cunoaşte mai bine, mai corect şi mai complet propria noastră istorie.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Simona Modreanu: *CIORAN*

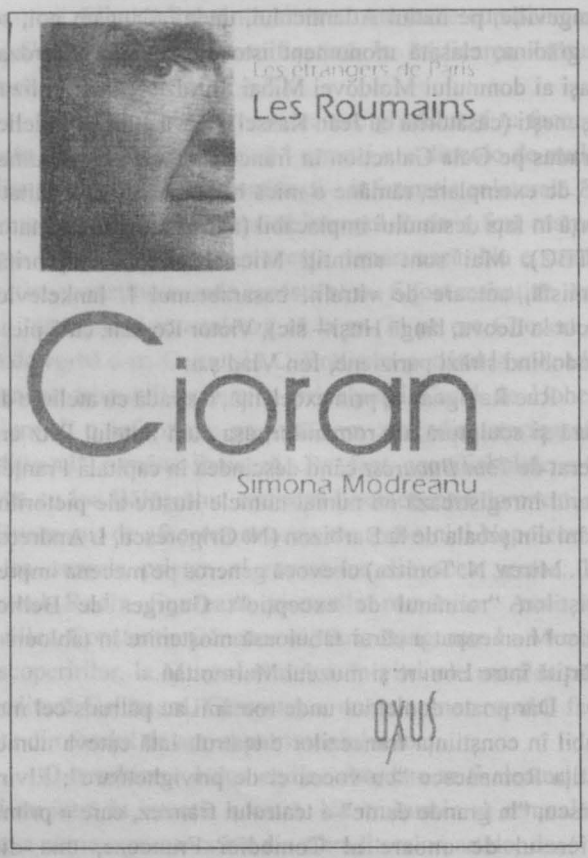

Cum poate fi înțeles un fenomen literar și interpretat un scriitor care a marcat secolul în care a trăit, în dubla sa calitate de român și francez? Această remarcabilă lucrare despre Cioran distinge diferitele influențe și consecințele apartenenței culturale complexe ale filosofului. Se evidențiază de asemenea amprenta profundă a unei gândiri originale și a unei forme de exprimare paradoxale și rafinate.

Studiul urmează evoluția cronologică a vieții și operei lui Cioran și propune o lectură tematică, principalele obsesii ale gânditorului rămânând aceleași pe tot parcursul vieții. Diferențele dintre creația sa în limba română și cea în limba franceză, sensibile ca stil, găsesc aici motivațiile unei apropieri distincte între cele două perioade.

În final, autoarea analizează receptarea critică a operei cioraniene, înainte de a oferi cititorului o bibliografie completă.

Simona Modreanu a condus Centrul Cultural Român din Paris între 1999 și 2001. Este conferențiar la Catedra de Limbă și Literatură Franceză a Universității Al. I. Cuza din Iași.

(OXUS, 2003)

Aproape toate revelațiile noastre le datorăm freneziei, dezechilibrului nostru împins la paroxism. Chiar și pe Dumnezeu – în măsura în care ne trezește curiozitatea – îl desluşim nu înlăuntru-ne, în adîncul ființei, ci tocmai la limita exterioară a fierbințelii noastre, exact în punctul în care, furia noastră înfruntînd-o pe-a lui, are loc o ciocnire, o întîlnire la fel de pustiitoare și pentru El, și pentru noi. Lovit de blestemul inerent făptuirii, pătimașul nu-și forțează natura, nu-și iese din fire decît pentru a reveni la sine cu furie, ca agresor, urmărit de faptele sale ce vin să-l pedepsească pentru a le fi provocat. Nu există operă care să nu se întoarcă împotriva autorului ei: poemul îl va strivi pe poet, sistemul pe filozof, evenimentul pe omul de acțiune. Se nimicește cel care, asumîndu-și vocația și împlinind-o, se agită înlăuntrul istoriei; se mîntuiește doar cel ce sacrifică har și talente, pentru ca astfel, eliberat de calitatea de om, să huzurească în ființă. Dacă năzuiesc la un destin metafizic, cu nici un preț nu-mi pot păstra identitatea: orice urmă a ei se cere lichidată; dacă, din contră, mă-ncumet la un rol în spațiul istoriei, va trebui să-mi încordez resorturile lăuntrice pînă mă frîng împreună cu ele. Ne e fatal, întotdeauna, eul pentru care optăm: să porți un nume înseamnă să-ți asumi un mod precis de prăbușire.

Credincios aparențelor sale, pătimașul nu se descurajează, o ia mereu de la capăt, cu încăpățînare, căci nu se poate lipsi de suferință. Se îndîrjește să-i piardă pe alții? – E un ocol ca să ajungă la propria-i pierzanie. Sub masca sfidătoare, sub ifosele lui se ascunde un împătimit al nefericirii. De aceea printre pătimași îi găsești pe cei ce-și sînt lor înșiși dușmani. Iar pătimași sîntem cu toții, niște turbați care, pierzînd formula păcii lăuntrice, nu mai avem acces decît la meșteșugul sfîșierii.

În loc să lăsăm timpul să ne macine încetul cu încetul, noi am găsit cu cale să-i sporim efectul, adăugînd la clipele lui pe ale noastre. Acest timp recent, altoit pe cel vechi, acest timp elaborat în noi și proiectat în lume avea să-și arate curînd virulența: obiectivîndu-se, avea să devină istorie, monstru asmuțit de noi înșine contra noastră, fatalitate căreia nu i-am putea scăpa nici dacă am recurge la soluțiile pasivității, la rețetele înțelepciunii...

Există forme de înțelepciune și de izbăvire pe care nu le putem percepe lăuntric, nici transforma în substanța noastră cotidiană și nici măcar încorseta într-o teorie. Eliberarea, dacă ținem cu adevărat la ea, trebuie să izvorască din noi: în nici un caz nu trebuie s-o căutăm aiurea, într-un sistem gata făcut ori în nu știu ce doctrină orientală...

(*Ispita de a exista*,
în românește de Emanoil Marcu,
Editura Humanitas, 1992)

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Ecouri la apariţia *Ţiganiadei* în limba franceză

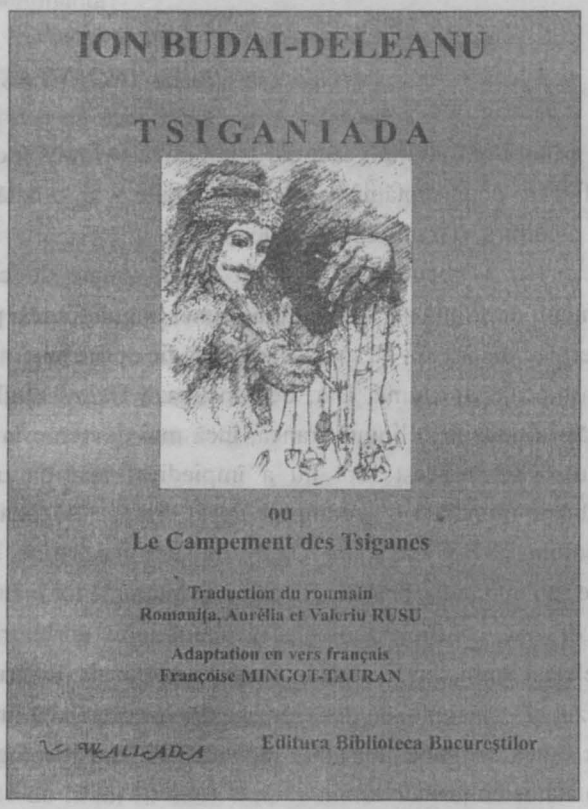

Traduction du roumain
Romanita, Aurélia et Valeriu RUSU.
Adaptation en vers français
Françoise MINGOT-TAURAN.
Editions Wallâda – Editura Biblioteca Bucureştilor, 2003

Maryse JOISSAINS MASINI
Maire d'Aix-en-Provence
Député des Bouches-du-Rhône
Président de la Communauté d'Agglomération du Pays d'Aix

28 Avr. 2003

Monsieur le Professeur,

Vous avez bien voulu me tenir informée des dernières parutions concernant vos travaux scientifiques et littéraires et notamment la traduction de la Tsiganiada, *oeuvre de Ion Budai Deleanu, poète roumain du XIXème siècle.*

Sachez que je partage tout à fait ce «rêve» d'une Europe pacifiée, tolérante, au coeur de laquelle chacun des peuples qui la compose pourra garder son identité propre dans le respect et l'amour de l'autre, comme vous l'exprimez si bien.

Avec mes sincères remerciements pour votre aimable communication.

Je vous prie d'agréer, Monsieur le Professeur, l'assurance de ma considération distinguée.

PRÉSIDENCE DE LA RÉPUBLIQUE
Le Chef adjoint de Cabinet

Paris, le 24 Nov. 2003

Monsieur le Directeur,

Vous avez bien voulu adresser au Président de la République l'ouvrage Tsiganiada *dont vous avez assuré la traduction avec votre épouse, ainsi que le volume d'hommage qui vous a été consacré.*

Monsieur Jacques CHIRAC m'a chargé de vous remercier très sincèrement de cet envoi comme des souhaits que vous formulez à son égard et pour la France.

Je vous prie d'agréer, Monsieur le Directeur, l'expression de ma considération distinguée.

Gérard MARCHAND

Romanita RUSU, architecte, major de L'Institut d'Architecture "Ion Mincu" de Bucarest, promotion 1989, parsème ses oeuvres d'architecture, depuis 1990, entre Marseille et Aix-en-Provence; a collaboré, avec V. Rusu, à la réalisation et publication du volume *Le Roumain. Mots et Images*, Ophrys, 1994.

Aurelia RUSU, docteur ès Lettres (littérature comparée), fut durant des décennies, rédacteur principal à la Maison d'edition "Minerva" de Bucarest; a soigné plusieures éditions critique des écrivains roumains classique et notamment de l'oeuvre (d'après les manuscrits) du poète national Mihai Eminescu (plus de 10 volumes publiés).

Valeriu RUSU, professeur titulaire à l'Université de Provence, Centre d'Aix, où il enseigne depuis 1984; docteur ès Lettres (linguistique), directeur de recherches, responsable de l'Atelier "Traduction et Plurilinguisme"; a soigné les éditions critique des oeuvres d'Ovide Densusianu, Tache Papahagi etc.; a dirigé et publié plusieurs traductions (notamment poétiques), dans le cadre du Séminaire de traduction "M. Eminescu" de L'Université de Provence. Auteur du livre *Le Roumain. Langue, littérature, civilisation*, Ophrys, 1992.

Françoise MINGOT-TAURAN, Agrégée de Lettres, enseigne dans le Midi de la France, où elle dirige la Maison d'édition "Wallâda" et prépare une thèse de littérature comparée.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Puncte de vedere

Globalizarea și patrimoniul lingvistic internațional

Ilinca ANGHELESCU

Timothy Garton Ash spunea recent, într-un articol din "The New Statesman", că astăzi există două tipuri de europeni: cei profund europenizați, dar anti-europeni, și cei profund americanizați, dar anti-americani.

Nu e o noutate că recentele evenimente la nivel internațional au creat un val de antipatie față de Statele Unite, în primul rând în Europa, continentul cu care America se iubește-urăște încă de la naștere. Acuza principală la adresa Statelor Unite este aceea de imperialism, împreună cu toate cele care însoțesc o astfel de etichetă: minciuni, abuz de putere și dorința de a uniformiza din toate punctele de vedere teritoriile "colonizate". Această percepție a stârnit, desigur, reacții puternice din partea localiștilor. Cei mai vehemenți sunt aceia care cunosc cel mai bine cultura americană, de unde și clasificarea lui Garton Ash.

Globalizarea este un subiect vechi și spinos, dar aici am în vedere un singur aspect al globalizării, despre care recent s-a vorbit mult în mediile europene și americane: limba. Un scenariu globalizant va include, desigur, engleza ca primă limbă, poate chiar, în timp, singura limbă a unei lumi unificate. Chiar și acum, privind în jur, este evident că televizorul, cinematograful, revistele și chiar mâncarea stau sub semnul influenței americane. Engleza globalizării este engleza Statelor Unite, a fastfood-urilor, a lui *Friends*, a computerelor personale, a filmelor cu buget uriaș, matricea după care funcționează majoritatea produselor de consum de pe piața culturală românească și internațională în general. Desigur, ca instrument este binevenită; oriunde te vei întoarce, vei avea senzația plăcută de confort, de recognoscibil, în aceleași simboluri pseudo-culturale pe care și România le-a asimilat rapid.

Acest curent de asimilare, însă, are oponenți serioși nu numai în acea "clasă" de europeni anti-americani, în care justificările opoziției sunt de natură ideologică, ci și, recent, într-o carte apărută anul acesta la Londra, sub semnătura lui Andrew Dalby. Cunoscutul lingvist britanic, printre ale cărui competențe se numără cunoașterea a mai bine de zece limbi (inclusiv româna), a publicat *Language in Danger: The Loss of Linguistic Diversity and the Threat to Our Future* ca un semnal de alarmă privitor la criza actuală a limbilor mai mult sau mai puțin mici. O limbă moare la fiecare două săptămâni, spun statisticile – și, o dată cu ea, o cultură, o tradiție, un set de valori.

Nu a trecut chiar atât de multă vreme de când oamenii de știință au susținut ideea unei lingua franca, prin intermediul căreia – se spera – aveau să fie oprite tendințele conflictuale din lume. Dar, demonstrează Dalby, engleza însăși a devenit o lingua franca, încă mai devreme în secolul XX, și acest fapt nu a împiedicat apariția unor războaie mondiale mai cumplite decât oricare. Războaiele secolului al XX-lea, spune Dalby, nu sunt mai puține, mai rare sau mai puțin brutale. Ba chiar se întâmplă tot mai des ca diverse conflicte violente să apară între vorbitori ai aceleiași limbi, din Ruanda în Coreea sau Bosnia. E greu de crezut că esperanto, engleza americană sau orice altă limbă vor putea schimba într-atâta mentalitățile sau ideologiile din atâtea colțuri ale lumii.

Și atunci, de ce cedează alte țări cu atâta ușurință în fața farmecului abordabil al englezei americane, și, mai ales, este aceasta, oare, o atitudine benefică?

Despre globalizare s-au afirmat atâtea, bune și rele, încât e greu să inventariezi uriașa cantitate de opinii. Dar cercetări recente arată că globalizarea este, în ciuda criticilor, cea mai rapidă metodă de creștere economică. David Dollar a publicat recent un studiu în care arăta efectele globalizării în țări din lumea a treia, și articolul său din "YaleGlobal" demonstrează fără dubiu că acuzele la adresa globalizării, de propagare a bogăției bogaților și sărăciei săracilor, sunt complet nefondate. Desigur, ne apare acum, globalizarea are efecte pozitive asupra țărilor sărace, dar primele care se plâng sunt țările bogate, afectate indirect de acest val.

Globalizarea și internaționalizarea englezei americane par să meargă mână în mână. Populația din țările mai puțin dezvoltate asociază limba "coloniștilor" cu bogăția lor, cu resursele aparent nelimitate. McDonalds, Nike, Starbucks, toate francizele americane preluate în lume sunt asimilate cu tot cu jargonul de *brand*; filmele americane au acaparat marea majoritate a pieților europene, iar Asia nu este nici ea departe. Cu cât Africa se va dezvolta mai mult, în acest circuit al globalizării, cu atât mai mult va cădea

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

pradă acestui fenomen. Şi atunci, este oare la fel de dezirabilă răspândirea limbilor mari în dauna celor mici, ţinând cont de faptul că previziunile indică posibilitatea ca, ulterior, chiar şi limbile mari să fie asimilate de limba dominantă?

Dalby aduce trei motive majore pentru care dispariţia limbilor trebuie oprită cât mai repede. În primul rând, spune el, trebuie ca aceste limbi să se păstreze şi să se transmită mai departe; nu ne putem baza pe convingerea că ele vor mai trăi şi altfel decât prin intermediul oamenilor care să le vorbească; nici o carte, investigaţie ştiinţifică sau document de orice fel nu ne mai pot reda cunoaşterea despre limba Evei, sau despre cele opt limbi ale băştinaşilor tasmanieni, sau despre limbile amerindienilor din California. Apoi, o limbă este utilă pentru că reprezintă o fereastră spre o lume diferită. Şi, în fine, avem nevoie de o multitudine de limbi, pentru că astfel limbile dominante se îmbogăţesc, devin flexibile şi creative.

Anul acesta, numărul total de limbi pe planetă este estimat la 6.809. Dintre acestea, 90% sunt vorbite de mai puţin de 100.000 de oameni. 357 de limbi au mai puţin de cincizeci de vorbitori, iar patruzeci şi şase de limbi sunt vorbite de câte o singură persoană (Kryss Katsiavriades, 2003). Estimările lui Dalby indică un total de doar două sute de limbi în două sute de ani de acum înainte – un număr infim, dar foarte plauzibil.

În acest moment, nu încape nici o îndoială că engleza (cea americană, în principal) se repede cu paşi mari spre poziţia de "a doua limbă" pentru aproape fiecare locuitor al planetei. Motivul pentru care engleza americană este îmbrăţişată cu atâta fervoare este comoditatea pe care o atribuie calitatea de vorbitor. S-a făcut deja comparaţia cu răspândirea latinei în trecut, dar, conform criticului Michael Dirda, în această lume tot mai globală, permanent racordată la internet, televiziune etc., e foarte puţin probabil ca engleza să se mai divizeze în ramuri, aşa cum latina s-a transformat în nouă limbi romanice şi multe alte dialecte. Dimpotrivă, uniformizarea inerentă în dezvoltarea statelor-naţiuni, precum şi uniformizarea, încă mai severă, promovată de dezvoltarea unui stat internaţional (vezi viitoarele State Unite ale Europei, care vor include vorbitori a mai multe limbi) sau de globalizarea planetară, realizată cu sprijinul şi eforturile politicii americane internaţionaliste, vor contribui fără îndoială la răspândirea limbilor dominante în cele mai îndepărtate colţuri ale lumii.

Desigur, o mai bună comunicare între popoare şi indivizi nu poate fi decât o perspectivă pozitivă; singurul semnal de alarmă care e tras, prin demersuri de tipul cărţii lui Andrew Dalby şi al mai multor intelectuali americani de stânga, se referă la posibilitatea ca această internaţionalizare să nu se facă în dauna limbilor locale.

(Articol preluat din "Revista româno-americană", nr. VII-VIII/decembrie 2003, pp. 163 – 165)

Publicaţii primite

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Catalog

Ileana MĂLĂNCIOIU, *Recursul la memorie*. Convorbiri cu Daniel Cristea-Enache
Editura Polirom, Iaşi, 2003, 296 p.

... Într-o povestire fantastică din Călătorie spre mine însămi, *intitulată "La celălalt capăt al firului", am restituit experienţa comunicării autentice cu cineva din lumea de dincolo. Reversul l-ar putea constitui întîlnirea la tot pasul cu morţii aparenţi cărora nu le poţi spune nimic, pentru că oricum nu te-ar mai auzi.*

Ce m-a obsedat cu adevărat după decembrie '89 a fost faptul că numărul acestora a crescut în mod simţitor şi că minciuna continuă să facă ravagii şi printre cei ce sînt tot timpul cu morala în gură, de pe vremea în care ne vorbeau cu lacrimi în ochi despre cealaltă eliberare.

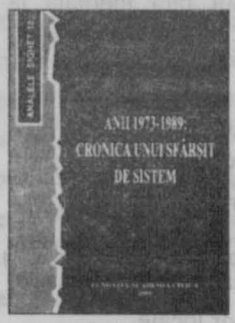

Anii 1973 – 1989: Cronica unui sfârşit de sistem
Editor Romulus Rusan, Fundaţia Academia Civică, colecţia "Analele Sighet" X, 2003, 1040 p.

130 de autori contribuie la acest ultim volum – al zecelea – din seria "Analelor Sighet", încheind cronologia perioadei comuniste, eşalonată de-a lungul celor zece simpozioane. Viaţa cotidiană în "Epoca de aur". Uriaşele intrigi ţesute de securitate în jurul disidenţilor. Cum a hotărât Biroul Politic al P.C.R. să fie Muzeul naţional de istorie. A existat sau nu o rezistenţă prin cultură? Cum era văzută România din străinătate?

Pe coperta interioară a impozantului volum este publicată lista celor 630 colaboratori ai "Analelor Sighet".

Courtois la Sighet
Editor Ioana Boca, editorul colecţiei Romulus Rusan, Fundaţia Academia Civică, colecţia "Istorie Orală" 3, 2003, 304 p.

Renumitul istoric francez ***Stéphane Courtois****, coordonatorul* Cărţii negre a comunismului, *a fost în ultimii patru ani rectorul* Şcolii de Vară *de la Memorialul Sighet. Volumul este alcătuit din prelegerile, disputele, convorbirile şi interviurile susţinute în România. În rezumat, tema volumului este: "La ce foloseşte istoria în postcomunism?"*

Şcoala Memoriei 2003
Editor Armand Goşu, editorul colecţiei Romulus Rusan, Fundaţia Academia Civică, colecţia "Istorie Orală" 4, seria "adolescent", 2003, 566 p.

Conferinţele şi discuţiile pe care le-au avut la Sighet, cu adolescenţii Şcolii de Vară, *mari intelectuali şi figuri de marcă ale rezistenţei româneşti:* ***Stéphane Courtois****, istoric CNRS Paris,* ***Şerban Papacostea****, istoric,* ***Lucreţia Jurj-Costescu****, membră a grupului de rezistenţă din Munţii Apuseni,* ***Ion Gavrilă-Ogoranu****, luptător din rezistenţa anticomunistă din Munţii Făgăraş,* ***Gavrilă Vatamaniuc****, partizan din Munţii Bucovinei,* ***Octavian Fornica****, membru al grupului de rezistenţă Ion Paragină din Munţii Vrancei,* ***Ioana Raluca Voicu-Arnăuţoiu****, muzician,* ***Hans Bergel****, scriitor,* ***Aurel Stroe****, compozitor,* ***Petruška Šustrova****, ziaristă la "Lidove Noviny", fostă purtătoare de cuvânt a mişcării "Charta '77",* ***Bogdan Lis****, unul din liderii istorici ai sindicatului liber Solidarnosc din Polonia,* ***Petr Blazek****, cercetător la Institutul de Istorie din Praga,* ***Pavel Zacek****, cercetător la Institutul de Istorie din Praga,* ***Helmut Muller-Enbergs****, cercetător la Oficiul Gauck din Berlin,* ***Ulrich Burger****, istoric,* ***Sanda Stolojan****, scriitor,* ***Dennis Deletant****, istoric,* ***Armand Goşu****, istoric,* ***Ion Vianu****, medic psihiatru,* ***Alexei Maşec****, medic psihiatru,* ***Vasile Paraschiv****, muncitor, unul dintre cei mai cunoscuţi opozanţi ai regimului Ceauşescu,* ***Ion Drimuş****, miner,* ***Nestor Ratesh****, jurnalist,* ***Andrei Brezianu****, scriitor şi jurnalist,* ***Annie Bentoiu****, scriitor şi traducător,* ***Alexandru Zub****, istoric,* ***Şerban Rădulescu-Zoner****, istoric.*

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Nina CASSIAN, *Memoria ca zestre*
Cartea I 1948 – 1953; 1975 – 1979; 1987 – 2003
Editura Institutului Cultural Român, Bucureşti, 2003, 372 p.

... Speranţa mea e ca acest "document" să fie revelator (în special pentru anii "obsedantului deceniu", dar şi pentru cei dinainte şi de după) –, iar dacă (dincolo de cancan) detaliile biografice îmi pot însoţi bibliografia, dacă ele pot fi numite un "simptom contemporan" – înseamnă că-mi îndeplinesc o datorie de conştiinţă în a le expune.

Dacă memoria mea e o zestre – sunt foarte bogată, prin profuziunea de elemente acumulate, peisaje, arome, culori, cărţi, artă, muzică, fiinţe etc. care mă cutreieră şi azi, cu o vitalitate şi o prospeţime aproape insuportabile.

Ion BRAD, *În umbra zeilor.* Din ciclul *Ambasador la Atena*, 4
Editura Viitorul Românesc, Bucureşti, 2003, 488 p., 24 p. il.

... este un adevăr pe care-l constat de fiecare dată când îmi propun să duc mai departe ciclul memorialistic început cu Ambasador la Atena. *Ba, cum s-a văzut şi din cartea anterioară, am socotit acest exerciţiu ca un "elogiu al nechibzuinţei". Al nechibzuinţei de-a risca evocarea unei lumi rămasă de mult în urmă şi devenită, sub ochii mei, istorie, al nechibzuinţei de a continua maniera evocării şi în a patra carte, intitulată* În umbra zeilor...

Mircea ZACIU – Ion BRAD, *Dialog epistolar*
Ediţie, cuvânt înainte şi note de Maria Cordoneanu, Editura Curtea Veche, Bucureşti, 2003, 556 p.

Temperamentul comunicativ, prin excelenţă, al lui Mircea Zaciu a cuprins şi compartimentul "afectuos-mărturisitor" al corespondenţei, existentă în arhivele multora dintre oamenii apropiaţi lui. Volumul de faţă întruneşte peste două sute de scrisori trimise şi primite de la prietenul său Ion Brad. Mircea Zaciu – Ion Brad. Dialog epistolar *nu se suprapune celor patru opuri ale* Jurnalului, *ci le completează împingând "hotarele" timpului până la "iarna" anului 1952 şi, ca o consecinţă firească, dilatând aria preocupărilor. Cum expeditorul şi adresantul erau confraţi în plan spiritual, în cele mai multe cazuri epistolele se constituie în veritabile pagini de istorie literară ce aduc în atenţie viaţa culturală a Transilvaniei – vizat fiind, în primul rând, mediul literar şi universitar din Cluj...*

(Maria Cordoneanu)

Ionuţ NICULESCU, *Clepsidra Teatrului cel Mare*
Colecţia Biblioteca Teatrului Naţional "I.L. Caragiale", Editura Nemira, Bucureşti, 2003, 256 p.

Ionuţ Niculescu se plimbă printre umbrele ilustre ale scenei româneşti cu un firesc pe care nu-l are în viaţa contemporană, unde se simte stingher şi marginalizat. Pentru el, Nottara, Demetriad, Liciu ori Brezeanu sunt mai vii decât politicienii zilei. El preferă mirosurilor dubioase ale tranziţiei, parfumul de naftalină al Muzeului Teatrului Naţional, al cărui director inteligent şi pasionat este. Acest Candide cultivă în grădina lui florile rare care reprezintă titlurile noastre de noblete. Să-i mulţumim pentru nobila osteneală. (Radu Beligan)

NOTĂ: Rubrică realizată cu sprijinul Serviciului Dezvoltarea Colecţiilor al Bibliotecii Metropolitane Bucureşti

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Agenda culturală

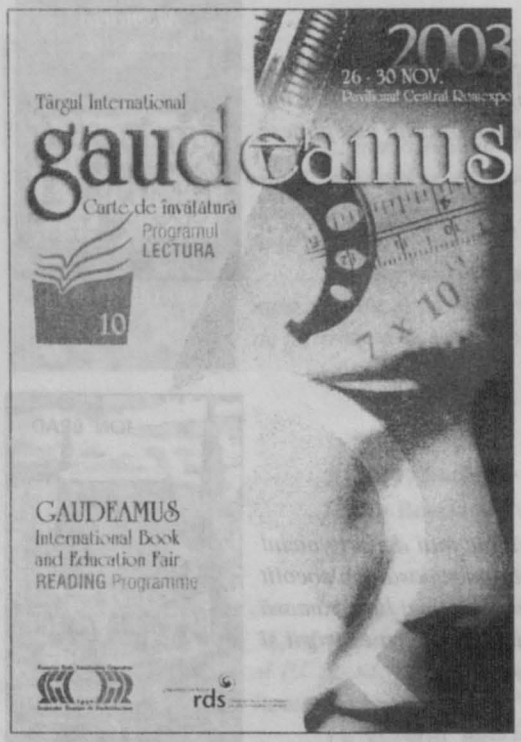

Tîrgul Internațional de Carte GAUDEAMUS 2003

În perioada 26 – 30 noiembrie 2003, în pavilionul central ROMEXPO a avut loc cea de-a zecea ediție a Tîrgului de Carte GAUDEAMUS. Organizatorul principal a fost, ca și în anii precedenți, Societatea Română de Radiodifuziune. La actuala ediție au participat 203 expozanți (reprezentînd edituri, firme multimedia, centre culturale, organizații neguvernamentale, publicații culturale și științifice etc.) și au avut loc peste 150 de lansări de carte. În premieră, aleile Tîrgului GAUDEAMUS au purtat numele unor personalități ale culturii românești a căror activitate a fost strîns legată de cea a Radioului public.

Printre evenimentele importante care au avut loc în cadrul tîrgului amintim: Bursa Ofertelor Educaționale și Profesionale, care a reunit ofertele instituțiilor de învățămînt; Salonul Național de Inventică pentru Tineret, realizat cu sprijinul Ministerului Educației, Cercetării și Tineretului; Tîrgul de Artă GAUDEAMUS; expoziția "România în timpul Holocaustului"; standul aniversar "Scriitori la Radio" etc. Revista tîrgului "Mașina de citit", tipărită zilnic într-un tiraj de 10.000 de exemplare, a fost distribuită gratuit publicului vizitator.

Biblioteca Metropolitană București a fost prezentă, la actuala ediție a Tîrgului GAUDEAMUS, cu o expoziție de carte bibliofilă. În vitrinele special amenajate a fost prezentă ediția bibliofilă E.A. Poe, *Corbul* (premiată la Salonul Internațional de la Leipzig), precum și lucrări care au fost expuse la marile tîrguri internaționale de carte: Londra, Paris, Bologna, Moscova, Budapesta, București. De semnalat faptul că aceste cărți bibliofile, realizate de prof. Mircea Dumitrescu și studenții de la Universitatea de Arte București, se află azi în bibliotecile naționale ale Franței, Finlandei, Rusiei, Ungariei, ca și în Biblioteca Congresului American.

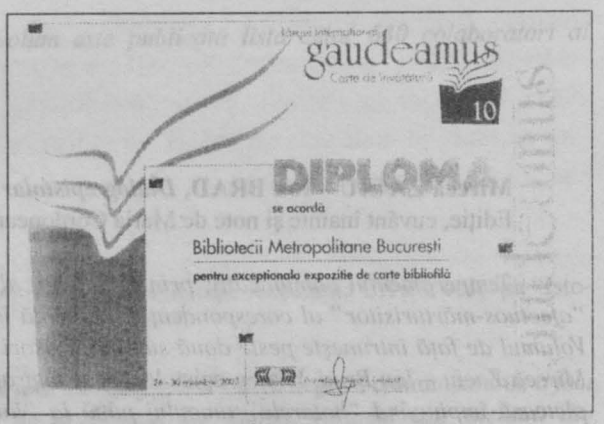

În sala de conferințe a tîrgului, Biblioteca Metropolitană București a lansat volumele: Ion I. Nistor, *Istoria Românilor*, 2 vol., și *Pleiada. Poeți francezi din secolul al XVI-lea*, echivalențe românești, note și comentarii de Romulus Vulpescu.

Pentru calitatea prezenței la Tîrgul GAUDEAMUS 2003, Biblioteca Metropolitană București a fost răsplătită cu o "Diplomă de excelență" din partea organizatorilor.

Horia FRUNZĂ

Litera Nordului

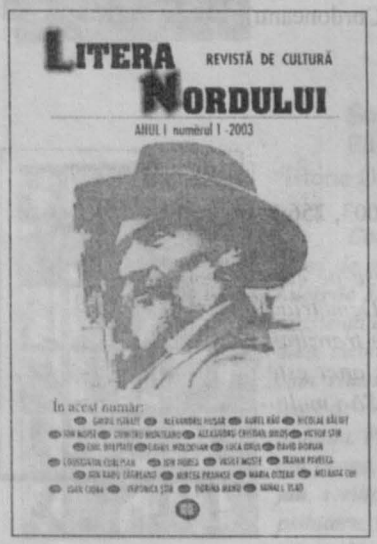

Am primit de la Bistrița numerele 1 și 2 ale noii reviste de cultură "Litera Nordului", Editura George Coșbuc, Director-fondator Dumitru Munteanu, cu un colegiu redacțional consultativ.

După un șir de publicații literare apărute din 1989 încoace, "Mesagerul", "Răsunetul", "Viața", "Viața – azi", "Mișcarea literară", noua publicație bistrițeană adaugă forțelor scriitoricești din Nordul transilvan tutelat de spiritul lui Coșbuc și Rebreanu, colaborări mai îndepărtate ale fiilor locului ori ale altor condeie prestigioase ale literaturii române ori străine.

Întâmpinând cu încredere și cu sentimente colegiale această cea mai recentă prezență în peisajul revuistic al zilelor noastre, transcriem din articolul-program *La început de drum*, alăturându-ne gândurilor d-lui prof. univ. Gavril Istrate:

... "Văd necesitatea apariției unei noi publicații periodice la Bistrița, care ar fi de dorit să adune în jurul ei pe toți cei care țin un condei în mînă și sînt hotărîți să-l pună în slujba graniței, care justifică existența noastră pe pămînt. Cărțile numeroase apărute, în ultima vreme, la Bistrița și la Năsăud dovedesc că avem condeie suficiente, în județ, care să asigure apariția unei publicații de prestigiu în stare să facă cunoscute strădaniile literare, istorice și, în general, culturale ale grănițerilor de azi. Avem și oameni care prin «credința» lor sînt în stare să mute munții din loc. Le urez, din toată inima, drum lung în urcuș". (*I. H.*)

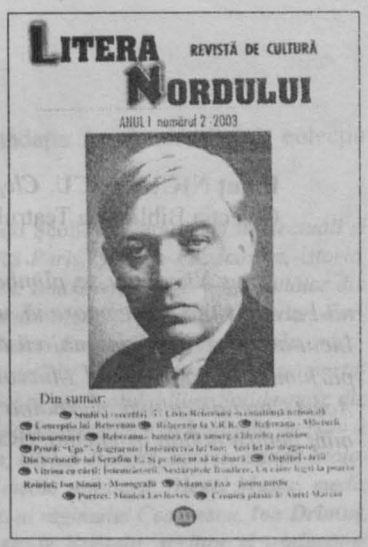

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Calendar

ianuarie 2004

♦ 1 ianuarie 1449. 555 de ani de la naşterea lui **Lorenzo de Medici**, poet, şi senior al Florenţei (din 1469), sprijinitor al artelor şi literaturii (1 ian. 1449 – 8 apr. 1492)

♦ 1 ianuarie 1809. 195 de ani de la naşterea lui **Andrei Şaguna**, mitropolit al Transilvaniei între 1868 – 1873 (1 ian. 1809 – 28 iun. 1873)

♦ 1 ianuarie 1894 – august 1896. 105 ani de la apariţia, la Bucureşti, a revistei bilunare **"Vatra"**, sub conducerea lui I.L. Caragiale, Ioan Slavici şi George Coşbuc

♦ 1 ianuarie 1919. 85 de ani de la naşterea lui **J. D. Salinger**, scriitor american

♦ 1 ianuarie 1934. 70 de ani de la naşterea actorului **Gheorghe Dinică**

♦ 1 ianuarie 1939. 65 de ani de la naşterea lui **Emil Brumaru**, poet, publicist şi medic

♦ 1 ianuarie 1939. 65 de ani de la naşterea lui **Gheorghe Staicu**, pictor

♦ 1 ianuarie – 31 decembrie 1939. 65 de ani de la apariţia, la Iaşi, a gazetei de critică şi informaţie literară **"Jurnalul literar"**, sub conducerea lui G. Călinescu

♦ 3 ianuarie 1894. 110 ani de la naşterea **Sarinei Cassvan**, prozatoare şi traducătoare (3 ian. 1894 – 8 ian. 1978)

♦ 4 ianuarie 1809. 195 de ani de la naşterea lui **Louis Braille**, pedagog francez, inventatorul alfabetului pentru nevăzători (4 ian. 1809 – 6 ian. 1852)

♦ 4 ianuarie 1894. 110 ani de la naşterea lui **Ion Dongorozi**, scriitor şi publicist (4 ian. 1894 – 20 mai 1975)

♦ 4 ianuarie 1899. 105 ani de la naşterea lui **Emil Petrovici**, filolog şi folclorist (4 ian. 1899 – 7 oct. 1968)

♦ 4 ianuarie 1954. 50 de ani de la moartea poetei **Elena Farago** (29 mart. 1878 – 4 ian. 1954)

♦ 5 ianuarie 1889. 115 ani de la naşterea compozitorului **Ioan D. Chirescu** (5 ian. 1889 – 25 mart. 1980)

♦ 6 ianuarie 1834. 170 de ani de la naşterea lui **Alexandru Sihleanu**, poet (6 ian. 1834 – 14 mart. 1857)

♦ 6 ianuarie 1849. 155 de ani de la naşterea lui **Hristo Botev**, poet şi revoluţionar bulgar (6 ian. 1849 – 1 iun. 1876)

♦ 8 ianuarie 1904. 100 de ani de la naşterea lui **Dimitrie Isăcescu**, chimist (8 ian. 1904 – 10 oct. 1977)

♦ 9 ianuarie – 29 octombrie 1844. 160 de ani de la apariţia, la Iaşi, a revistei **"Propăşirea"**, sub redacţia lui V. Alecsandri, M. Kogălniceanu şi I. Ghica

♦ 9 ianuarie 1934. 70 de ani de la naşterea lui **Mircea Tomuş**, eseist, istoric şi critic literar

♦ 10 ianuarie 1799. 205 ani de la naşterea lui **Petrache Poenaru**, inginer, matematician, unul dintre ctitorii învăţământului românesc (10 ian. 1799 – 2 oct. 1875)

♦ 10 ianuarie 1869. 135 de ani de la naşterea lui **Valeriu Branişte**, gazetar, profesor, om politic şi memorialist (10 ian. 1869 – 1 ian. 1928)

♦ 10 ianuarie 1934. 70 de ani de la naşterea lui **Gheorghe Doroşenco**, scenograf şi grafician

♦ 12 ianuarie 1939. 65 de ani de la naşterea actriţei **Rodica Tapalagă**

♦ 13 ianuarie 1859. 145 de ani de la naşterea lui **Kostis Palamas**, poet grec (13 ian. 1859 – 27 feb. 1943)

♦ 14 ianuarie 1904. 100 de ani de la naşterea lui **Cary Grant**, actor american (14 ian. 1904 – 30 nov. 1986)

♦ 14 ianuarie 1934. 70 de ani de la moartea lui **Ioan C. Cantacuzino**, medic bacteriolog, biolog, fondator al şcolii româneşti de microbiologie şi al medicinei experimentale (25 nov. 1863 – 14 ian. 1934)

♦ 15 ianuarie 1919. 85 de ani de la naşterea lui **Boris Cazacu**, lingvist şi filolog (15 ian. 1919 – 24 aug. 1987)

♦ 15 ianuarie 1929. 75 de ani de la naşterea lui **Martin Luther King**, pastor şi publicist american, militant pentru recunoaşterea drepturilor civile ale populaţiei de culoare prin luptă non-violentă, laureat al Premiului Nobel pentru Pace pe anul 1964 (15 ian. 1929 – 4 apr. 1968)

♦ 16 ianuarie 1729. 275 de ani de la naşterea lui **Niccolo Piccini**, compozitor italian (16 ian. 1729 – 7 mai 1800)

♦ 16 ianuarie 1749. 255 de ani de la naşterea lui **Vittorio Alfieri**, poet şi dramaturg italian (16 ian. 1749 – 8 oct. 1803)

♦ 17 ianuarie 1829. 175 de ani de la naşterea lui **Anton Naum**, poet şi traducător (17 ian. 1829 – 27 aug. 1917)

♦ 17 ianuarie 1924. 80 de ani de la naşterea lui **Radu Theodoru**, scriitor

♦ 18 ianuarie 1879. 125 de ani de la premiera, la Teatrul Naţional din Bucureşti, a piesei **"O noapte furtunoasă sau nr. 9"**, comedie de I.L. Caragiale

♦ 19 ianuarie 1809. 195 de ani de la naşterea lui **Edgar Allan Poe**, scriitor american (19 ian. 1809 – 8 oct. 1849)

♦ 19 ianuarie 1839. 165 de ani de la naşterea lui **Paul Cézanne**, pictor francez (19 ian. 1839 – 22 oct. 1906)

♦ 22 ianuarie 1729. 275 de ani de la naşterea lui **Gotthold Ephraim Lessing**, scriitor, filosof şi critic de artă german (22 ian. 1729 – 15 feb. 1781)

♦ 22 ianuarie 1849. 155 de ani de la naşterea lui **August Strindberg**, scriitor suedez (22 ian. 1849 – 14 mai 1912)

♦ 22 ianuarie 1879. 125 de ani de la naşterea lui **Charles Drouhet**, istoric literar francez (22 ian. 1879 – 8 ian. 1940)

♦ 22 ianuarie 1904. 100 de ani de la moartea lui **Ion C. Fundescu**, poet, prozator, gazetar şi folclorist (1836 – 22 ian. 1904)

♦ 23 ianuarie 1549. 455 de ani de la naşterea lui **Johannes Honterus**, umanist sas (1498 – 23 ian. 1549)

♦ 23 ianuarie 1834. 170 de ani de la naşterea lui **Alexandru Odobescu**, prozator, eseist, istoric (23 ian. 1834 – 10 nov. 1895)

♦ 23 ianuarie 1944. 60 de ani de la moartea lui **Edvard Munch**, pictor norvegian (12 dec. 1863 – 23 ian. 1944)

♦ 24 ianuarie 1889. 115 ani de la naşterea lui **Victor Eftimiu**, poet, prozator, dramaturg, memorialist, publicist, director al Teatrului Naţional din Bucureşti (24 ian. 1889 – 27 nov. 1972)

♦ 24 ianuarie 1859. 145 de ani de la **Unirea Principatelor Române**

♦ 25 ianuarie 1759. 245 de ani de la naşterea lui **Robert Burns**, poet englez (25 ian. 1759 – 21 iul. 1796)

♦ 25 ianuarie 1874. 130 de ani de la naşterea lui **William Somerset Maugham**, scriitor englez (25 ian. 1874 – 16 dec. 1965)

♦ 25 ianuarie 1934. 70 de ani de la naşterea lui **Val Gheorghiu**, pictor şi scriitor

♦ 26 ianuarie 1824. 180 de ani de la moartea lui **Théodore Géricault**, pictor francez (1791 – 26 ian. 1824)

♦ 27 ianuarie 1814. 190 de ani de la moartea lui **Johann Gottlieb Fichte**, filosof german (19 mai 1762 – 27 ian. 1814)

♦ 27 ianuarie 1909. 95 de ani de la naşterea lui **Petre Pascu**, poet (27 ian. 1909 – 23 mart. 1994)

♦ 28 ianuarie 1889. 115 ani de la naşterea **Marthei Bibescu**, prozatoare (28 ian. 1889 – 28 nov. 1973)

♦ 29 ianuarie 1939. 65 de ani de la naşterea lui **Mircea Popa**, istoric şi critic literar

♦ 31 ianuarie 1904. 100 de ani de la naşterea lui **Fumiko Hayashi**, poetă şi prozatoare japoneză (31 dec. 1904 – 2 iun. 1951)

♦ 31 ianuarie 1914. 90 de ani de la naşterea lui **Andrei Popovici**, matematician (31 ian. 1914 – 22 feb. 1964)

♦ 31 ianuarie 1929. 75 de ani de la naşterea lui **Constantin Mateescu**, scriitor şi publicist

♦ 31 ianuarie 1944. 60 de ani de la moartea lui **Jean Giraudoux**, prozator şi dramaturg francez (22 oct. 1882 – 31 ian. 1944)

NOTĂ: Rubrică realizată cu sprijinul Serviciului Informare Bibliografică al Bibliotecii Metropolitane Bucureşti

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Contents

Commemoration Year

Ştefan cel Mare şi Sfânt – 500 2

Anton Pann – 150 4

Bucharest History in 1945 – 1946 'Gazeta Municipală' 6

Patrimony 11

Georgeta FILITTI – La vie à Bucarest 12

Contemporary Autographs – *Petre GOT* 14

Gheorghe DRĂGULIN – Christian Interferences between East and West 16

Angela OPREA – The 2nd National Bibliographical Seminar 20

IFLA Section of Libraries Serving Disadvantaged Persons – Library and Information Services to Disadvantaged Users in Russian Federation, USA, and France 21

Correspondence from France – Romanians in France and their Memorable Works 26

Ilinca ANGHELESCU – The Global Pattern and the International Linguistic Patrimony 34

Catalogue 36

The 2003 GAUDEAMUS International Book and Education Fair 38

'Litera Nordului' Culture Review in Bistriţa 38

Calendar 39

REDACŢIA ŞI ADMINISTRAŢIA

Bucureşti, str. Take Ionescu nr. 4
sector 1, cod poştal 79711
Tel: 212.83.11 / Fax: 211.36.25
E-mail: abidob@email.ro
ISSN 1454-0487

Director: Florin ROTARU
Director artistic: Mircea DUMITRESCU
Redactor şef: Ion HOREA
Secretar de redacţie şi Culegere text: Iulia MACARIE
Tehnoredactare computerizată: Elisabeta BENYI
Marian TĂNASE

CUPON

ABONAMENT LA
"BIBLIOTECA BUCUREŞTILOR"

Numele .....
Prenumele .....
Adresa .....
Cod..... Telefon.....
Solicit abonarea la revista **"Biblioteca Bucureştilor"** pe o perioadă de ..... luni.
Adresa: Bucureşti, Str. Take Ionescu nr. 4, sector 1, cod poştal 79711.
Anexez chitanţa de plată a sumei de ..... lei în contul dvs.
nr. 2511.1-3771.1/ROL BCR sector 1.

Asociaţia noastră ABIDOB şi Biblioteca Metropolitană Bucureşti sunt singurele reprezentante din România, în calitate de membre, în asociaţiile INTAMEL şi EBLIDA începând cu anul 1998. Astfel, revista noastră este unica publicaţie care vă oferă ultimele noutăţi din Comunitatea internaţională a bibliotecilor.

Administraţia noastră face, prin plata directă sau prin mandat poştal, abonamente la revista lunară **"BIBLIOTECA BUCUREŞTILOR"**. Costul unui număr este de 20.000 lei. Cheltuielile de expediere sunt suportate de abonat la primirea publicaţiei. Pentru străinătate: America de Nord, America de Sud, Africa, Asia, Australia, Europa, Asia Mică (Israel, Ţările Arabe) – 8 $ per exemplar.

Tipărit la Tipografia "SEMNE '94"

Redacţia revistei "BIBLIOTECA BUCUREŞTILOR" respectă opţiunile autorilor cu privire la normele ortografice

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

LORENZO DE MEDICI

1449 – 1492

555 de ani de la naştere

"... Lorenzo a fost omul complet al secolului său: a avut un echilibru admirabil, o linie de conduită de o rară finețe, ca principe, amfitrion, tată de familie şi artist, pe care puțini oameni pe lume se pot făli că ar fi posedat-o...

Încercați să vi-l imaginați pe Lorenzo în sălile palatului său din via Larga, să vi-l imaginați în reşedința sa de la Careggi, în verdele îndrăgitului său Cafaggiòlo sau Poggio a Caiano; priviți-l în sala de consiliu din Palazzo Vecchio sau pe străzile Florenței, discutînd, singur şi dezarmat, cu orice om din popor, cu orice meşter, orice dărăcitor de lînă care ar fi avut plăcuta fantezie să-l oprească, şi îl veți vedea totdeauna pe un fundal creat parcă anume pentru el, de pe care figura lui măreață se va desprinde cu noblețe senină din grupul umaniştilor, al pictorilor, al filozofilor săi..."

Luigi Ugolini

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

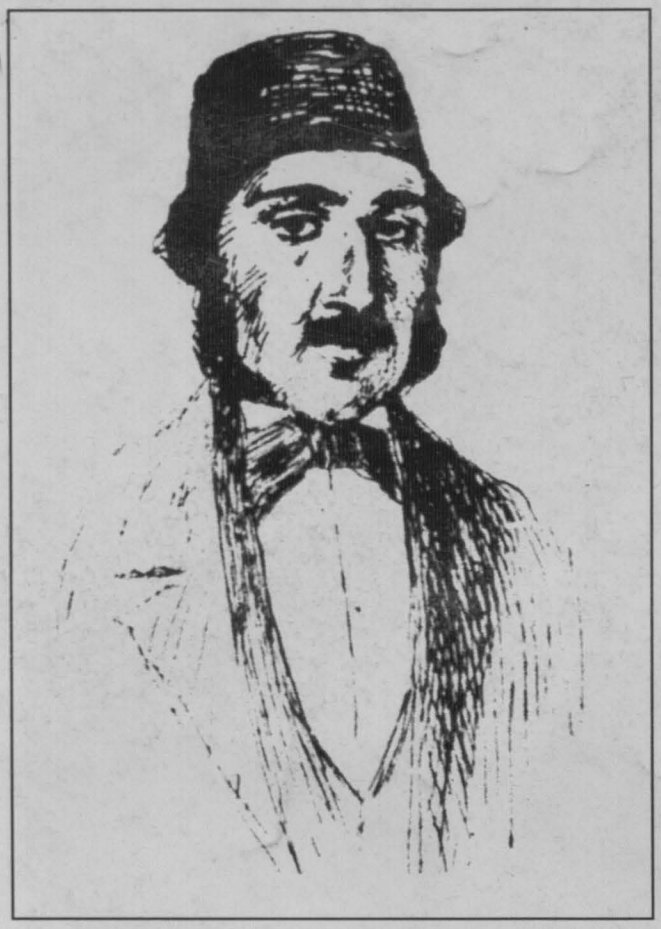

ANTON PANN

– 150 –

"De obiceiu lui Anton Pann i se rezervă un loc de folklorist, ceea ce e cu mult prea puțin. Erudiția lui în materie de tradiție orală şi populară este enormă. Ochiul distinge pe loc elementul țărănesc de cel universal...

Pann n-are noțiunea de folklor, nu respectă autenticul țărănesc, ci împestrițează graiul popular cu cel cult, uneori grotesc, foarte adeseori însă cu un efect cromatic uluitor, având o limbuție, un dar de a versifica extraordinar, nu fără a căuta greutățile..."

G. Călinescu

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro